

Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita

Tendencijos ir pokyčiai

Amfetaminai

Švirkščiamųjų narkotikų vartojimas

Kanapės

Heroinas ir kiti opioidai

Kokainas

MDMA

COVID-19

Su narkotikais susiję teisės pažeidimai

Naujos psichoaktyviosios medžiagos

Mirties nuo narkotikų atvejai

2022 m.

Europos narkotikų ir narkomanijos
stebėsenos centras

Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita

Tendencijos ir pokyčiai

2022 m.

Teisinis pranešimas

Šio Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) leidinio autorių teisės saugomos. EMCDDA neprisiima jokios atsakomybės ir jokių įsipareigojimų dėl padarinių, kurių gali turėti šiame dokumente pateiktų duomenų naudojimas. Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi oficialias EMCDDA partnerių, ES valstybių narių arba kurių nors Europos Sąjungos agentūrų ar institucijų nuomones.

Ši ataskaita publikuojama bulgarų, čekų, danų, vokiečių, estų, graikų, anglų, prancūzų, airių, kroatų, italų, latvių, lietuvių, vengrų, olandų, lenkų, portugalų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, turkų ir norvegų kalbomis. Ataskaita į kai kurias kalbas išversta naudojant automatines vertimo priemones. Buvo įdėtos visos pastangos siekiant užtikrinti, kad parengtas tekstas tiksliai atspindėtų originalią versiją anglų kalba.

Liuksemburgas, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2022

© Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras, 2022

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Print	ISBN 978-92-9497-774-8	1977-9917	doi:10,2810/212492	TD-AT-22-001-LT-C
PDF	ISBN 978-92-9497-751-9	2314-9132	doi:10,2810/921062	TD-AT-22-001-LT-N

Rekomenduojama nurodyti:

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (2022), Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita 2022. Tendencijos ir pokyčiai, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

Europos narkotikų ir narkomanijos
stebėsenos centras

Praça Europa 1, Cais do Sodré, 1249-289 Lisabona, Portugalija

Tel. +351 211210200

info@emcdda.europa.eu | www.emcdda.europa.eu

twitter.com/emcdda | facebook.com/emcdda

Turinys

4	Įžanga
6	Įvadas
7	Padėkos
8	SU NARKOTIKAIS SUSIJUSI SITUACIJA EUROPOJE IKI 2022 M. - KYLANČIŲ GRĖSMIŲ IR NAUJŲ POKYČIŲ APŽVALGA BEI VERTINIMAS
22	Narkotikų tiekimas, gamyba ir narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai)
26	Kanapės
28	Kokainas
30	Amfetaminas ir metamfetaminas
34	MDMA
36	Heroinas ir kiti opioidai
38	Naujos psichoaktyviosios medžiagos
41	Kiti narkotikai
43	Priedas Nacionalinių duomenų lentelės

Ižanga

2022 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita parengta tuo metu, kai svarbūs pastarojo laikotarpio pasauliniai įvykiai visapusiškai paveikė visas mūsų gyvenimo sritis ir todėl taip pat daro įtaką šiandien Europoje narkotikų keliamoms problemoms. Mūsų svarbiausios ataskaitos tikslas – padėti Europai geriau pasirengti spręsti šiuos uždavinius. Todėl joje analizuojamos dabartinę padėtį lemiančios tendencijos ir įvardijamos naujos grėsmės, galinčios turėti įtakos problemoms, kurias narkotikų vartojimas Europoje kels ateityje.

Svarbu pabrėžti, kad ši analizė neatlikta atsietai, o pagrįsta gausiais pastarojo meto veiklos duomenimis. Kaip visada, kartu su šių metų ataskaita pateikiame Statistikos biuletenį, kuriame galima susipažinti su pagrindiniais duomenimis, metodinėmis pastabomis ir įspėjimais. Šioje ataskaitoje taip pat daug dėmesio skiriama bendradarbiaujant su Europolu neseniai atliktai kokaino ir metamfetamino rinkų procesų apžvalgai. Iš šių tyrimų matyti, kad tarp Europoje narkotikų keliamų problemų vis didesnį susirūpinimą kelia stimulantai. Šiomet taip pat minima 25 metų ES ankstyvojo perspėjimo apie naujas psichoaktyvias medžiagas sistemos veiklos sukaktis. Šis svarbus pasiekimas aptartas kartu parengtoje šio novatoriško tinklo veiklos pasiekimų apžvalgoje.

Apibendrinamas 2022 m. narkotikų vartojimo tendencijų analizę, pagrindinę mintį apibendrinčiau taip: „**Visur, viskas, visi**“. Šiandien matome, kad narkotikų vartojimo problemų poveikis pasireiškia beveik **visur**. Europos Sąjungoje narkotikų keliamos problemos apsunkina kitų svarbių klausimų, pavyzdžiui, benamystės, psichikos sutrikimų gydymo ir jaunimo nusikalstamumo mažinimo, sprendimą. Kai kuriose šalyse taip pat pastebima, kad narkotikų rinka didina smurto ir korupcijos mastą. Europoje narkotikų keliamoms problemoms įtakos gali turėti ir tarptautiniai įvykiai. Šioje ataskaitoje nagrinėjama, ar dėl įvykių Afganistane galimai pakitę narkotikų gabenimo srautai ateityje gali turėti svarbių padarinių, ir kokių naujų iššūkių Europos narkotikų kontrolės tarnyboms gali sukelti dėl karo prieš Ukrainą kilusi humanitarinė krizė.

Apibendrinamas šių metų ataskaitą galiu padaryti išvadą, kad dėl didelio narkotikų prieinamumo ir įvairesnių vartojimo įpročių šiuo metu narkotikų keliamos problemos dar kompleksiškesės. Mūsų ataskaitoje pateikiami duomenys apie naujas psichoaktyvias medžiagas rodo, kad šiuo metu į rinką gali patekti beveik **viskas** – bet kokios psichoaktyviosios medžiagos, kurios dažnai neteisingai paženklinamos, vadinasi, šių medžiagų vartotojai gali net nežinoti, ką iš tikrųjų vartoja. Žinant šią padėtį, ypač didelį susirūpinimą kelia pranešimai apie kanapių produktų maišymą su sintetiniais kanabinoidais. Tai tik vienas narkotikų vartojimo keliamų naujų grėsmių pavyzdžių. Kitas pavyzdys – didėjanti sintetinių narkotikų gamybos apimtis Europoje. Nerimauti ypač verčia metamfetamino gamybos plėtra. Svarbus šių metų ataskaitoje paminėtas reiškinys – tebesitęsiantis COVID-19 pandemijos poveikis tiek su narkotikais susijusioms paslaugoms, tiek kontroliuojamų medžiagų įsigijimo būdams. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad daugelyje šalių vis dar reikia plėsti gydymo ir žalos mažinimo paslaugas asmenims, kuriems kyla narkotikų vartojimo problemų.

Pagrindinė EMCDDA misija – skatinti vykdyti geresnę politiką ir imtis veiksmų, kuriais siekiama sumažinti narkotikų daromą žalą asmenims, jų šeimoms ir bendruomenėms. Manau, turime pripažinti, kad šiandien tiesiogiai arba netiesiogiai narkotikų vartojimas tam tikra prasme atsiliepia **visiems**. Tiesioginius padarinius patiria tie, kuriems atsiranda priklausomybė ir prireikia gydymo ar kitų paslaugų. Netiesioginės pasekmės gali būti ne tokios akivaizdžios, bet ne mažiau svarbios: pažeidžiami jaunuoliai įtraukiami į nusikalstamą veiklą, didesnę finansinę naštą patiria sveikatos sistemos, padidėja visuomeninės išlaidos bendruomenėms, kurios jaučiasi nesaugios arba kuriose institucijoms kenkia korupcija ir nusikalstamumas. Ir toliau lieku įsitikinęs, kad išspręsti narkotikų vartojimo keliamus sudėtingus sveikatos ir socialinės politikos klausimus galime tikėtis tik tada, kai veiksmų imsime aiškiai suvokdami

kylančių problemų pobūdį ir išanalizavę atsakomąsias priemones, kurių veiksmingumą galima įrodyti. Didžiuojuosi, kad EMCDDA 2022 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita ir toliau padeda Europai geriau pasirengti dabartiniams ir būsimiems šios srities iššūkiams.

Galiausiai ši ataskaita, kaip ir visas mūsų darbas, yra bendrų pastangų rezultatas, kurio be mūsų partnerių paramos ir indėlio niekaip nebūtume pasiekę. Ypač norėčiau pabrėžti mūsų nacionalinių centrų tinklo „Reitox“, taip pat visų kitų Europos ekspertų ir tinklų, padėjusių parengti šį leidinį, indėlio svarbą. Už paramą labai dėkoju ir Europos Komisijai, kitoms šios srities Europos agentūroms ir tarptautinėms organizacijoms.

Alexis Goosdeel

EMCDDA direktorius

**Visur,
viskas,
visi**

Įvadas

Ši ataskaita grindžiama informacija, kurią Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrui (toliau – EMCDDA) pateikė ES valstybės narės, šalis kandidatė Turkija ir Norvegija, teikdamos metinius duomenis.

Šios ataskaitos tikslas – apžvelgti ir apibendrinti su narkotikais susijusią situaciją Europoje iki 2021 m. pabaigos. Todėl visi sugrupuoti duomenys, suvestiniai rodikliai ir pastabos atspindi padėtį, pagrįstą 2021 m. turimais duomenimis, atsižvelgiant į Europos Sąjungos sudėtį ir EMCDDA ataskaitų teikimo veikloje dalyvaujančių šalių pateiktą informaciją. Vis dėlto, ne visi duomenys yra pateikiami apie visą šį laikotarpį. Duomenų apdorojimas ir pateikimas reikalauja daug laiko, todėl daugelis čia įtrauktų metinių nacionalinių duomenų rinkinių yra paremti 2020 m. duomenimis. Tendencijų analizė yra pagrįsta informacija tik iš tų šalių, kurių pateikiamų duomenų pakanka įvykusiems pokyčiams apibūdinti per apibrėžtą laikotarpį. Skaitytojams taip pat reiktų turėti omenyje, kad ir praktiniu, ir metodiniu požiūriu vykdyti tokio slepiamo ir stigmatizuoto elgesio, kaip narkotikų vartojimas, ypatumų ir tendencijų stebėseną yra sunku. Dėl šios priežasties, atliekant šioje ataskaitoje pateikiamą analizę, buvo pasitelkti keli duomenų šaltiniai. Todėl reiktų atsargiai interpretuoti duomenis, ypač kai lyginama, kaip kuri nors viena priemonė taikoma skirtingose šalyse. Su duomenimis susijusias išlygas galima rasti internete [Statistikos biuletenyje](#), kuriame pateikiama išsami informacija apie metodiką, taip pat analizės išlygos ir pastabos dėl turimo duomenų rinkinio trūkumų. Taip pat, pateikiama informacija apie metodus ir duomenis, naudojamus Europos lygmens įverčiams apskaičiuoti, kai galima taikyti interpoliacijos metodą.

Padėkos

Už pagalbą rengiant šią ataskaitą EMCDDA dėkoja:

- „Reitox“ nacionalinių informacijos centrų vadovams ir darbuotojams;
- „Reitox“ nacionalinių centrų ankstyvojo perspėjimo sistemos korespondentams ir ekspertams iš jų nacionalinio ankstyvojo perspėjimo sistemos tinklo;
- visų valstybių narių tarnyboms ir ekspertams, rinkusiems pirminius duomenis šiai ataskaitai;
- EMCDDA valdybos ir Mokslinio komiteto nariams;
- Europos Parlamentui, Europos Sąjungos Tarybai, ypač jos Narkotikų horizontaliajai darbo grupei, ir Europos Komisijai;
- Europos ligų prevencijos ir kontrolės centrui (ECDC), Europos vaistų agentūrai (EMA) ir Europolui;
- Europos Tarybos Pompidou grupei, Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biurui, PSO Europos regiono biurui, Interpolui, Pasaulio muitinių organizacijai, Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo Europos mokyklose tyrimo (angl. ESPAD) vykdytojams, Pagrindinei Europos nuotekų tyrimo grupei (angl. „Sewage Analysis Core Group Europe“, SCORE), Europos su narkotikais susijusios skubiosios pagalbos tinklui (angl. Euro-DEN Plus) ir Transeuropiniam informacijos apie narkotikus tinklui (angl. TEDl);

„Reitox“ nacionaliniai informacijos centrai

„Reitox“ yra Europos informacijos apie narkotikus ir narkomaniją tinklas. Šį tinklą sudaro ES valstybių narių, šalies kandidatės Turkijos, Norvegijos ir Europos Komisijos nacionaliniai centrai. Šalių vyriausybės pavaldūs centrai yra nacionalinės institucijos, EMCDDA teikiančios informaciją apie narkotikus. Nacionalinių informacijos centrų kontaktiniai duomenys pateikti [EMCCDA svetainėje](#).

SU NARKOTIKAIS SUSIJUSI SITUACIJA EUROPOJE IKI 2022 M.

Kylančių grėsmių ir naujų pokyčių apžvalga bei vertinimas

2022 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje remiamasi naujausiais turimais duomenimis, kad būtų galima apžvelgti Europai kylančias grėsmes, susijusias su narkotikais. Remdamiesi mišriais metodais ir pasitelkdami įvairių įprastų ir papildomų šaltinių duomenis, šioje ataskaitoje pateikiama esamos situacijos analizė ir atkreipiamas dėmesys į tam tikrus pokyčius, kurie gali būti svarbūs narkotikų politikos formavimui ir atitinkamos srities specialistams Europoje.

Narkotikų paplitimas Europoje iki 2022 m.

Bendras vertinimas rodo, kad narkotikų prieinamumas ir vartojimas tebėra didelis visoje Europos Sąjungoje, nors tarp šalių esama didelių skirtumų. Apskaičiuota, kad Europos Sąjungoje bent kartą neteisėtą narkotikų yra vartoję maždaug 83,4 mln. arba 29 proc. suaugusiųjų (15–64 metų amžiaus), tarp juos vartojusiųjų daugiau yra vyrų (50,5 mln.) nei moterų (33 mln.). Kanapės tebėra plačiausiai vartojama medžiaga: per pastaruosius 12 mėnesių Europoje šį narkotiką vartojo daugiau kaip 22 mln. suaugusiųjų. Stimuliantai yra antra pagal dažnumą vartojama medžiaga. Apskaičiuota, kad per paskutinius 12 mėnesių kokainą vartojo 3,5 mln. suaugusiųjų, MDMA – 2,6 mln. ir amfetaminų – 2 mln. Per paskutinius 12 mėnesių heroiną ar kitą neteisėtą opioidą vartojo maždaug 1 mln. europiečių. Nors opioidų vartojimo paplitimas mažesnis nei kitų narkotikų, opioidai vis dar sudaro didžiausią su neteisėtą narkotikų vartojimu siejamos žalos dalį. Tai matyti iš opioidų, dažnai vartojamų kartu su kitomis medžiagomis, kiekio; jie nustatyti maždaug trijuose ketvirtadaliuose mirtino perdozavimo atvejų, apie kuriuos 2020 m. pranešta Europos Sąjungoje. Svarbu atkreipti dėmesį, kad dauguma asmenų, kurie turi problemų dėl narkotikų vartojimo, vartoja kelias skirtingas narkotines ir psichotropines medžiagas.

Taip pat, pastebima, kad narkotikų vartojimo įpročiai yra gerokai sudėtingesni – dabar kai kuriose šalyse arba kai kuriose grupėse vartojami vaistai, nekontroliuojamos naujos psichoaktyviosios medžiagos ir tokios medžiagos, kaip ketaminai ar GBL/GHB, yra siejami su narkotikų vartojimo problemomis. Dėl to, vis labiau pripažįstama, kad narkotikų vartojimas yra susijęs su įvairiomis aktualiausiomis šiandieninėmis sveikatos ir socialinėmis problemomis bei apsunkina šių socialinių problemų sprendimą. Tarp problemų galima paminėti psichikos sveikatos sutrikimus ir žalojimąsi, benamystę, jaunimo nusikalstamumą ir pažeidžiamų asmenų bei bendruomenių išnaudojimą.

**Svarbu atkreipti dėmesį,
kad dauguma asmenų, kurie
turi problemų dėl narkotikų
vartojimo, vartoja kelias
skirtingas narkotines ir
psichotropines medžiagas**

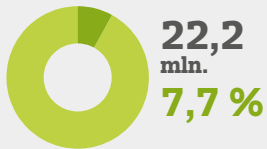
GLAUSTAI. NARKOTIKŲ VARTOJIMO EUROPOS SĄJUNGOJE ĮVĖRČIAI

Kanapės

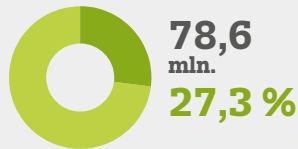

Suaugusieji (15–64 metų amžiaus)

Per paskutinius 12 mėnesių

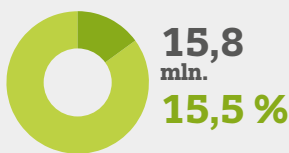

Nors kartą gyvenime

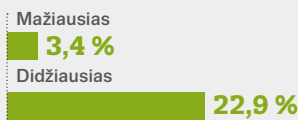

Jauni (15–34 metų amžiaus) suaugusieji

Per paskutinius 12 mėnesių

Nacionaliniai vartojimo per paskutinius 12 mėnesių įverčiai

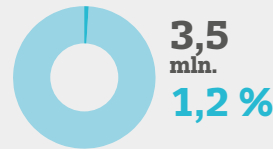

Kokainas

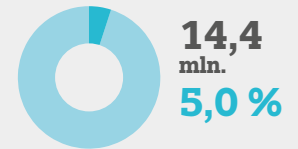

Suaugusieji (15–64 metų amžiaus)

Per paskutinius 12 mėnesių

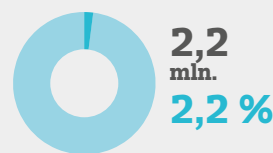

Nors kartą gyvenime

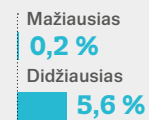

Jauni (15–34 metų amžiaus) suaugusieji

Per paskutinius 12 mėnesių

Nacionaliniai vartojimo per paskutinius 12 mėnesių įverčiai

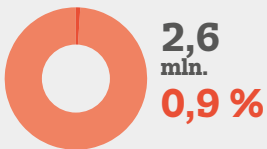

MDMA

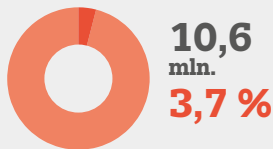

Suaugusieji (15–64 metų amžiaus)

Per paskutinius 12 mėnesių

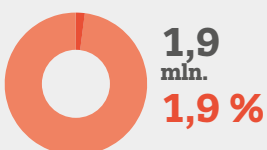

Nors kartą gyvenime

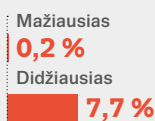

Jauni (15–34 metų amžiaus) suaugusieji

Per paskutinius 12 mėnesių

Nacionaliniai vartojimo per paskutinius 12 mėnesių įverčiai

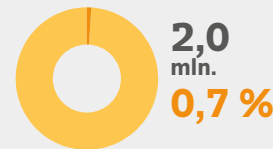

Amfetaminai

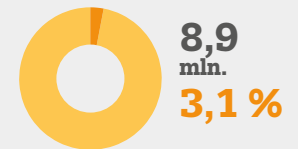

Suaugusieji (15–64 metų amžiaus)

Per paskutinius 12 mėnesių

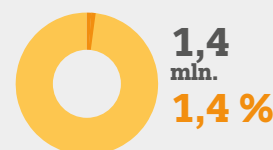

Nors kartą gyvenime

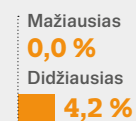

Jauni (15–34 metų amžiaus) suaugusieji

Per paskutinius 12 mėnesių

Nacionaliniai vartojimo per paskutinius 12 mėnesių įverčiai

Heroinas ir kiti opioidai

Didelės rizikos grupei priskiriami opioidų vartotojai **1,0 mln.**

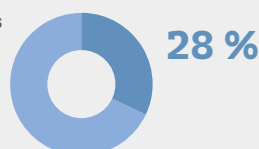
2020 m.

514 000

opioidų vartotojų buvo taikomas pakaitinis gydymas opioidais

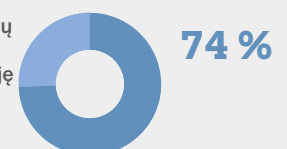
Dėl priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymo besikreipiantys asmenys

Pagrindinis vartojamas narkotikas, kurį nurodo apie 28 proc. visų dėl priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymo Europos Sąjungoje besikreipiančių asmenų

Mirtini perdozavimo atvejai

74 proc. mirtinų perdozavimo atvejų yra susiję su opioidų vartojimu

Globalizacija ir toliau skatina inovacijas narkotikų kontrabandos ir gamybos srityje

Su narkotikais susijusių problemų, kurias stebime Europoje, pagrindas yra nuolatinės naujovės narkotikų rinkoje, dėl kurių apskritai atsiranda vis daugiau įvairių, dažnai labai stiprių ir grynų medžiagų. Todėl narkotikų importo į Europos Sąjungą ir gamybos Europos Sąjungoje mažinimas tebėra pagrindiniai politiniai uždaviniai. Vis dar aptinkama didelių siuntų, kurios vežamos naudojant komercinę infrastruktūrą, ypač įvairių rūšių konteinerius, skirtus krovinių gabenimui. Kartu diegiamos inovacijos, susijusios su naujais narkotikų kontrabandos maršrutais, slėpimo metodais ir naujais gamybos procesais. Europos Sąjunga taip pat tapo reikšminga kai kurių narkotikų, skirtų tiek vidaus vartojimui, tiek pasaulinei rinkai, gamintoja. 2020 m. Europos Sąjungoje sunaikinta per 350 narkotikų gamybos vietų. Globalizacija daro įtaką tam tikriems pokyčiams, ypač didelį nerimą kelia didesnė sąveika tarp tarptautinių ir Europoje įsikūrusių nusikalstamų grupuočių. Nerimą keliantis pavyzdys – neseniai nustatyta, kad Meksikos nusikalstamos grupuotės dalyvauja sintetinių narkotikų gamyboje Europos Sąjungoje.

COVID-19: vėl auganti pasiūla ir vartojimas bei nauji iššūkiai siekiant suprasti narkotikų vartojimo situaciją Europoje

Europos narkotikų rinkos atsparumą rodo greitas narkotikų pasiūlos ir vartojimo atsigavimas, po to kai buvo įvesti dėl COVID-19 pandemijos įvesti socialinių kontaktų ribojimai ir sienų kontrolės priemonės. Pandeminis laikotarpis taip pat galėjo paspartinti tendenciją, rodančią, kad narkotikų rinkoje vis dažniau naudojamos skaitmeninės technologijos, tokiomis kaip socialinės medijos programėlės ir šifruotos paslaugos, siekiant palengvinti narkotikų įsigijimą.

Tuo pačiu skaitmeninės technologijos pandemijos metu taip pat plačiau imtos naudoti priklausomybės nuo narkotikų gydymo ir žalos mažinimo paslaugų srityse, vis dažniau naudojamos internetinėmis platformomis, skirtomis klinikiniam ir socialiniam su narkotikais susijusių problemų valdymui. Panašu, kad daugelis šių paslaugų, įskaitant vizitus tik susitarus ir didesnis nuotolinių gydymo paslaugų naudojimas, ir toliau buvo teikiamos. Technologijos ir konsultacijos telefonu padėjo palaikyti socialinių paslaugų teikimą nuo narkotinių medžiagų priklausomiems asmenims. Svarbu pažymėti, kad informacinių technologijų naudojimą

tiek narkotikų platinimui, tiek nuo narkotikų priklausomų asmenų gydymui, vis dar reikia įvertinti moksliniais tyrimais, ypač atsižvelgiant į jų tinkamumą labiau pažeidžiamų asmenų grupėms, kurioms gali būti sunkiau tinkamai pasinaudoti skaitmeninėmis paslaugomis. Ilgalaikis informacinių technologijų naudojimo poveikis paslaugų teikimui ir narkotikų pirkimo įpročiams yra svarbūs klausimai, kuriuos dar reikia atidžiai nagrinėti ir stebėti.

Kalbant apie dabartinius stebėsenos pajėgumus, COVID-19 pandemija taip pat turėjo didelės įtakos duomenų rinkimui. Daugelis tarnybų, kurios renka duomenis ir vykdo stebėseną tiek nacionaliniu, tiek Europos lygiu, patyrė su šia veikla susijusių iššūkių – kai kurie duomenys tapo sunkiau prieinami, ne tokie išsamūs ir mažiau kokybiški. Šios ataskaitos duomenis reikėtų atsargiai lyginti su ankstesnių metų duomenimis, nes pastebėtas tendencijų pokyčius daugeliu atvejų galima paaiškinti paslaugų teikimo ir duomenų rinkimo sutrikdymu, ypač pradinio pandemijos laikotarpiu, kai buvo taikoma izoliacija ir apribojimai, o ne narkotikų vartojimo ar priklausomybę nuo narkotikų turinčių asmenų ypatybių pokyčiais dėl pandemijos. Atrodo, kad pandemija labiau paveikė gydymo poreikio rodiklį, pagal kurį stebimi specializuotą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą pradėdantys asmenys, nei kitus epidemiologinius rodiklius. Tikėtina, kad sutrikus paslaugų teikimui ir sparčiai įdiegus nuotolines medicinos paslaugas, kai kuriose šalyse kilo sunkumų dėl duomenų teikimo. Apskritai Europoje 2020 m., palyginti su 2019 m., bendras pirmą kartą gydytis pradėjusių asmenų, apie kuriuos pranešta, skaičius sumažėjo 14 proc. Nacionaliniais lygiais pastebėta netolygumų, nors visos šalys, išskyrus dvi, pranešė, kad 2020 m. gydytis pradėjusių asmenų buvo mažiau nei 2019 m. Neaišku, ar šie skirtumai atspindi paslaugų teikimo sutrikimus, duomenų teikimo spragas ar šiuo laikotarpiu iš tikro buvo rečiau kreipiamasi ieškant pagalbos.

Kadangi visoje Europoje apribojimai dėl COVID-19 buvo palaipsniui švelninami ir priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą teikiančios įstaigos ir kitos tarnybos prisitaikė prie COVID-19 pandemijos valdymo, iš rodiklių matyti, kad su narkotikais susijusi padėtis grįžo į prieš pandemiją lygį. Iš preliminarių nacionalinių gydymo duomenų, taip pat papildomų rodiklių, kurie yra jautresni trumpalaikiams pokyčiams, matyti, kad 2021 m., palyginti su 2020 m., gydymo paslaugų teikimas išaugo. Paslaugos vėl pradėtos teikti pagal įprastinės veiklos modelį, nors ir taikomos COVID-19 prevencijos priemonės, pvz., socialinių kontaktų ribojimas ir kaukių dėvėjimas.

Kanapės. Naujausi pokyčiai, susiję su populiariausiu neteisėtu narkotiku Europoje

Pokyčiai kanapių srityje kelia naujų iššūkių, susijusių su tuo, kaip reaguojame į dažniausiai Europoje vartojamą neteisėtą narkotiką. Beveik 48 mln. vyrų ir apie 31 mln. moterų teigia bent kartą vartoję šią medžiagą. Vis dėlto, kanapių vartojimo bent kartą gyvenime skaičiai šalyse labai skiriasi: jie siekia nuo 4,3 proc. visų suaugusiųjų Maltoje iki 44,8 proc. Prancūzijoje. Per pastarąjį dešimtmetį indeksuotos kanapių dervos ir džiovintų kanapių kainos išliko palyginti stabilios, o vidutinis THC kiekis abiejose šio narkotiko formose padidėjo. Šiuo metu vidutinis THC kiekis derivoje (21 proc.) yra beveik dvigubai didesnis nei džiovintose kanapėse, kuriose paprastai jis siekia apie 11 proc. Tai praeityje stebėtos tendencijos pasikeitimas, kai THC kiekis džiovintose kanapėse paprastai būdavo didesnis nei derivoje. Tai dar vienas inovacijų ir prisitaikymo narkotikų rinkoje pavyzdys, nes dervos gamintojai, paprastai įsikūrę už Europos Sąjungos ribų, sureagavo į vietoje gaminamų džiovintų kanapių konkurenciją. Taip pat, pažymėtina, kad, stebint duomenis, su kanapėmis susijusios problemos dabar tampa dar svarbesnės – kanapės dažnai nurodomos tiek su narkotikais susijusiuose kreipimosi į skubios pagalbos tarnybas atvejais, tiek naujų priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymo paslaugų poreikio atvejais.

Europos kanapių naudojimo reguliavimo politika tampa vis sudėtingesnė

Su naujomis šios medžiagos formomis ir vartojimo būdais vis dažniau susiduriama įgyvendinant su kanapėmis susijusių politiką ir taikant atsakomąsias reguliavimo priemones. Atrodo, kad šios srities pokyčiams įtakos iš dalies turi Šiaurės ir Pietų Amerikos rekreacinių kanapių rinkų kūrimas ir iš dalies didesnis komercinis interesas kurti plataus vartojimo produktus, kuriuose yra iš kanapių augalo išgaunamų ekstraktų. Kanapių naudojimo reguliavimo politikos taikymo sritis Europoje palaipsniui plečiasi ir dabar apima ne tik neteisėtai vartojamų kanapių kontrolę, bet ir kanapių, skirtų vartoti medicinoje ir kitais naujais būdais ir formomis, įskaitant maisto produktų ir kosmetikos gaminių su kanapių sudėtinėmis dalimis, reguliavimą. Dėl šių esamų ir naujų Europos kanapių naudojimo reguliavimo politikos aspektų kyla daugiau su visuomenės sveikata susijusių klausimų.

Kai kurios ES valstybės narės kuria rekreacinio kanapių vartojimo politiką. 2021 m. gruodžio mėn. Malta įteisino kanapių vartojimą namuose ir jų vartojimą privačiuose klubuose, taip pat pelno nesiekiančiuose bendruomeniniuose auginimo klubuose rekreaciniais tikslais. Liuksemburgas planuoja leisti kanapes augini namuose, tuo tarpu Vokietijoje ir ES nepriklausančioje Šveicarijoje diskutuojama apie galimybę sukurti sistemas, kurios leistų teisėtai parduoti kanapes rekreaciniais tikslais. Taip pat, Nyderlandai bando sukurti uždaro kanapių tiekimo grandinės modelį kanapių kavinėms (angl. *coffeeshops*). Siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą, reikėtų atidžiai stebėti bet kokių šios srities reguliavimo pokyčių poveikį, o tam reikia patikimų pradinį duomenų, kad būtų galima vykdyti nuolatinę stebėseną ir vertinimą.

Daugelyje ES šalių dabar leidžiama tam tikra forma medicinoje naudoti kanapes arba kanabinoidus. Vis dėlto, nacionaliniai metodai leidžiamų naudoti produktų ir taikomų reguliavimo sistemų požiūriu labai skiriasi. Šiuo metu didelės įmonės auginančios ir parduodančios kanapes Kanadoje, taip pat veikia Europoje ir tiekia medicininius kanapių produktus į kai kurias ES valstybes nares. 2022 m. Europos Komisijos „Eurobarometro“ apklausos duomenimis, septyni iš dešimties respondentų mano, kad kanapės turėtų būti leidžiamos vartoti medicinoje.

Išaugusių teisėtą prekybą kanapėmis Europoje indikuoja užregistruotų kanapių augalų veislių įvairovė, produktų prekių ženklai, auginamų kanapių plotai ir paraiškos dėl naujų maisto produktų. Be to, daugelyje ES valstybių narių veikia parduotuvės, kuriose parduodami nedidelį THC kiekį turintys kanapių produktai, įskaitant maisto produktus, kosmetikos gaminius ir žolinius rūkomuosius mišinius. Šiais produktais prekiaujama dėl mažo THC kiekio arba kaip kitų kanabinoidų, pvz., kanabidiolio (CBD), šaltiniai. 2020 m. Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad iš augalų išgautas CBD nėra „narkotikas“, nes, remiantis dabartinėmis mokslinėmis žiniomis, ši medžiaga neturi psichoaktyviųjų savybių. To pasekmės nėra aiškios, tačiau galima būtų manyti, kad CBD gali būti naudojamas kaip tam tikrų komercinių produktų sudedamoji dalis, jei atitinka galiojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Kanapių politika ir reglamentavimas vis dažniau susiduria su papildomais iššūkiais, susijusiais su naujomis kanapių vartojimo formomis ir būdais

Norint nuodugniai įvertinti galimą nedidelį THC kiekį turinčių kanapių produktų žalą arba naudą, reikia daugiau informacijos. Buvo išreikštas susirūpinimas dėl įrodymų, pagrindžiančių teiginius apie tariamą teigiamą poveikį sveikatai, dėl kokybės kontrolės problemų, tinkamų saugumo ribų ir dozavimo nustatymo sunkumų, stiprumo. Įvairiapusiškas ir skirtingas politikų požiūris ir neapibrėžtumas, susijęs su šių produktų teisėtumu ir reklama, prisidėjo prie sparčios šios rinkos plėtros. Siekiant suprasti šiuos pokyčius ir galimas jų pasekmes Europos lygmeniu, būtina atlikti standartizuotą kanapių produktų prieinamumo ir vartojimo paplitimo stebėseną ir tarpvalstybinius tyrimus.

Neteisėtų kanapių produktų klastojimas (sintetiniai kanabinoidai) kelia susirūpinimą dėl poveikio sveikatai

Sintetiniai kanabinoidai imituoja THC poveikį. THC – tai pagrindinė kanapėse esanti medžiaga, kuri sukelia psichoaktyvų poveikį. Sintetinių kanabinoidų poveikis gali būti ir labai stiprus, ir toksiškas. Susirūpinimas dėl su kai kuriais sintetiniais kanabinoidais susijusio toksiškumo yra išreikštas jau gana seniai. Analizuojant naujausias tendencijas matyti, kad Europoje gaunama vis daugiau pranešimų apie kanapes su sintetinių kanabinoidų priemaišomis, visų pirma tai nedidelį THC kiekį turintys augaliniai ir dervų produktai. Daugeliu atvejų pranešimuose aprašomi kanapių gaminiai įsigyti kaip narkotikai nelegalioje rinkoje. Nors šių suklastotų produktų prieinamumo Europoje mastas nežinomas, nerimą kelia tai, kad nuo 2020 m. liepos mėn. jie buvo aptikti 8 ES valstybėse narėse. Iš pradžių MDMB-4en-PINACA buvo dažniausiai aptinkamas sintetinis kanabinoidas, tačiau 2021 m. jo vietą užėmė ADB-BUTINACA.

Stiprūs sintetiniai kanabinoidai pagal pateiktus pranešimus, lyginant su kanapėmis, gali sukelti stipresnį apsinuodijimą ir intensyvesnį poveikį psichikai, fizinei sveikatai bei elgesiui, taip pat sunkius ir mirtinus apsinuodijimo atvejus. Patys to nežinodami žmonės gali suvartoti dideles sintetinių kanabinoidų dozes, nes gaminant suklastotus kanapių produktus yra taikomi netikslūs gamybos procesai ir įvairios priemaišos šiuose suklastotuose gaminiuose pasiskirsto netolygiai. Dėl to, tokiuose produktuose gali būti toksiškas sintetinių kanabinoidų kiekis ir ypač koncentruotos sintetinių kanabinoidų dozės ne visame produkte, o tam tikroje produkto dalyje.

Tikėtina, kad nusikaltėliai klastoja kanapių produktus, siekdami kuo didesnio pelno, nes nedidelį THC kiekį turinčios pluoštinės kanapės yra pigios, o jų išvaizda panaši į neteisėtas kanapes. Taip galima lengvai apgauti platintojus ir vartotojus, o norint pasiekti stiprų kanapės imituojantį poveikį, užtenka nedidelio sintetinių kanabinoidų miltelių kiekio. Turimi duomenys rodo, kad kai kurie šiuos suklastotus produktus vartoję asmenys manė, kad įsigijo natūralias kanapes. Jie nežinojo, kad jų vartojamuose produktuose buvo stiprių sintetinių kanabinoidų.

Stebėti šių produktų prieinamumą ir poveikį yra sudėtinga, nes sintetiniai kanabinoidai kanapių mėginiuose gali būti aptinkami tik atlikus laboratorinę ekspertizę. Todėl būtina atlikti išsamesnius analitinius ir toksikologinius kanapių mėginių tyrimus ir greitai pranešti apie tyrimų rezultatus. Nacionalinės ankstyvojo perspėjimo sistemos gali atlikti svarbų vaidmenį nustatant su klaidinančiu neteisėtų narkotikų pardavimu, klastojimu ar užteršimu susijusius įvykius ir į juos reaguojant. Tam, kad sistema veiktų, reikia toliau plėtoti tinkamus išteklius ir kanalus tiek nacionaliniu, tiek Europos lygiu. Taip pat, reikia tolesnių mokslinių tyrimų, kad būtų galima parengti veiksmingas prevencijos ir žalos mažinimo atsakomąsias priemones, siekiant sumažinti potencialų pavojų sveikatai, susijusį su tokio pobūdžio klastojimu.

Didelis kokaino prieinamumas Europoje

Iš nuotekų mėginių analizės matyti, kad COVID-19 ribojimus lydėjo šiek tiek sumažėjęs kokaino vartojimas. Tai tikriausiai buvo susiję su naktinio gyvenimo ir pramogų vietų, susijusių su šio narkotiko vartojimu, uždarymu. Vis dėlto, iš naujesnių įvairių tyrimų duomenų matyti, kad kokaino vartojimo lygis vėl pasiekė iki pandemijos buvusį lygį. Be to, 2020 m. Europos Sąjungoje konfiskuotas rekordinis kokaino kiekis – 213 tonų. Šie ir kiti rodikliai rodo, kad šiuo metu nėra požymių, rodančių, kad per pastaruosius kelerius metus stebėta šio narkotiko prieinamumo didėjimo tendencija būtų pasikeitusi. Per pastarąjį dešimtmetį indeksuojamos kokaino kainos taip pat išliko stabilios, o vidutinis grynumas padidėjo. Be to, Europoje vis dažniau aptinkama antrinio kokaino apdoravimo laboratorijų, o tai rodo, kad neteisėtai kokainą gabenančios grupuotės taiko novatoriškesnius narkotikų tiekimo Europos rinkai metodus. Taip pat, daugėja su kokaino vartojimu arba laikymu susijusių teisės pažeidimų. Visi šie rodikliai kartu leidžia manyti, kad kokaino prieinamumas ir vartojimas tebėra labai didelis.

Požymiai, kad kreką vartoja pažeidžiami gyventojai

Atsižvelgiant į rodiklius, rodančius aukštą kokaino prieinamumo ir vartojimo lygį, didėja susirūpinimas dėl atitinkamai išaugusių su kokainu susijusių problemų. 2020 m. maždaug 15 proc. pirmą kartą gydytis dėl priklausomybės nuo narkotikų vartojimo pradedančių asmenų buvo priklausomi nuo kokaino. Yra duomenų, rodančių, kad kreko vartojimas gali didėti, nors šiuo metu jis santykinai nedažnai vartojamas, tačiau pastebima, kad plinta vis didesniame skaičiuje šalių ir miestų. Tai kelia itin didelį susirūpinimą, nes šios formos narkotikas ypač siejamas su sveikatos ir socialinėmis problemomis. Europoje kreką daugiausia vartoja pažeidžiamos ir marginalizuojamos grupės, kurių daugelis turi kitų su medžiagų vartojimu susijusių problemų, įskaitant su opioidų vartojimu susijusias problemas. Krekas paprastai gaminamas arti vartotojų arba jų lygiu kokaino miltelius paverčiant kokaino baze. Paprastai jis rūkomas, bet taip pat gali būti ištirpinamas injekcijoms.

Ilgalaikių tendencijų vertinimas rodo didėjantį kreko vartojimą, 2020 m. Europoje maždaug 7 000 asmenų pradėjo priklausomybės gydymą dėl kreko vartojimo sukeltų problemų, t. y. trigubai daugiau nei buvo pranešta 2016 m., Belgijoje, Airijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Portugalijoje pranešta apie stipriai išaugusią šios narkotinės medžiagos vartojimą. Vokietija praneša, kad kreką imta dažniau vartoti miestuose, kuriuose jis buvo vartojamas retai. Prancūzijoje atlikto tyrimo duomenimis, kreką vartojančių žmonių skaičius Prancūzijoje padidėjo nuo 10 000 2010 m. iki 42 800 2019 m. Žemo slenksčio kabinetai, teikiantys žalos mažinimo paslaugas Briuselyje, Kopenhagoje, Lisabonoje, kai kuriose Airijos ir Šiaurės Italijos dalyse, pranešė apie gerokai padidėjusį kreko vartojimą tarp apsilonkančių asmenų. 2021 m. ES finansuojamo projekto EUSEME lėšomis atlikus trylikos Europos miestų nuotekų analizę buvo nustatyta, kad kreko likučiai visuose miestuose buvo aptikti visomis mėginių ėmimo dienomis, patys didžiausi kiekiai nustatyti Amsterdamo ir Antverpeno miestuose.

Tikėtina, kad didelis kokaino prieinamumas prisidėjo prie didesnio kreko vartojimo Vakarų ir Pietų Europoje. COVID-19 pandemijos metu padidėjęs pažeidžiamų, didelei rizikos grupei priskiriamų narkotikų vartotojų ekonominis nepriteklis ir galimybė gauti mažas, pigias kreko dozes, taip pat galėjo prisidėti prie didesnio šių narkotikų vartojimo.

Kokaino prieinamumo ir vartojimo lygis išlieka labai aukštas

Kreko vartojimas siejamas su įvairia žala sveikatai ir visuomenei. Saugesnio narkotikų vartojimo kambariai Paryžiuje ir Lisabonoje praneša, kad didelė dalis kreką vartojančių asmenų jį ištirpina ir švirkščiasi, todėl didėja užsikrėtimo ŽIV ir hepatito C virusu (HCV) rizika. Pranešama ir apie platesnio masto socialines problemas, susijusias su kreku, įskaitant smurtą, susijusį su gaujomis, smurtą ir rimtas finansines problemas. Kreko vartojimui neretai būdingas itin dažnas vartojimas, dėl kurio atsiranda psichikos ir fizinės sveikatos problemų, agresyvus elgesys, todėl teikti gydymą ir žalos mažinimo paslaugas nuo kreko priklausomiems asmenims yra sudėtinga.

Atsižvelgiant į tai, kad kokaino prieinamumas Europoje tebėra didelis, labai svarbu, kad narkotikų stebėsenos sistemos padėtų stebėti tolesnį probleminio kokaino ir kreko vartojimo pokytį ir plitimą. Taip pat, tikėtina, kad reikės daugiau investuoti į specialistų teikiamas paslaugas tiems, kurie dėl kreko vartojimo patiria problemų.

Nustatyti sintetinių katinonų nelegalaus tiekimo į Europą atvejai ir jų keliamą žalą reikalauja naujų kontrolės priemonių

Didėjančią įvairovę narkotikų rinkoje taip pat rodo nekontroliuojamų sintetinių katinonų, kurie parduodami kaip kontroliuojamų stimuliantų pakaitalai, prieinamumas ir vartojimas. 2021 m. pabaigoje EMCDDA stebėjo 162 katinonus, todėl jie tapo antra pagal dydį naujų psichoaktyviųjų medžiagų, kurių stebėseną vykdo ES ankstyvojo perspėjimo sistema, kategorija po sintetinių kanabinoidų. 2020 m. katinonų konfiskavimo atvejų padaugėjo iki 3,3 t, palyginti su 0,75 t 2019 m., o 2021 m. ir 2022 m. toliau pranešama apie didelius konfiskuotus šių medžiagų kiekius. Šį padidėjimą daugiausia lėmė keli atvejai, kurių metu konfiskuoti dideli kiekiai *N*-etilheksedrono ir dar dviejų medžiagų – 3-MMC ir 3-CMC, kurios yra struktūriškai panašios į tarptautiniu mastu kontroliuojamus narkotikus – 4-MMC (mefedroną) ir 4-CMC (klefedroną).

Europos narkotikų rinkoje 3-MMC ir 3-CMC tiekiami jau kelerius metus, tačiau atrodo, kad jų prieinamumas padidėjo apie 2020 m. Per ankstyvojo perspėjimo sistemą taip pat gauta pranešimų apie su šiomis dvejomis medžiagomis susijusį neigiamą poveikį sveikatai. Pavyzdžiui, Nyderlandai pažymėjo, kad apsinuodijimų, kurie, kaip įtariama, yra susiję su 3-MMC, skaičius padidėjo nuo 10 atvejų 2018 m. iki 64 atvejų 2020 m. Sintetinių katinonų švirkštiamasis yra siejamas su lytinių santykių pavartojus narkotinių

medžiagų praktika (angl. *chemsex*) ir marginalizuojamomis švirkščiamųjų narkotikų vartotojų grupėmis, kurios siejamos su ŽIV ir HCV infekcijų protrūkiais. Susirūpinimas dėl 3-MMC ir 3-CMC prieinamumo ir vartojimo paskatino EMCDDA 2021 m. atlikti šių medžiagų rizikos vertinimą, o Europos Komisija pasiūlė teisės aktą, pagal kurį šios medžiagos Europos Sąjungoje būtų kontroliuojamos.

Didžioji dalis 2020 m. konfiskuotų sintetinių katinonų buvo iš Indijos, kurioje šių medžiagų gamyba vykdoma dideliu mastu. Iki 2020 m. panašių siuntų kilmės šalis, jei ją pavykdavo nustatyti, buvo Kinija. Pastaraisiais metais Kinija nustatė įvairių medžiagų, įskaitant 3-MMC ir 3-CMC, teisinę kontrolę. Kadangi Kinija istoriškai buvo pagrindinis Europoje aptiktų naujų psichoaktyviųjų medžiagų šaltinis, naujais duomenys gali reikšti bendresnį perėjimą prie aktyvesnio kitų šalių, turinčių pajėgumų chemijos arba farmacijos pramonėje, dalyvavimo tiekiant naujas psichoaktyvias medžiagas ir galimai šių narkotinių ir psichoaktyviųjų medžiagų pirmtakus (prekursorius) į Europą. Jei taip pasitvirtins, į tai turėtų būti atsižvelgiama planuojant narkotinių medžiagų kontrolės vykdymą.

Europoje taip pat gaminami sintetiniai katinonai, bet manoma, kad kol kas jie sudaro tik nedidelę rinkoje esančių katinonų dalį. Tačiau tai gali pasikeisti, nes nuo maždaug 2020 m. padidėjo tiek nustatytų neteisėtų sintetinių katinonų gamybos vietų, kuriose buvo demontuota narkotikų gamybai naudojama įranga, tiek konfiskuotų narkotinių ir psichotropinių medžiagų prekursorių (pirmtakų) kiekis.

**Narkotikų švirkštėjimas
siejamas su žalingesnio
narkotikų vartojimo
ypatumais ir padidėjusia
rizika užsikrėsti per kraują
plintančiomis infekcijomis,
tokiomis kaip ŽIV ir virusiniu
hepatitu**

Švirkščiamųjų narkotikų vartojimas mažėja, bet vis dar kelia susirūpinimą

Turimi duomenys rodo, kad pastarąjį dešimtmetį švirkščiamųjų narkotikų vartojimas Europoje mažėjo. Atkreiptinas dėmesys, kad tik 15 šalių turi naujesnius (2015 m. ar vėlesnius) švirkščiamųjų narkotikų vartojimo paplitimo tyrimus. Švirkščiamųjų narkotikų vartojimo rodikliai svyruoja nuo mažiau nei 1 atvejo 1 000 gyventojų nuo 15 iki 64 metų amžiaus Graikijoje, Ispanijoje, Vengrijoje ir Nyderlanduose iki daugiau nei 10 atvejų 1 000 gyventojų Estijoje. Tarp švirkščiamųjų narkotikų opioidai yra nurodomi visose šiose šalyse, o heroinas istoriškai siejamas su švirkščiamųjų narkotikų vartojimu daugelyje šalių. Panašu, kad situacija keičiasi. Tarp 2020 m. pirmą kartą specializuotą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą pradėjusių asmenų, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas buvo heroinas, švirkštėjimas kaip pagrindinį vartojimo būdą nurodė tik 22 proc. pacientų, tuo tarpu 2013 m. tokį vartojimo būdą buvo nurodę 35 proc.

Švirkščiamuoju būdu vartojami ir kiti narkotikai, įskaitant amfetaminus, kokainą, sintetinius katinonus, išrašomus opioidinius vaistus ir kitus vaistus. Tačiau apskritai labai mažai žinoma apie švirkščiamųjų narkotikų vartojimo ypatumus ir kaip jie skiriasi įvairiose šalyse, skirtumai, kurie turi įtakos žalai, susijusiai su tokia elgsena, galimai egzistuoja. Pavyzdžiui, išanalizavus 1 392 panaudotus švirkštus, kuriuos 2020–2021 m. surinko 8 Europos miestų ESCAPE tinklas, nustatyta, kad 5 miestuose pusėje ar daugiau švirkštų buvo stimulantų. Trečdalyje visų švirkštų buvo nustatyta du ar daugiau narkotikų, o tai rodo, kad vartojami keli skirtingi narkotikai arba kad švirkštėjimas priemonės yra naudojamos pakartotinai, dažniausias aptiktas derinys buvo stimuliuojančių ir opioidinių narkotikų mišinys.

Švirkštėjimas siejamas su žalingesnio narkotikų vartojimo ypatumais ir padidėjusia rizika užsikrėsti per kraują plintančiomis infekcijomis, tokiomis kaip ŽIV ir virusiniu hepatitu. Susirūpinimą kelia tai, kad dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. sutriko narkotikų vartojimui skirtų sterilijų priemonių platinimas ir sumažėjo atliekamų tyrimų skaičius dėl ŽIV infekcijos ir virusinių hepatitų. Todėl bus svarbu atidžiai stebėti būsimas tendencijas, kad būtų galima nustatyti bet kokią nepageidaujamą pandemijos sukeltą poveikį sveikatai šioje srityje. Palanku tai, kad naujų ŽIV infekcijos atvejų dėl švirkščiamųjų narkotikų vartojimo ilgalaikės tendencijos Europoje yra mažėjančios. Vis dėlto, kai kuriose šalyse didelė švirkščiamuosius narkotikus vartojančiųjų dalis kada nors bus infekuota ŽIV. Pavyzdžiui, Estijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir Rumunijoje 2017–2020 m.

SU NARKOTIKAIS SUSIJUSIOS INFEKCIŅĖS LIGOS

2020 m. nauji ŽIV infekcijos atvejai, susiję su švirškčiamųjų narkotikų vartojimu (ES)

5,2 % **563/10 783***

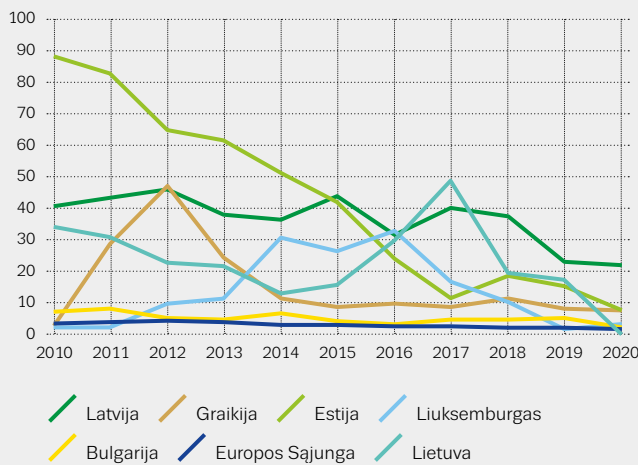
Nauji AIDS atvejai, susiję su švirškčiamųjų narkotikų vartojimu

8,6 % **128/1 491***

* 2020 m. užregistruoti ŽIV infekcijos ar AIDS atvejai tarp tų, kurių užsikrėtimo būdas yra žinomas.

ŽIV infekcijos, susijusios su švirškčiamųjų narkotikų vartojimu, tendencijos: ES ir pasirinktos šalys

Atvejų skaičius milijonui gyventojų

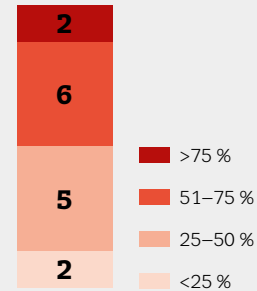

VHC antikūnų paplitimas tarp švirškčiamųjų narkotikų vartotojų

13–86 %

15 šalių

Nacionalinius duomenis pateikusios šalys

Lėtiniai VHC tarp švirškčiamųjų narkotikų vartotojų 2018–2020 m.

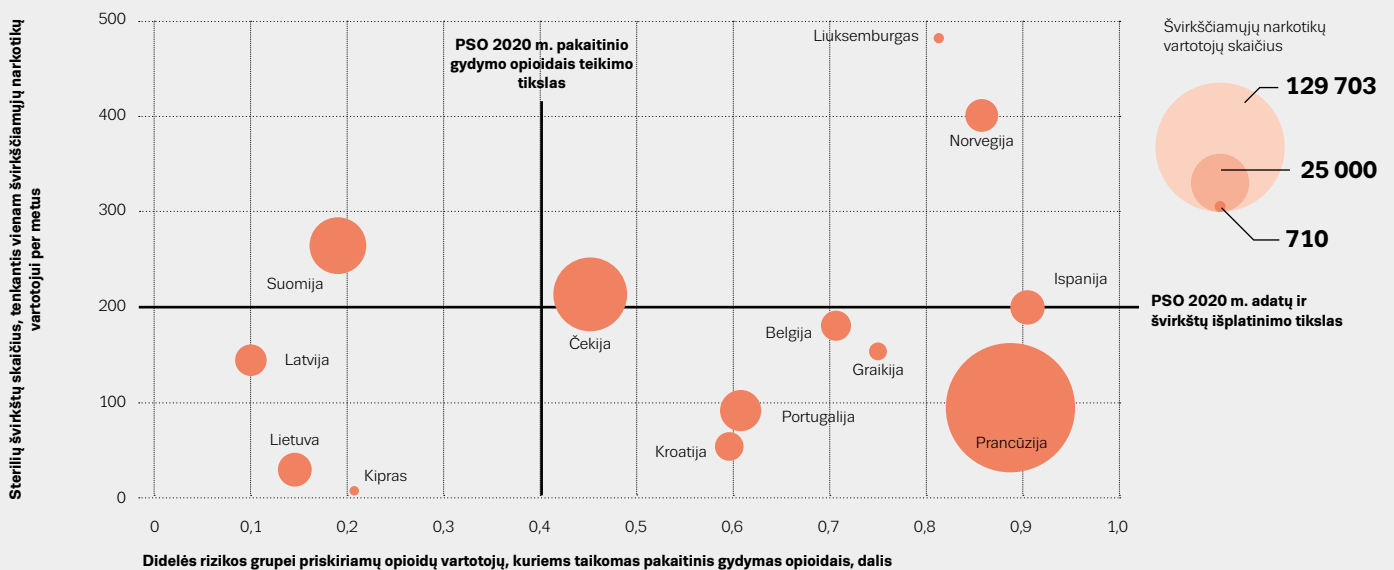
16–49 %

subnacionalinėse imtyse 4 šalyse

Dabartiniai VHB, 2018–2020 m. nacionaliniai duomenys

vidutiniškai 5,3 proc. (1,3–8,9 proc.) tarp švirškčiamųjų narkotikų vartotojų

Adatų ir švirškų platinimo ir gydymo pakaitiniais opioidais aprėptis, atsižvelgiant į PSO 2020 m. tikslus, 2020 m. arba naujausi turimi įverčiai

Aprėptis grindžiama naujausiais nacionaliniais švirškčiamųjų narkotikų vartojimo ir didelės rizikos opioidų vartojimo įverčiais, suderintais su žalos mažinimo veiklos duomenimis (ne vėliau kaip per 2 metus). Belgijos pakaitinio gydymo opioidais aprėpties įvertis, nustatytas remiantis 2019 m. atliktu subnacionaliniu tyrimu.

atlikti subnacionaliniai serologinio paplitimo tyrimai parodė, kad ŽIV antikūnų turinčių asmenų paplitimas tarp švirškščiamųjų narkotikų vartotojų yra didesnis nei 20 proc. 2020 m. Europos Sąjungoje diagnozuoti 563 nauji ŽIV infekcijos atvejai (1,3 atvejo milijonui gyventojų) ir 128 nauji AIDS atvejai, susiję su švirškščiamųjų narkotikų vartojimu. Daugiau kaip pusė naujų su švirškščiamųjų narkotikų vartojimu siejamų ŽIV infekcijos atvejų ir toliau diagnozuojami per vėlai. Ankstyvoji diagnostika yra siejama su geresniais gydymo rezultatais, todėl ankstyvos su narkotikų vartojimu susijusių infekcijų diagnostikos tobulinimas turi išlikti pirmenybine intervencine priemone šioje srityje.

Išliekantis poreikis plėsti gydymo ir žalos mažinimo paslaugų mastą

2020 m. tik Čekija, Ispanija, Liuksemburgas ir Norvegija pranešė įgyvendinusios Pasaulio sveikatos organizacijos 2020 m. tikslus – vienam asmeniui, kuris švirškščiasi narkotikus, per metus išdalyti 200 švirškštų ir taikyti pakaitinį gydymą opioidais 40 proc. didelės rizikos opioidų vartotojų. Tai rodo, kad reikia ir toliau didinti opioidų vartotojų ir švirškščiamųjų narkotikų vartotojų gydymo mastą ir žalos mažinimo paslaugų teikimą. Apskaičiuota, kad didelę riziką keliantis opioidų vartojimas tarp suaugusių ES gyventojų (15–64 metų amžiaus) sudaro 0,34 proc., o tai reiškia, kad 2020 m. buvo maždaug 1 mln. didelei rizikos grupei priskiriamų opioidų vartotojų. 2020 m. Europos Sąjungoje buvo 514 000 opioidų vartotojų, kuriems buvo taikomas pakaitinis gydymas opioidais, tai rodo, kad bendra gydymo aprėptis yra apie 50 proc. Vis dėlto, šis skaičius slepia tai, kad skirtingose šalyse labai skiriasi galimybės opioidus vartojantiems asmenims gauti pakaitinį gydymą opioidais, ir kad kai kuriose šalyse tokio gydymo poreikis yra nepakankamas.

Taip pat, žinoma, kad pakaitinis gydymas opioidais gali apsaugoti nuo narkotikų perdozavimo. Apskaičiuota, kad 2020 m. Europos Sąjungoje nuo neteisėtai įsigytų narkotikų perdozavimo mirė ne mažiau kaip 5 800 asmenų; tai atspindi apskaičiuotas suaugusiųjų mirtingumo nuo perdozavimo rodiklis, kuris siekia 16,7 mirties atvejų milijonui suaugusiųjų gyventojų. Dauguma šių mirties atvejų yra susiję su vartotų kelių skirtingų narkotikų toksiškumu, kuris paprastai siejamas su neteisėtų opioidų, kitų neteisėtų narkotikų, vaistų ir alkoholio deriniais. Kai kuriose šalyse benzodiazepinai kartu su kitais narkotikais dažnai minimi toksikologinėse mirties analizėse ataskaitose. Paprastai

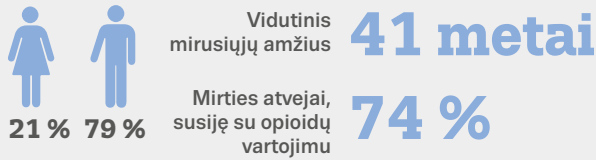
neaišku, ar šie vaistai buvo skiriami asmeniui gydymo tikslais, bet tikėtina, kad dažniausiai nebuvo skiriami. Nors duomenis sunku aiškinti, jie rodo, kad benzodiazepinai gali būti kai kurių iš šių mirčių priežastimi arba prie jų prisidėjo. Opioidai sudaro maždaug tris ketvirtadalius visų mirties, susijusių su narkotikais, atvejų, o tai rodo šių medžiagų didelę įtaką su narkotikais susijusiam mirtingumui. Nerimą kelia tai, kad kai kurios duomenis pateikusios šalys, pvz., Austrija ir Norvegija, pranešė, kad 2020 m. užregistruotų mirčių, kurias sukėlė heroino ir (arba) morfino vartojimas, skaičius padidėjo. Vis dėlto, kai kurios šalys, pvz., Vokietija ir Švedija, pranešė apie šio skaičiaus sumažėjimą. Taip pat, pažymėtina, kad opioidai, išskyrus heroiną, įskaitant metadoną ir, kiek mažiau, buprenorfiną, oksikodoną ir fentanilį, kai kuriose šalyse siejami su didžiąja mirties nuo perdozavimo atvejų dalimi.

2012–2020 m. mirties nuo perdozavimo atvejų skaičius 50–64 metų amžiaus grupėje padidėjo 82 proc. Tai atspindi didelei rizikos grupei priskiriamų narkotikų vartotojų senėjimo tendenciją ir kai kuriose šalyse dažnesnius mirties atvejus, dažnai tarp moterų, vartojančių receptinius opioidus, kurie gali būti susiję su skausmo malšinimu ir piktnaudžiavimu vaistais. Todėl didėja poreikis kurti atsakomąsias priemones, kuriomis būtų geriau tenkinami vyresnio amžiaus gyventojų, turinčių lėtinių narkotikų vartojimo ir sveikatos problemų, poreikiai, ir kurios padėtų geriau suprasti opioidų vartojimą vyresnio amžiaus žmonių grupėse ir tokiu vartojimu siejamas neigiamas pasekmes sveikatai.

**Taip pat, žinoma,
kad pakaitinis
gydymas opioidais
gali apsaugoti
nuo narkotikų
perdozavimo**

MIRTIES NUO NARKOTIKŲ ATVEJAI

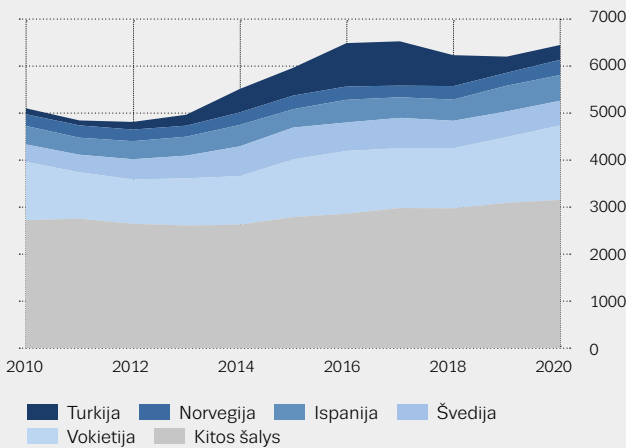
Ypatybės

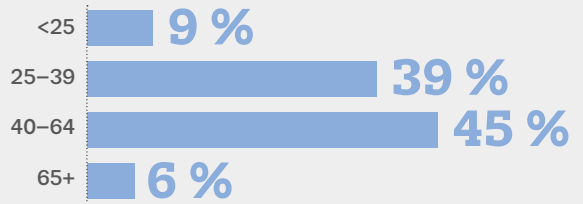
Mirties atvejų skaičius

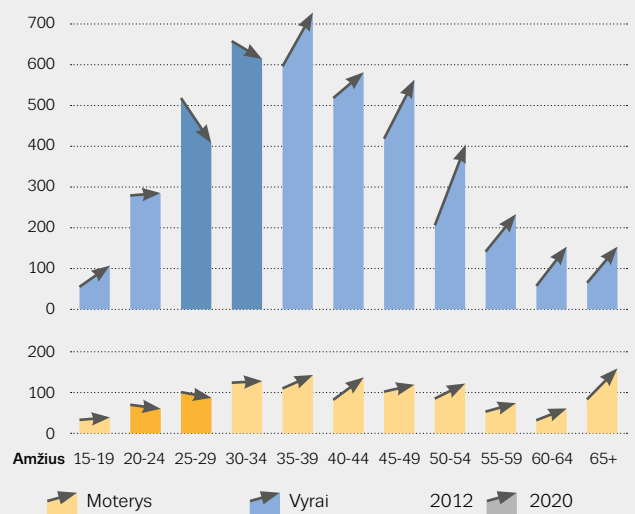
Mirties nuo perdozavimo atvejų skaičiaus tendencijos

Mirusiųjų amžius

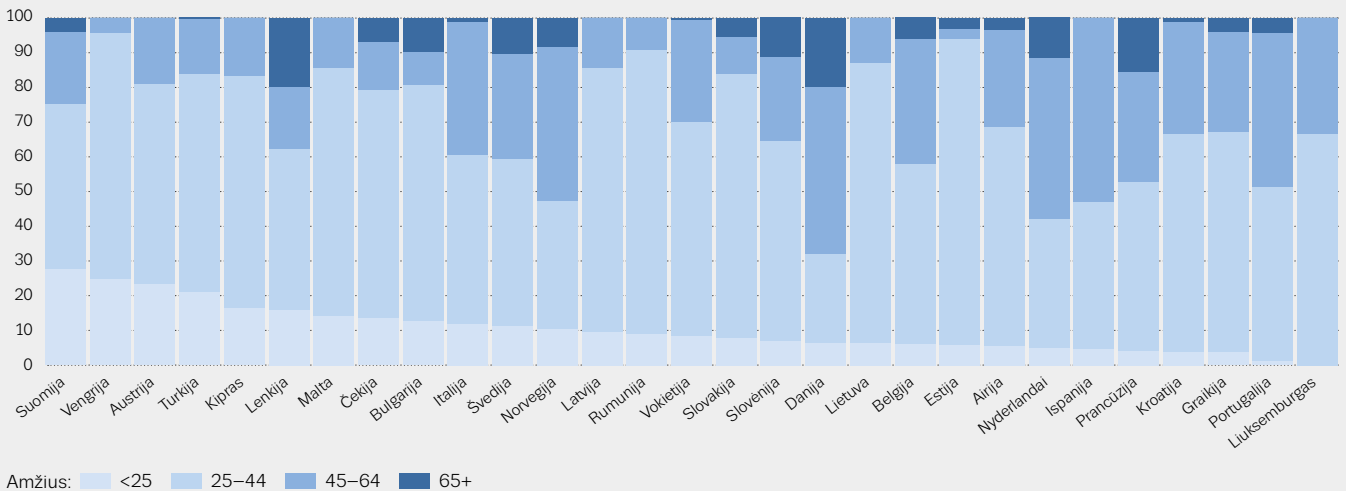
Europos Sąjungoje 2012 ir 2020 m. arba paskutiniiais metais nurodytų mirties nuo narkotikų atvejų skaičius pagal amžiaus grupes ir lytį

Duomenys apie Europos Sąjungą, išskyrus atvejus, kai nurodyta „ES + 2“ (ES, Norvegija ir Turkija). Jeigu 2020 m. duomenų nebuvo, buvo naudojami 2019 m. arba naujausi turimi duomenys. Dėl metodologinių skirtumų ir galimo kai kurių šalių mažesnio pranešimų teikimo, šalių palyginimai gali būti nepagrįsti.

Europos Sąjungoje, Norvegijoje ir Turkijoje užregistruotų mirties nuo narkotikų atvejų pasiskirstymas pagal amžių 2020 m. arba turimais naujausiais metais

Procentinė dalis

Ar tamsiojo interneto narkotikų rinkos patiria nuosmukį?

Technologijos tebėra pagrindinė narkotikų rinkų varomoji jėga, o tamsiojo interneto (angl. *darknet*) rinkos, socialinė žiniasklaida ir momentinių pranešimų programėlės, ryšių ir šifravimo technologijos, šiuo metu naudojamos tam, kad būtų lengviau prekiauti narkotikais.

Visų pirma didėja politinis ir visuomenės susirūpinimas dėl to, kad tamsiojo interneto rinkos gali tapti vis svarbesniu neteisėtų narkotikų gavimo šaltiniu. Tačiau EMCDDA atlikta narkotikų tiekimo per tamsiojo interneto rinkas analizė parodė, kad tam tikri veiksniai, įskaitant COVID-19 pandemiją, teisėsaugos veiklą ir ilgus prastovos laikotarpius, turėjo neigiamos įtakos veiklai tamsiajame internete narkotikų rinkose. 2021 m. pabaigoje apskaičiuota, kad pajamos smarkiai sumažėjo – iki beveik 30 000 EUR per dieną, palyginti su 1 mln. EUR per dieną 2020 m.

Internetinė ekosistema yra labai dinamiška, todėl ateities tendencijas reikia prognozuoti atsargiai. Vis dėlto, yra požymių, iš kurių matyti, kad dėl teisėsaugos veiksmų, apgaulės ir savanoriško pasitraukimo iš rinkų, sumažėjo vartotojų pasitikėjimas tamsiojo interneto rinkomis, kaip pasiūlos šaltiniu. Iš kai kurių tyrimų taip pat matyti, kad iš šių platformų įsigytų narkotikų sėkmingo pristatymo tikimybė sumažėjo ir tai sutapo su COVID-19 pandemijos valdymui taikytu karantino laikotarpiu.

Ne taip palankiai atrodo tai, kad narkotikų pardavimas naudojantis socialine žiniasklaida ir momentinių pranešimų programėlėmis pritraukia vis didesnę susidomėjimą ir jų naudojimas gali didėti, nes šios technologijos laikomos saugesniu, patogesniu ir prieinamesniu tiekimo šaltiniu. Tai reiškia, kad didėja poreikis kurti veiksmingas strategijas, skirtas stebėti pokyčius šioje srityje ir apsvarstyti, kokių atsakomųjų priemonių galima būtų imtis.

Metamfetamino gamybos ir pasiūlos pokyčiai kelia padidėjusio vartojimo riziką

Europoje metamfetaminas paprastai būna prieinamas miltelių pavidalu ir vartojamas per burną, per nosį, rečiau švirksčiamas. Rūkymui tinkami stambieji gryno metamfetamino hidrochlorido kristalai yra mažiau paplitę, bet kartais pranešama ir apie juos. Su metamfetaminu susijusi žala paprastai siejama su intensyviu, didelių dozių vartojimu arba ilgalaikiu vartojimu ir dažnai siejama su šio narkotiko švirksčimusi ar rūkymu pažeidžiamose grupėse. Anksčiau metamfetaminas daugiausia buvo vartojamas Čekijoje, bet vėliau jis išplito į Slovakiją ir neseniai nustatytas kai kuriose Baltijos šalyse, Vokietijoje. Šiose šalyse pranešama apie didžiausius asmenų padedančių gydytis dėl su šiuo narkotiku susijusių keliamų problemų skaičius tarp visų Europos Sąjungos šalių. Be to, nors bendras vartojimo lygis tebėra labai nedidelis, dabar turima duomenų, kad šis narkotikas ir toliau plačiai vartojamas Vakarų ir Pietų Europos šalyse.

Metamfetamino gamybai Europoje istoriškai būdingos mažos vietinės „virtuvių“ tipo laboratorijos, naudojančios iš vaistų išgaunamas chemines medžiagas – narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakus (prekursorius). Vis dėlto, pastaraisiais metais Nyderlanduose ir Belgijoje aptiktos didelės gamybinės patalpos, kuriuose taikomas kitoks gamybos metodas; ši sritis taip pat svarbi amfetamino ir MDMA gamybai naudojant panašius procesus. Šioje srityje taip pat pranešta apie tam tikrą Europos ir Meksikos nusikaltėlių bendradarbiavimą, gaminant didelius metamfetamino kiekius pasitelkus naujus gamybos procesus, susijusį su vidutinio ir didelio masto neteisėtomis laboratorijomis. Tai kelia susirūpinimą dėl to, kad Europa šiuo metu atlieka reikšmingą vaidmenį pasaulinės pasiūlos srityje – metamfetaminas gaminamas eksportui į labai pelningas rinkas ne Europos šalyse. Galbūt ši gamyba jau pradeda daryti poveikį ir vartojimui Europos Sąjungoje – keletas ES valstybių narių, įskaitant Čekiją ir Vokietiją, praneša, kad tikėtina, jog dalis neseniai jų rinkoje aptikto metamfetamino buvo pagaminta Nyderlanduose.

Meksikoje ir Afrikoje gaminamas metamfetaminas taip pat neteisėtai gabenamas į Europą. Kontrabanda gabenama nuo mažų siuntų, atkeliaujančių paštu, kurios įsigyjamos tamsiajame internete, iki daugiatonių siuntų, importuojamų iš Meksikos, ir skirtų pergabenti per Europą į kitas rinkas, tačiau taip pat yra tikimybė, kad dalis produkto lieka Europos Sąjungoje.

Apibendrinant galima teigti, kad metamfetamino gamybos ir kontrabandos pokyčiai lėmė šio narkotiko prieinamumo padidėjimą Europoje. Atsižvelgiant į su šiuo narkotiku susijusią žalą ir pagrindinį vaidmenį su narkotikais susijusioms problemoms tarptautiniu mastu, Europa turi būti geriau pasirengusi nustatyti bet kokius tolesnius šio narkotiko gamybos ir vartojimo paplitimo požymius ir greitai į juos reaguoti. Siekiant šio tikslo, labai svarbu nacionaliniuose duomenų rinkiniuose ir pranešimuose išskirti metamfetaminą ir amfetaminą, kad būtų galima nustatyti padidėjusį prieinamumą, vartojimo lygį ir keliamą žalą. Kriminalistinis profilavimas, siekiant nustatyti metamfetamino konfiskavimo priežastis, taip pat dalijimasis informacija ir informuotumo apie kintančią pasiūlos dinamiką ir jos padarinius didinimas tarptautiniu lygmeniu taip pat padės užtikrinti geresnį pasirengimą. Ypatingą dėmesį reikia skirti bet kokiems požymiams, kad padidėjo metamfetamino kontrabandos į Europą, kurioje išnaudojami nusistovėję heroino kontrabandos keliai, mastas. Išsamią metamfetamino ir kokaino analizę galima rasti pirmuose dviejuose naujos EMCDDA ir Europolo ataskaitos „[EU Drug Markets](#)“ moduluose.

Tarptautinė situacija: nauji iššūkiai ir galimos grėsmės

Iš Turkijos gautų pranešimų apie padidėjusį metamfetamino (įskaitant skystojo) vartojimą ir konfiskavimo atvejus, galima spręsti, kad šis narkotikas importuojamas iš Afganistano. Vis dėlto, šiuo metu beveik nėra duomenų apie didelę šio narkotiko kontrabandą iš Afganistano į Europos Sąjungą. Tačiau tai gali greitai pasikeisti ir sustiprinti susirūpinimą, koks buvo pastebėtas dėl metamfetamino gamybos ir vartojimo Europoje. Apskritai su narkotikais susijusias problemas Europoje gali paveikti svarbūs tarptautiniu mastu vykstantys pokyčiai. Šių metų ataskaitoje atsižvelgiama į du naujausius pokyčius, kurie atspindi reikšmingą humanitarinę krizę paveiktose šalyse, tačiau vidutinės trukmės ar ilgalaikėje perspektyvoje tai gali turėti įtakos toms su narkotikais susijusioms problemoms, kurias reikia spręsti Europos Sąjungos lygiu.

Pokyčiai Afganistane: poveikis Europos narkotikų rinkoms

Afganistanas tebėra didžiausias pasaulyje neteisėto opijaus ir heroino gamintojas ir pagrindinis Europoje prieinamo heroino šaltinis. Apskaičiuota, kad 2021 m. liepos mėn. daržinių aguonų laukai sudarė 177 000 hektarų, t. y. 85 proc. pasaulinės neteisėtos opijaus gamybos. Pastaruoju metu taip pat atkreiptas dėmesys į didelio masto metamfetamino gamybą iš efedros dėl padidėjusio šio narkotiko konfiskavimo atvejų skaičiaus kai kuriuose gerai žinomuose heroino kontrabandos keliuose.

2021 m. rugpjūčio mėn. JAV ir kitos NATO pajėgos pasitraukė iš Afganistano ir Talibanas pradėjo kontroliuoti šią šalį. Nuo tada gilėja Afganistano ekonominė ir humanitarinė krizė. Afganistano ekonomika ir valstybės biudžetas labai priklauso nuo paramos vystymuisi, kuri šiuo metu iš esmės yra įšaldyta. Istoriskai skurdas ir nesaugumas paskatino neteisėtų narkotikų kultivavimą, gamybą ir prekybą. Dabartinė Afganistano padėtis suteikia šiai veiklai galimybę plėstis, o tai gali turėti neigiamų padarinių tranzito šalims ir Europos narkotikų rinkai. Tikėtina, kad bet koks su narkotikais susijusių problemų didėjimas Afganistane taip pat dar labiau apsunkins silpną šios visuomenės sveikatos sistemą, kurioje su narkotikais susijusių problemų turintiems asmenims teikiamos paslaugos tebėra menkai išvystytos.

**Europa turi pasirengti
galimoms Afganistane
vykstančių pokyčių
pasekmėms**

Istoriškai Talibanas gauna pajamų iš neteisėtos narkotikų ekonomikos apmokestinimo. Neseniai Talibano atstovai paskelbė apie neteisėtų narkotikų gamybos, pardavimo ir prekybos draudimą. Tačiau kol kas šis draudimas beveik netaikomas ir esama ženklų, kad aguonų auginimas – svarbus daugelio kaimo namų ūkių pajamų šaltinis – tęsiasi ir 2021 m. galimai net padidėjo. Todėl neatrodo tikėtina, kad trumpuoju laikotarpiu narkotikų srautai į Europos Sąjungą sumažės, nors vidutinės trukmės ar ilgalaikėje perspektyvoje padėtis ne tokia aiški. Viena iš galimybių yra ta, kad dėl dabartinių šaliai kylančių finansinių problemų pajamos iš narkotikų gali tapti svarbesniu pajamų šaltiniu ir dėl to gali padidėti heroino kontrabanda į Europą ir kitas rinkas. Kita vertus, uždraudus gamybą, galėtų sumažėti heroino tiekimas į Europos rinką. Tokiu atveju svarbu stebėti, kokį poveikį narkotikų vartojimui daro sumažėjusi heroino pasiūla, ar vartotojai linkę ieškoti pagalbos, taip pat nustatyti priemones, kuriomis būtų mažinama heroino pakeitimo sintetiniais opioidais ar kitomis medžiagomis galimybė.

Ataskaitose nurodyta, kad metamfetaminas toliau gaminamas pagrindiniame gamybos centre Faros provincijoje. Greičiausiai bus sudėtinga užtikrinti draudimą rinkti efedrą, kuri naudojama metamfetaminui gaminti, nes šis augalas auga natūraliai dideliuose Afganistano plotuose. Pastaraisiais metais rekordiškai didelis metamfetamino kiekis, kuris, kaip manoma, yra Afganistano kilmės, buvo konfiskuotas pagrindiniuose heroino kontrabandos į Europą maršrutuose. Pavyzdžiui, 2020 m. Turkija pranešė konfiskavusi daugiau kaip 4 t metamfetamino, tuo tarpu 2019 m. buvo konfiskuota 1 t. Šiuo metu didžiąją ES metamfetamino rinkos dalį apima Europos gamintojai. Pagrindinis klausimas ateityje bus, ar Europa gali tapti Afganistane gaminamo metamfetamino vartotojų rinka ir kaip pasikeistų metamfetamino gamyba, jei būtų imtasi priemonių Afganistane?

Europa turi pasirengti galimoms Afganistane vykstančių pokyčių pasekmėms. Bus labai svarbu stebėti aguonų auginimo ir opijaus, heroino ir metamfetamino gamybos pokyčius. Dėl to, tikėtina, reikės nuotoliniu būdu stebėti opijaus auginimą ir bendradarbiauti su regioninėmis institucijomis bei tarptautiniais partneriais, kad informacija apie neteisėtos prekybos srautus būtų gauta laiku. Taip pat, svarbu stebėti prekybą narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), ypač acto rūgšties anhidridu, ir užkirsti kelią neteisėtam jų naudojimui. Pasirengimui padėtų ir metamfetamino, konfiskuoto heroino kontrabandos į Europą keliais, cheminės sudėties išaiškinimas, atskleidžiantis metamfetamino kilmę.

Karas Ukrainoje prideda neužtikrintumo dėl situacijos, susijusios su narkotikais, Europoje

2022 m. vasario mėn. Rusijos invazija į Ukrainą ir jos destabilizavimas sukėlė didelę humanitarinę krizę. Šis išpuolis sukėlė tragiškas žmonių žūties, tiesiogiai susijusias su kovomis ir netiesiogiai per Ukrainos sveikatos ir socialinės sistemos destabilizavimą. Dėl šio konflikto daugelis ukrainiečių ieško prieglobsčio Europos Sąjungoje, todėl būtina imtis didelio masto humanitarinių veiksmų. Dabartinė padėtis taip pat gali turėti nuolatinį poveikį pasaulio, Europos ir nacionalinėms ekonomikoms.

Tuo metu, kai buvo rengiamas šis dokumentas, dar buvo per anksti vertinti šių pokyčių poveikį narkotikų rinkai, narkotikų vartojimui ar paslaugų teikimui asmenims, turintiems narkotikų vartojimo problemų, bet akivaizdu, kad jų yra. Asmenys, kuriems Ukrainoje taikomas priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymas, sudarys nedidelę prieglobsčio Europos Sąjungoje ieškančių asmenų dalį. Vis dėlto, tokiems asmenims svarbu skubiai suteikti tęstinės sveikatos priežiūros paslaugas, atsižvelgiant į specifinius jų poreikius, tarp kurių gali būti paslaugų teikimas šių asmenų gimtąja kalba. Apskritai tikėtina, kad nuo konflikto bėgantys žmonės patyrė stiprų psichologinį stresą, dėl kurio jie galimai labiau nukentėjo ir nuo piktnaudžiavimo medžiagomis problemų, ypač jei nėra tinkamų sveikatos ir paramos paslaugų.

Vidutinės trukmės ir ilgalaikis karo Ukrainoje poveikis, nors dar nėra žinomas, gali turėti reikšmingų pasekmių kontrabandos maršrutams ir narkotikų rinkos veikimui, kurios gali atsirasti dėl naujų pažeidžiamumo efektų arba dėl prekybos grupuočių, siekiančių išvengti zonų, kuriose saugumo lygis yra didesnis.

Todėl būtina nedelsiant įvertinti nuo karo Ukrainoje bėgančių žmonių, kurie vartoja narkotikus, sveikatos priežiūros ir paramos poreikius ir į juos atsižvelgti. Tikėtina, kad tai padidins esamų šių paslaugų teikimo poreikį, ypač ES šalyse, kurios ribojasi su Ukraina. Tikėtina, kad gydymo tęstinumo, vertimo ir apgyvendinimo bei socialinės paramos paslaugas bus svarbiausia užtikrinti. Žvelgiant į ateitį, vidutinės trukmės ir ilgalaikis karo poveikis gali būti labai didelis, todėl reikės tikslingai stebėti padėtį, kad būtų galima parengti tinkamas politines ir operatyvines atsakomąsias priemones.

NARKOTIKŲ TIEKIMAS, GAMYBA IR NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ PIRMTAKAI (PREKURSORIAI) |

Sintetinių narkotikų gamyba Europoje toliau didėja

Pietų Amerika, Vakarų Azija ir Šiaurės Afrika tebėra svarbūs regionai, iš kurių neteisėti narkotikai įvežami į Europą, o Kinija ir Indija yra svarbios naujų psichoaktyviųjų medžiagų kilmės šalys. Taip pat, pranešama, kad narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakai (prekursoriai) ir susijusios cheminės medžiagos dažniausiai gaunami iš Kinijos. Pastarieji pokyčiai Europos neteisėtų narkotikų rinkoje yra narkotikų gamybos inovacijos ir novatoriški kontrabandos būdai, besiformuojantys nauji kontrabandos keliai ir Europos bei ne Europos organizuoto nusikalstamumo tinklų partnerystės.

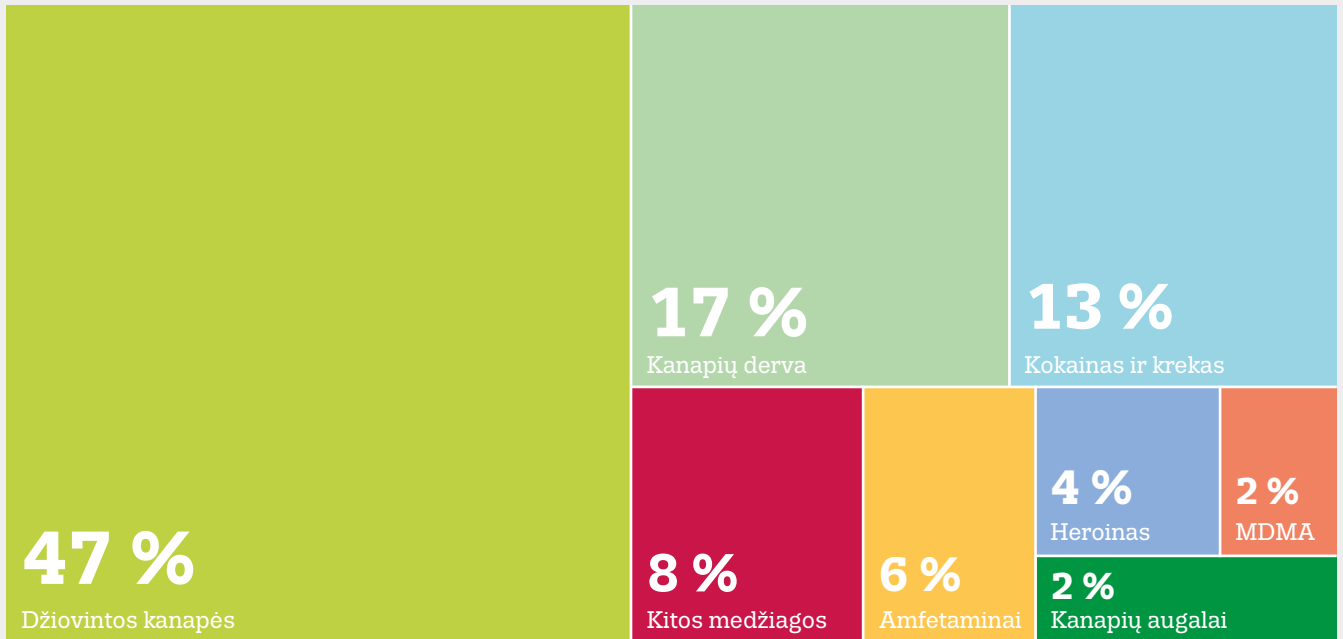
Europoje taip pat gaminami kanapių produktai ir sintetiniai narkotikai; kanapės paprastai gaminamos vartojimui Europoje, o sintetiniai narkotikai taip pat gaminami ir ne ES rinkoms. 2020 m. aptikta ir demontuota daugiau kaip 350 laboratorijų, o taikomų gamybos procesų įvairovė taip pat akivaizdi, aptinkama vis daugiau vidutinio ir didelio masto gamybos vietų. 2020 m. taip pat demontuota daugiau kokaino laboratorijų nei 2019 m., tarp kurių taip pat buvo didelio masto gamybos vietų. Be to, 2020 m. katinonų gamybos vietų buvo išmontuota daugiau bei konfiskuota daugiau katinonų gamybai skirtų prekursorių. Neteisėta narkotikų gamyba ir toliau yra nevienalytis teisėsaugos, teisinio reguliavimo ir aplinkosaugos uždavinys, galintis turėti reikšmingų padarinių sveikatai ir socialinių pasekmių.

PAGRINDINĖS NARKOTIKŲ PASIŪLOS TENDENCIJOS

- 2020 m. Europos Sąjungoje pranešta apie maždaug 1 mln. konfiskavimo atvejų. Dažniausiai konfiskuojami kanapių produktai.
- 2020 m. konfiskuota mažiau kanapių dervos (-72 proc.), kokaino (-7 proc.), amfetamino (-7 proc.) ir heroino (-52 proc.) nei 2010 m.
- 2010–2020 m. nustatytas didžiausias procentine dalimi išreikštas MDMA (+129 proc.) ir metamfetamino (+107 proc.) konfiskavimo atvejų skaičiaus padidėjimas, o džiovintų kanapių konfiskavimo atvejų skaičius padidėjo šiek tiek (+19 proc.).
- Iš indeksuojamų tendencijų matyti, kad, išskyrus kanapių dervą ir heroiną, 2010–2020 m. Europos Sąjungoje konfiskuotų narkotikų kiekis padidėjo, ypač per pastaruosius penkerius metus.
- 2010–2020 m. didžiausias procentine dalimi išreikštas konfiskuoto metamfetamino (+477 proc.), amfetamino (+391 proc.), džiovintų kanapių (+278 proc.), kokaino (+266) ir MDMA (+200 proc.) kiekio padidėjimas. Europoje egzistuoja didelės šių narkotikų vartotojų rinkos, tačiau tikėtina, kad konfiskuoto kiekio padidėjimas bent iš dalies atspindi didesnę Europos, kaip šių narkotikų gamybos, eksporto ir tranzito vietos, vaidmenį.
- 2010–2020 m. mažiausiai padidėjo kanapių dervos konfiskavimo atvejų (+16 proc.), o heroino konfiskavimo atvejų (-2 proc.) per šį laikotarpį sumažėjo.
- Aiškinti narkotikų konfiskavimo tendencijas sudėtinga dėl to, kad įtakos joms turi policijos veikla ir teisėsaugos strategijos bei prioritetai, taip pat tai priklauso nuo sėkmės, įtakos turi ir kiti pagrindiniai prieinamumo ir vartojimo pokyčiai.

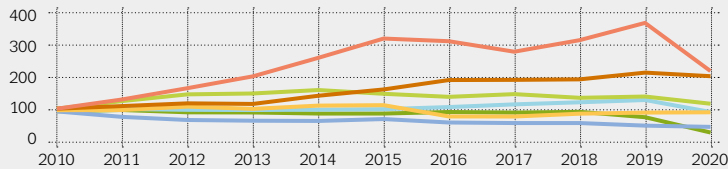
NARKOTIKŲ KONFISKAVIMO ATVEJAI EUROPOS SĄJUNGOJE

Narkotikų konfiskavimo atvejų, apie kuriuos pranešta, skaičius, pasiskirstymas pagal narkotikus, 2020 m.

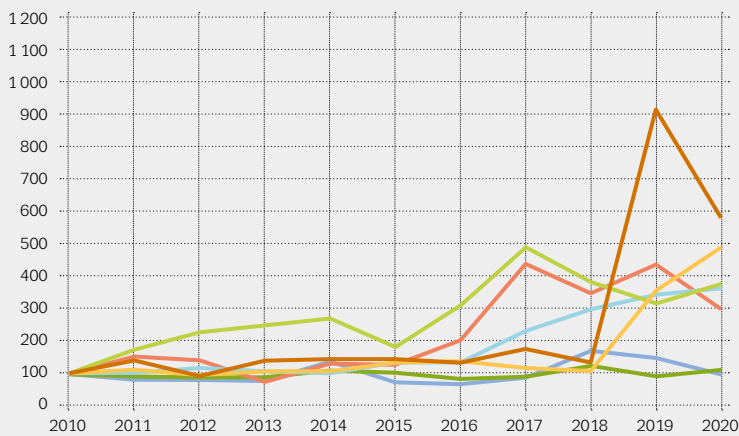
Indeksuojamos konfiskuotų narkotikų Europos Sąjungoje tendencijos 2010–2020 m.

Indeksas (bazė = 100)

Indeksuojamos 2010–2020 m. Europos Sąjungoje konfiskuotų narkotikų kiekio tendencijos

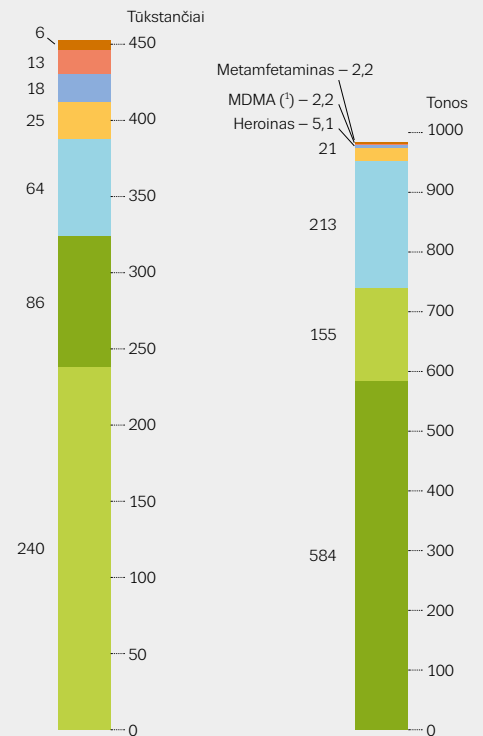
Indeksas (bazė = 100)

Metamfetaminas MDMA (1) Kokainas Džiovintos kanapės Amfetaminas Heroinas Kanapių derva

2020 m. konfiskavimo atvejų skaičius

2020 m. konfiskuotas kiekis

Indeksuojamos tendencijos atspindi santykinus narkotikų konfiskavimo pokyčius per 10 metų laikotarpį, tačiau neparodo faktinio kiekio.

(1) MDMA tabletės buvo konvertuotos į masės ekvivalentus, darant prielaidą, kad vienos MDMA tabletės masė – 0,25 g.

PAGRINDINĖS SU NARKOTIKAIS SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ PAŽEIDIMŲ TENDENCIJOS

- I2020 m. Europos Sąjungoje pranešta apie apytiksliai 1,5 mln. su narkotikais susijusių teisės aktų pažeidimų, t. y. 15 proc. daugiau nei 2010 m. Daugiau kaip pusė šių pažeidimų (64 proc. arba 1 mln.) yra susiję su narkotikų vartojimu arba narkotikų laikymu asmeniniam vartojimui.
- Ilš apytikriai 1,5 mln. su narkotikais susijusių teisės pažeidimų, narkotikai nurodyti kiek mažiau kaip 1 mln. pažeidimų atveju: 740 000 buvo susiję su laikymu arba vartojimu, 171 000 – su platinimu susiję teisės pažeidimai, o 11 000 – kitų rūšių pažeidimai.
- ISu narkotikų tiekimu susijusių teisės aktų pažeidimų tebėra daugiau nei 2010 m. visų narkotikų, išskyrus heroiną, atveju.

2020 M. PAGRINDINIAI ES NARKOTIKŲ GAMYBOS IR NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ PIRMTAKŲ (PREKURSORIŲ) NAUDOJIMO DUOMENYS

- **Kanapės** ES valstybės narės pranešė, kad 2020 m. konfiskuota 2,8 mln. kanapių augalų (2019 m. – 2,8 mln.).
- **Heroinas** Europos Sąjungoje demontuotos keturios heroino gamybos vietos (dvi Belgijoje ir dvi Čekijoje). Keturios ES valstybės narės (Belgija, Estija, Nyderlandai, Austrija) pranešė apie keturis heroino prekursoriaus acto rūgšties anhidrido konfiskavimo atvejus, per kuriuos konfiskuota 920 l šios medžiagos (2019 m. – 26 000 l).
- **Kokainas** Ispanija pranešė sunaikinusi tris kokaino laboratorijas, o Nyderlandai pranešė apie 20 (visos antrinės gamybos laboratorijos, iš kurių kelios didelės gamybos vietos), o 2019 m. tokių laboratorijų buvo 15. Belgija nurodė, kad kokainas taip pat buvo perdirbamas dviejose demontuotose heroino gamybos vietose.

- **Amfetaminas ir metamfetaminas** 2020 m. Belgija (13), Vokietija (12), Nyderlandai (44), Lenkija (4) ir Švedija (5) pranešė, kad sunaikintos 78 amfetamino laboratorijos (2019 m. – 38). Be to, 2020 m. Europos Sąjungoje konfiskuota 5 500 l BMK (2019 m. – 14 500 l) ir 31 t MAPA (2019 m. – 31 t), t. y. amfetamino ir metamfetamino prekursoriai.
- Devynios ES valstybės narės pranešė sunaikinusios 213 metamfetamino laboratorijų, įskaitant daug vidutinio ir didelio masto gamybos vietų Belgijoje (3) ir Nyderlanduose (32). Čekijoje 2020 m. aptikta 160 gamybos vietų – daugiausia mažos ir vidutinės apimties metamfetamino laboratorijų (2019 m. – 234). 2020 m. 12 ES valstybių narių pranešė apie konfiskuotus 234 kg efedrino ir pseudoefedrino (miltelių ir tablečių pavidalo) (2019 m. 10 ES valstybių narių pranešė apie 640 kg).
- **MDMA** Nyderlandai pranešė sunaikinę 24 MDMA laboratorijas (2019 m. – 28), Belgija 3 ir Vokietija bei Lenkija po 1. 2020 m. MDMA prekursorių konfiskuotas kiekis sumažėjo iki 2 t, palyginti su 7 tonomis 2019 m.
- **Katinonai.** 2020 m. buvo sunaikinta 15 sintetinių katinonų gamybos vietų (2019 m. – 5) Nyderlanduose (2) ir Lenkijoje (13), įskaitant kai kurias stambias gamybos vietas. Konfiskuotų sintetinių katinono prekursorių kiekis padidėjo nuo 438 kg 2019 m. iki 860 kg 2020 m.; beveik visi jie konfiskuoti Vokietijoje (450 kg) ir Nyderlanduose (405 kg).
- **Sintetiniai opioidai.** 2020 m. daugiau kaip 33 kg *N*-fenetil-4-piperidono (NPP), fentanilio prekursoriaus, buvo konfiskuoti dviem atskirais atvejais Estijoje (2019 m. – 33 atvejai).
- **Kiti narkotikai:** Belgija (1) ir Nyderlandai (1) pranešė apie ketamino gamybos laboratorijų sunaikinimą. Nyderlanduose GBL dideliu mastu konvertuota į GHB. Dvi *N,N*-dimetiltriptamino (DMT) gamybos vietos buvo sunaikintos Nyderlanduose ir viena Belgijoje.
- **Dempingo vietos.** 2020 m. Belgija ir Nyderlandai pranešė aptikę 181 narkotikų gamybos atliekų ir įrangos dempingo vietą (2019 m. – 204).

Europos Sąjungoje pagamintų pasirinktų į ES sąrašus įtrauktų narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) ir į oficialų sąrašą neįtrauktų medžiagų konfiskavimo atvejų santrauka, 2020 m.

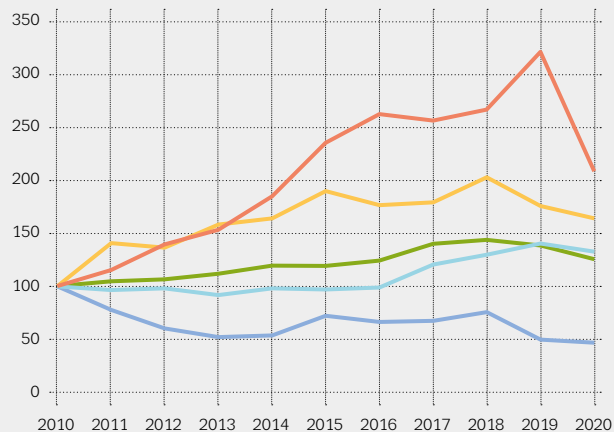
Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakas (prekursorius)	Skaičius	Kiekis
MDMA ir susijusios medžiagos		
PMK glicidiniai dariniai (kg)	11	1 435
Piperonalis (kg)	1	1
PMK (litrais)	7	639
Safrolas (litrais)	1	14
Amfetaminas ir metamfetaminas		
APAA (kg)	9	1 447
APAAN (kg)	3	24
Benzaldehidas (kg)	6	403
Benzilcianidas (kg)	2	240
BMK (litrais)	48	5 557
EAPA (litrais)	2	172
BMK glicidiniai dariniai (kg)	11	1 235
MAPA (kg)	47	31 700
PAA (kg)	4	31
Heroinas		
Acetanhidridas (litrais)	4	921
Fentanilis ir fentanilio dariniai		
NPP (kg)	2	33
Katinonai		
2-bromo-4-chlorpropiofenonas (kg)	2	406
2-bromo-4-metoksipropiofenonas (kg)	1	50
2-bromo-4-metilpropiofenonas (kg)	5	407

Siekiant užtikrinti aiškų šių duomenų aiškinimą, bendras litrais ir kilogramais nurodytų medžiagų kiekis išreiškiamas kilogramais.

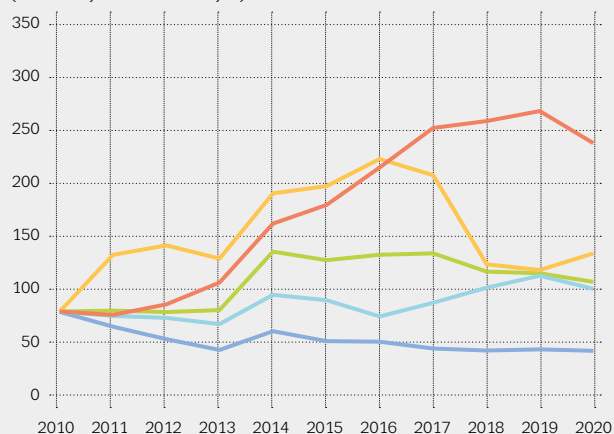
SU NARKOTIKAIS SUSIJĘ TEISĖS AKTŲ PAŽEIDIMAI

Su narkotikų vartojimu arba laikymu vartojimo ar tiekimo tikslais susiję teisės aktų pažeidimai. Indeksuojamos tendencijos ir 2020 m. užregistruoti teisės aktų pažeidimai

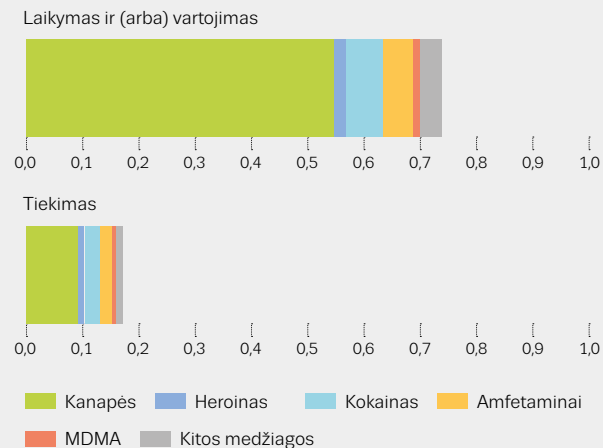
Su pasiūla susiję teisės aktų pažeidimai (indeksuojamos tendencijos)

Su laikymu ir (arba) vartojimu susiję teisės aktų pažeidimai (indeksuojamos tendencijos)

Teisės aktų pažeidimų skaičius (mln.)

Duomenys susiję su teisės aktų pažeidimais, dėl kurių buvo nurodytas registruotas narkotikas.

KANAPĖS | Vis sudėtingesnė kanapių rinka

Nustatyta, kad kelionių dėl COVID-19 ribojimai turi tam tikrą poveikį neteisėtai prekybai tiek džiovintomis kanapėmis iš Vakarų Balkanų, tiek kanapių derva iš Maroko. 2020 m. vietoje gaminamos kanapės panašu, kad tapo svarbiu Europos rinkos šaltiniu. Pavyzdžiui, iš pranešimų apie išaugusį didelį Ispanijos kilmės augalinių kanapių konfiskavimo atvejų skaičių matyti, kad ši šalis gali tapti svarbia tiekėja ES rinkai. Be to, toliau stebima vis didesnė Europoje parduodamų kanapių produktų įvairovė, narkotikų rinkoje pasirodė didelį kiekį THC turinčių ekstraktų ir maisto produktų, o rinkoje – nedidelį kiekį THC turinčių CBD produktų. Nerimą kelia tai, kad 2021 m. daugiau šalių pranešė apie kanapių produktus, kurių sudėtyje buvo falsifikuoti pavojingi sintetiniai kanabinoidai, kurie kelia riziką vartotojų sveikatai. 2020 m. trečdalyje ES valstybių narių sumažėjo gydymą pradedančių asmenų dalis, kurie nurodo kanapes kaip pagrindinę priklausomybės nuo narkotikų priežastį. Iš preliminarių 2021 m. duomenų matyti, kad šį sumažėjimą galima paaiškinti tuo, kad per pandemiją mažiau asmenų ieškojo pagalbos arba pirmenybė buvo teikiama kitų formų narkotikų, pvz., opioidų, vartojimo gydymui.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie 86 000 kanapių dervos konfiskavimo atvejų ir 548 t konfiskuotą kiekį (2019 m. – 464 t) bei 240 000 džiovintų kanapių konfiskavimo atvejų ir 155 t konfiskuotą kiekį (2019 m. – 130 t). Be to, Turkija pranešė apie 8 300 kanapių dervos konfiskavimo atvejų (37,5 t konfiskuoto kiekio) ir 46 900 džiovintų kanapių konfiskavimo atvejų (56,3 t konfiskuoto kiekio).
- 2020 m. pranešta apie maždaug 642 000 su kanapių vartojimu arba laikymu susijusių teisės aktų pažeidimų (2019 m. – 625 000), taip pat 93 000 su pasiūla susijusių teisės aktų pažeidimų (2019 m. – 102 000).
- 2020 m. kanapių dervoje THC vidutiniškai buvo 21 proc., t. y. beveik du kartus daugiau nei džiovintose kanapėse (11 proc.).
- Narkotikų tyrimus atliekančios laboratorijos gauna vis daugiau produktų testavimui, nes didėja produktų įvairovė kaip ir vartotojų netikrumas dėl sudėties, 2021 m. septyniuose Europos miestuose šios paslaugos paklausa padidėjo.
- Apskaičiuota, kad kanapių per paskutinius 12 mėnesių vartojo 15,5 proc. 15–34 metų ES gyventojų. Apskaičiuota, kad 19,1 proc. (9,0 mln.) 15–24 metų amžiaus asmenų per pastaruosius 12 mėnesių vartojo kanapes, o 10,4 proc. (4,9 mln.) per pastarąjį mėnesį.
- 2021 m. ES internetinėje narkotikų apklausoje nustatyta, kad kanapes per pastaruosius 12 mėnesių vartojo 95 proc. respondentų, 32 proc. vartojo kanapių dervą, 25 proc. vartojo valgomus produktus ir 17 proc. vartojo ekstraktus. Pandemija turėjo įtakos kanapių vartojimo ypatumams: dažnai kanapes vartojantys suvartojo vidutiniškai daugiau džiovintų kanapių, o vartojantieji retkarčiais – vidutiniškai mažiau.
- 2020 m. kanapės buvo medžiaga, apie kurią dažniausiai pranešama per ligoninių tinklą „Euro-DEN Plus“. Jis buvo susijęs su 23 proc. patekimu į ligonines dėl ūmaus apsinuodijimo narkotikais atvejų (2019 m. – 27 proc.), dažnu atveju kartu buvo nustatomos ir kitos medžiagos.
- 2021 m. iš 31 palyginamus duomenis turinčių miestų 13 miestų nurodė, kad nuotekų mėginiuose kanapių metabolito THC-COOH kiekis per metus padidėjo.
- 2020 m. iš turimų 25 šalių duomenų matyti, kad Europoje apytiksliai 80 000 žmonių pradėjo specializuotą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą dėl su kanapių vartojimu susijusių problemų, o pirmą kartą gydėsi – apie 43 000 vartotojų. Kanapės yra pagrindinis probleminis narkotikas, kurį dažniausiai nurodė nauji gydytis pradedantys asmenys, tai sudaro 45 proc. visų pirmą kartą Europoje gydytis pradėjusių asmenų.

KANAPĖS

DERVA

Konfiskavimo atvejai

Skaičius

Kiekis

Mažmeninė kaina
(EUR/g)

Didmeninė kaina
(EUR/kg)

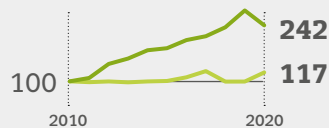

Potencinė mažmeninė prekyba
(proc. THC)

Indeksuojamos tendencijos

Mažmeninė kaina ir stiprumas

DŽIOVINTOS KANAPĖS

Konfiskavimo atvejai

Skaičius

Kiekis

Mažmeninė kaina
(EUR/g)

Didmeninė kaina
(EUR/kg)

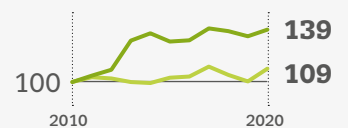

Potencinė mažmeninė prekyba
(proc. THC)

Indeksuojamos tendencijos

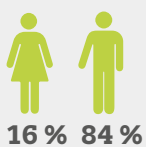
Mažmeninė kaina ir stiprumas

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. Kanapių produktų kaina ir stiprumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilų. Įtrauktų šalių rodikliai skiriasi.

Gydymą pradėję vartotojai

Ypatybės

Vidutinis amžius pirmą kartą vartojant narkotiką **16**

Vidutinis amžius pirmą kartą pradėjus gydymą **25**

43 000

Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys **53%**

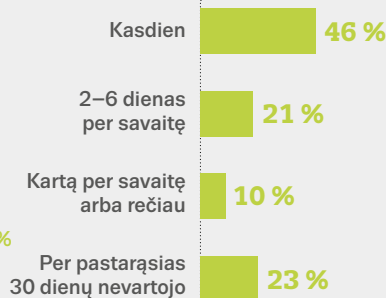

27 000 Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys **34%**

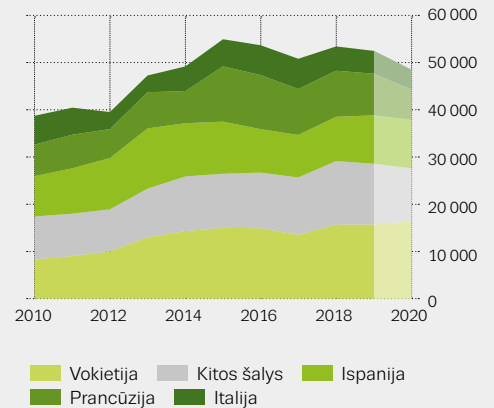
10 000 Statusas nežinomas **13%**

Vartojimo dažnumas per paskutines 30 dienų

vidutiniškai vartojo 5,3 dienas per savaitę

Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų skaičiaus tendencijos

Nurodyti su visais gydymą pradėjusiais asmenimis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – kanapės, susiję duomenys, neatsižvelgiant į tendencijas. Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų tendencijos grindžiamos 22 šalių duomenimis. Į tendencijų diagramą įtrauktos tik tos šalys, kurios pateikė bent devynerių iš vienuolikos metų duomenis. Trūkstamos vertės interpoliuotos iš artimiausių metų duomenų. Dėl nacionalinių duomenų srauto pokyčių Italijos duomenų nuo 2014 m. negalima palyginti su ankstesnių metų duomenimis. Dėl COVID-19 sutrikusių paslaugų 2020 m. duomenis reikėtų aiškinti atsargiai.

KOKAINAS | Precedento neturintys kokaino konfiskavimo atvejai rodo grėsmę sveikatai

Apskritai iš rodiklių matyti, kad kokaino prieinamumas ir vartojimas Europoje lyginant su istoriniais duomenimis tebėra didelis. 2020 m. konfiskuotas rekordinis kokaino kiekis – 213 t. Išaugęs 2020 m. demontuotų kokaino laboratorijų skaičius, konfiskavimo iš Pietų Amerikos importuotų žaliavų ir su narkotikų gamyba susijusių cheminių medžiagų atvejų skaičius, rodo didelio masto kokaino perdirbimą Europoje. Nors 2020 m. pastebėta, kad šiek tiek sumažėjo kokaino vartojimo rodikliai, atrodo, kad jie yra trumpalaikiai, o iš preliminarių 2021 m. duomenų matyti, kad jie vėl pasiekė iki pandemijos buvusį lygį. Pranešimai apie padidėjusį kreko vartojimą vis daugiau Europos šalių taip pat rodo, kad kokaino vartojimas plinta tarp žmonių, turinčių rizikingų narkotikų vartojimo įpročių. Visi turimi duomenys kartu rodo, kad į kokaino vartojimo pasekmes turi būti atsižvelgiama sprendžiant su narkotikų vartojimu susijusias sveikatos problemas Europoje.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie 64 000 kokaino konfiskavimo atvejų, per kuriuos konfiskuota 213 t kokaino (2019 m. – 202 t). Belgijoje (70 t), Nyderlanduose (49 t) ir Ispanijoje (37 t) konfiskuota beveik 75 proc. viso konfiskuoto kiekio.
- Vidutinis kokaino, kuriuo prekiaujama mažmeniniu mastu, grynumas 2020 m. Europoje svyravo nuo 31 iki 80 proc. – pusėje iš šalių vidutinis grynumas svyravo nuo 54 iki 68 proc. Kokaino grynumas per pastarąjį dešimtmetį didėjo ir 2020 m. buvo 40 proc. didesnis nei 2010 m.
- 2020 m., palyginti su ankstesniais ketveriais metais, toliau didėjo su kokaino vartojimu ar laikymu susijusių teisės aktų pažeidimų skaičius, jis siekė 91 000.
- Apklausa rodo, kad Europos Sąjungoje beveik 2,2 mln. 15–34 metų amžiaus asmenų (2,1 proc. šios amžiaus grupės žmonių) per pastaruosius 12 mėnesių vartojo kokainą. Iš keturiolikos Europos šalių, kuriose nuo 2019 m. atliekamos apklausa ir jų duomenys yra patikimi, 8 šalys pranešė, kad vartotojų skaičius didėjo, 4 – kad vartotojų skaičius išliko nepakitęs, o 2 – kad vartotojų skaičius sumažėjo, lyginant su anksčiau atliktomis apklausomis.
- 2020 m. buvo stebimas kokaino likučių kiekio mažėjimas nuotekų mėginiuose daugumoje miestų, kurie pateikė 2019 m. ir 2020 m. nuotekų tyrimų duomenis. 2021 m. duomenys rodo, kad, palyginti su 2020 m., kokaino likučių padaugėjo 32 iš 58 miestų nuotekose, 12 miestų nurodė, kad nepakito, o 14 miestų – kad sumažėjo.
- 2020 m. kokainas buvo antras pagal paplitimą narkotikas, dėl kurio kreipėsi pagalbos pirmą kartą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą pradėję asmenys – 14 000 arba 15 proc. visų pirmą kartą gydytis pradėjančių asmenų.
- Kokainas buvo antra pagal dažnumą medžiaga, apie kurią 2020 m. pranešė tinklo „Euro-DEN Plus“ ligininės, ir kuris sudarė 21 proc. patekimo į liginines dėl ūmaus apsinuodijimo narkotikais atvejų. Su kokainu susijusių kreipimosi į ligininę atvejų skaičius 2020 m. sumažėjo 15 proc. lyginant su 2019 m. duomenimis.
- 2020 m. 22 duomenis pateikusiose šalyse kokainas, daugiausia su opioidais, buvo siejamas su 13,4 proc. mirties nuo perdozavimo atvejų (2019 m. – 14,3 proc.).
- 2020 m. (22 proc.) ir 2021 m. (24 proc.) kokainas buvo dažniausiai narkotikų tyrimo tarnyboms pateikiamas narkotikas.
- 2020 m. duomenimis, 90 proc. nuo visų gydymo dėl kreko vartojimo problemų pradėjusių asmenų skaičius pasiskirstė tik penkiose ES šalyse. Tai rodo, kad 2020 m. Europoje dėl kreko vartojimo problemų gydymą pradėjo maždaug 7 000 asmenų.

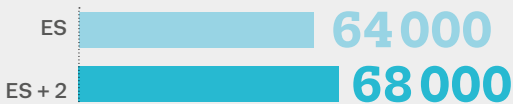
Sprendžiant su narkotikais susijusias sveikatos problemas Europoje, svarbu atsižvelgti į kokaino vartojimo rodiklius

KOKAINAS

Konfiskavimo atvejai

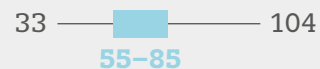
Skaičius

Kiekis

Mažmeninė

kaina
(EUR/g)

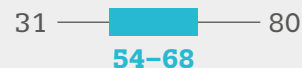
Didmeninė

kaina
(EUR/kg)

Grynumas mažme-

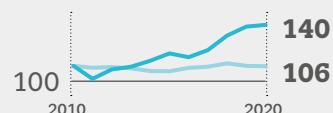
ninėje prekyboje

(%)

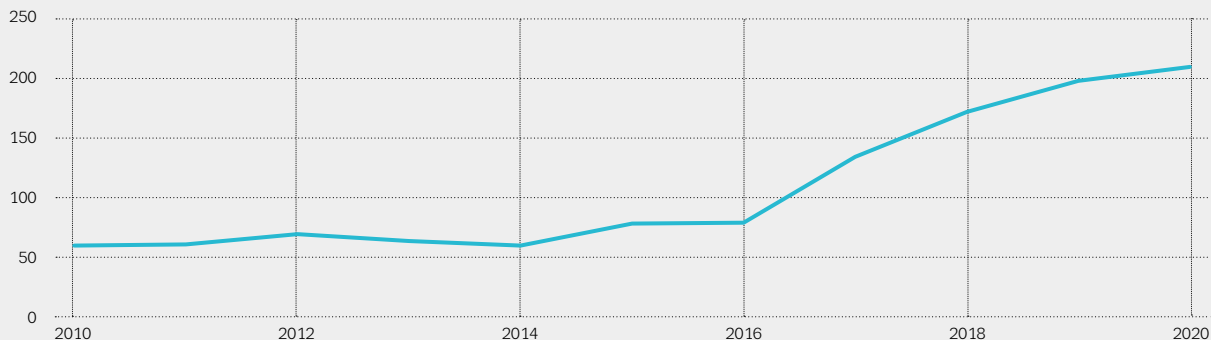
Indeksuojamos

tendencijos

Mažmeninė kaina
ir grynumas

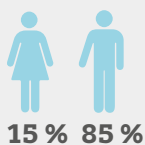
ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. Kokaino kaina ir grynumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilių. Įtrauktų šalių rodikliai skiriasi.

Kokaino konfiskavimo atvejai (tonomis)

Gydymą pradėję vartotojai

Ypatybės

Vidutinis amžius pirmą kartą vartojant narkotiką

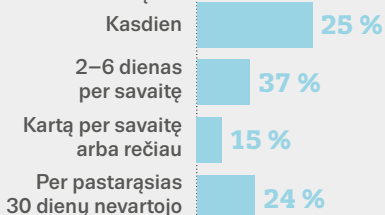
23

Vidutinis amžius pirmą kartą pradėjus gydymą

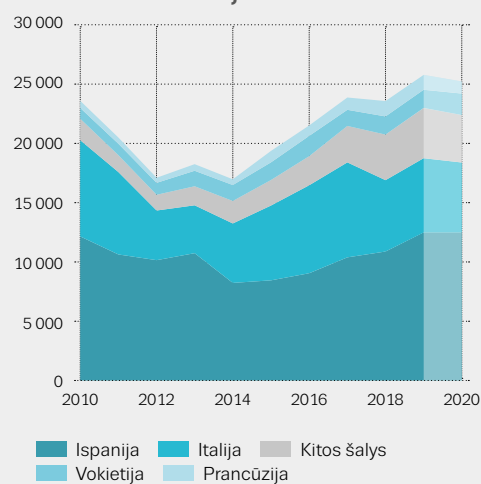
32

Vartojimo dažnumas per paskutines 30 dienų

Vidutiniškai vartojo 4,1 dienas per savaitę

Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų skaičiaus tendencijos

14 000 Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys

44 %

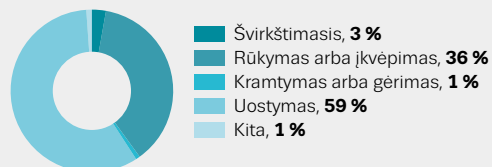
2000 Statusas nežinomas

6 %

16 000 Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys

50 %

Vartojimo būdas

Be tendencijų, 2020 m. duomenis pateikusiose šalyse pateikti duomenys apie visus gydymą pradėjusius asmenis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – kokainas. Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų tendencijos grindžiamos 22 šalių duomenimis. Į tendencijų diagramą įtrauktos tik tos šalys, kurios pateikė bent devynerių iš vienuolikos metų duomenis. Trūkstamos vertės interpoliuotos iš artimiausių metų duomenų. Dėl nacionalinių duomenų srauto pokyčių Italijos duomenų nuo 2014 m. negalima palyginti su ankstesnių metų duomenimis. Dėl COVID-19 sutrikusių paslaugų 2020 m. duomenis reikėtų aiškinti atsargiai.

AMFETAMINAS IR METAMFETAMINAS | Stimuliantų gamyba ir vartojimas Europoje – nuolatinė problema

Pateikti patikimas naujausias stimuliantų vartojimo tendencijas sunku dėl duomenų trūkumo ir kai kurių nustatytų tendencijų nenuoseklumo. Tačiau COVID-19 pandemija sutrikdė Europos naktinio gyvenimo ekonomiką ir atrodo, kad dėl to 2020 m. sumažėjo stimuliantų paklausa, nors tai tikriausiai buvo trumpalaikė pasekmė. Apskritai, palyginti didelis konfiskuotų produktų grynumas ir stabilios kainos, taip pat kita informacija rodo, kad amfetamino ir metamfetamino gamyba Europos Sąjungoje išlieka stabili arba pastaraisiais metais galėjo net padidėti. Kaip minėta kitur, esama ženklų, kad metamfetamino prieinamumas ir vartojimas didėja, nors pirminis lygis nebuvo didelis. Aukštesni metamfetamino vartojimo rodikliai vis dar pastebimi tik keliose Vidurio ir Rytų Europos šalyse. Taip pat, svarbu pažymėti, kad visi rodikliai vis dar rodo, jog amfetaminas apskritai plačiau prieinamas ir vartojamas Europos Sąjungoje, nors reikia pažymėti, kad kai kurių šalių pranešimuose metamfetamino ir amfetamino duomenys pateikiami apibendrintai. 2020 m. padidėjo demontuotų amfetamino laboratorijų skaičius ir konfiskuotas rekordinis šio narkotiko kiekis – 21,2 t. Taip pat, ir kiti duomenys patvirtina išvadą, kad amfetamino prieinamumas tebėra didelis ir gali net didėti. Vis didesnę susirūpinimą kelia tai, kad kai kurie produktai Europos Sąjungoje gaminami eksportui ne į ES rinkas ir tokia gamyba gali augti. Pavyzdžiui, 2020 m. Nyderlandai likvidavo daugiau didelių metamfetamino laboratorijų, kurios gamino metamfetaminą eksportui už Europos ribų, nei ankstesniais metais.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie 25 000 amfetamino konfiskavimo atvejų; konfiskuotas amfetamino kiekis sudarė rekordinį kiekį – 21,2 t (2019 m. – 15,4 t). Turkija konfiskavo 0,7 t (2019 m. – 2,8 t), įskaitant 2,9 mln. tablečių (2019 m. – 11 mln. tablečių), kurios buvo įvardintos „kaptagonu“. Vidutinis amfetamino, kuriuo prekiaujama mažmeniniu mastu, grynumas per pastarąjį dešimtmetį labai padidėjo, o kaina išliko palyginti stabili.
- 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie 6 000 metamfetamino konfiskavimo atvejų, konfiskuotas kiekis sudarė 2,2 t (2019 m. – 3,5 t). Slovakijoje konfiskuotos 1,5 t metamfetamino iš Meksikos. 2020 m. Turkija pranešė apie 34 000 metamfetamino konfiskavimo atvejus, konfiskuotas kiekis sudarė 4,1 t (2019 m. – 1 t). Vidutinis metamfetamino grynumas per pastarąjį dešimtmetį padidėjo, ypač patringai pakito nuo 2019 m.
- 2016–2021 m. 25 ES šalyse atliktos apklausos, kuriose amfetamino ir metamfetamino duomenys sugrupuoti, rodo, kad 1,4 mln. jaunų (15–34 metų amžiaus) suaugusiųjų per pastaruosius 12 mėnesių vartojo amfetaminą (1,4 proc. šios amžiaus grupės asmenų dalyvavusiųjų apklausoje). Iš 14 Europos šalių, kuriose nuo 2019 m. atliekamos apklausos ir kurių duomenys laikomi patikimais, 5 šalyse vartojimas didėjo, 8 šalyse – buvo stabilus, o 1 šalyje – vartojimas mažėjo, lyginant su ankstesnių panašių apklausų duomenimis.
- Didelę riziką keliančio metamfetamino vartojimo įverčiai svyruoja nuo 0,60 atvejo 1 000 gyventojų (tai atitinka 363 didelės rizikos vartotojus) Kipre, 2,8 atvejo 1 000 gyventojų (10 380 didelės rizikos vartotojų) Slovakijoje iki 4,84 atvejo 1 000 gyventojų (33 100 didelės rizikos vartotojų) Čekijoje.
- Iš 46 miestų, pateikusių duomenis apie 2020 ir 2021 m. nuotekų mėginiuose rastus amfetamino likučius, 23 miestai nurodė, kad šios medžiagos kiekis padidėjo, 14 – kad nekito, o 9 – kad šios medžiagos kiekis sumažėjo.
- Iš 57 miestų, pateikusių duomenis apie 2020 ir 2021 m. nuotekų mėginiuose rastus metamfetamino

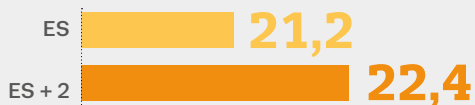
AMFETAMINAS

Konfiskavimo atvejai

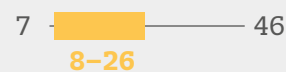
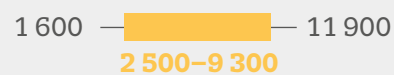
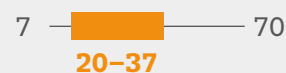
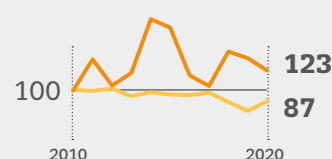
Skaičius

Kiekis

Mažmeninė

kaina
(EUR/g)Didmeninė
kaina
(EUR/kg)Grynumas
mažmeninėje
prekyboje
(%)Indeksuojamos
tendencijos
Mažmeninė kaina
ir grynumas

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. Amfetamino kaina ir grynumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilių. Įtrauktų šalių rodikliai skiriasi.

Gydymą pradėję vartotojai

Ypatybės

24 % 76 %

Vidutinis
amžius pirmą
kartą vartojant
narkotiką

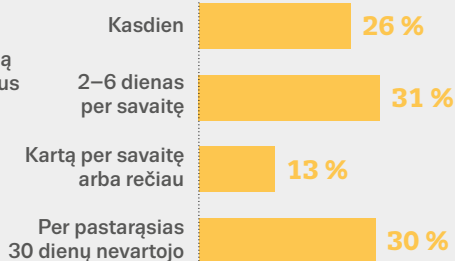
20

Vidutinis
amžius pirmą
kartą pradėjus
gydytis

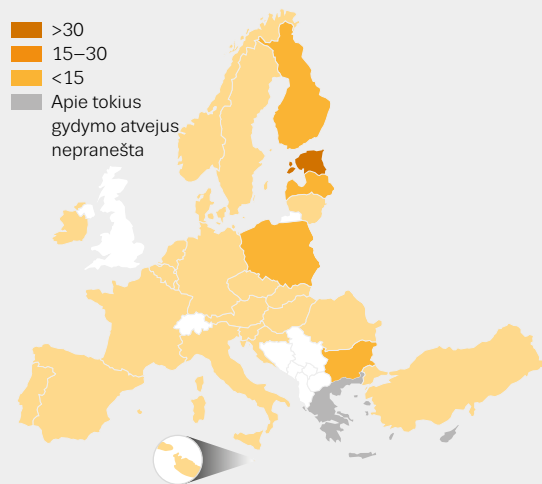
29

Vartojimo dažnumas per
paskutines 30 dienų

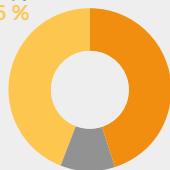
Vidutiniškai vartojo 4,4 dienas per savaitę

Pirmą kartą gydytis pradėjusių asmenų
dalis nuo visų gydyme dėl priklausomybės
nuo narkotikų esančių asmenų
(proc.).

>30
15–30
<15
Apie tokius
gydymo atvejus
nepranešta

3 700

Pirmą kartą
gydymą
pradėję
asmenys 45 %

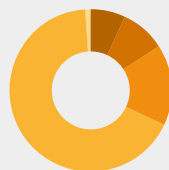
3 600

Gydymą
pradėję
anksčiau
gydyti
asmenys 44 %

900

Statusas nežinomas
11 %

Vartojimo būdas

Švirkštimasis, 7 %
Rūkymas arba įkvėpimas, 9 %
Kramtymas arba gėrimas, 16 %
Uostymas, 67 %
Kita, <1 %

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenimis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – amfetaminas, pagal šalis, kurios pateikė 2020 m. duomenis, išskyrus žemėlapi, kuriame pateikti senesni Ispanijos, Kroatijos, Latvijos ir Nyderlandų duomenys. Žemėlapyje Švedijos ir Norvegijos duomenys yra apie vartotojus, kurie kaip pagrindinį vartojamą narkotiką nurodė stimuliantus, išskyrus kokainą.

likučius, 26 miestai nurodė, kad šios medžiagos kiekis padidėjo, 9 – kad nekito, o 22 – kad šios medžiagos kiekis sumažėjo.

- 2020 m. Europoje daugiau kaip 8 000 specializuotą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą pradėjusių asmenų amfetaminą nurodė kaip pagrindinį vartojamą narkotiką, dėl kurio kreipėsi pagalbos; iš jų maždaug 3 700 gydytis pradėjo pirmą kartą.
- 2020 m. amfetamino ar metamfetamino vartotojai sudarė mažiausiai 15 proc. pirmą kartą gydytis pradėjusių asmenų Bulgarijoje, Čekijoje, Estijoje, Vokietijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Slovakijoje, Suomijoje ir Turkijoje.
- Kai kuriose šalyse, įskaitant Suomiją, Norvegiją, Lenkiją ir Švediją, pranešama, kad amfetaminas dažnai naudojamas kaip švirkščiamasis narkotikas.
- 2020 m. Europoje maždaug 7 proc. amfetamino vartotojų, pradėjusių priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą, nurodė, kad pagrindinis vartojimo būdas yra švirkštiamasis, 67 proc. nurodė, kad uostymas, o 16 proc. – vartojimas per burną. Vis dėlto, itin didelis gydymo paslaugų poreikis buvo nustatytas tik keliose šalyse.
- Amfetaminas buvo ketvirta dažniausia medžiaga, apie kurią 2020 m. pranešė tinklo „Euro-DEN Plus“ ligininės, ir kuri sudarė 13 proc. nuo visų kreipimosi į liginines atvejų.
- Iš 20 šalių, kurių 2020 m. duomenys apie mirties nuo amfetaminų atvejus buvo gauti, Norvegija (74 mirties atvejai), Suomija (67), Austrija (28), Čekija (18), Slovakija (17) ir Estija (17) pranešė, kad su amfetaminais susijusių mirties atvejų skaičius padidėjo lyginant su ankstesniais metais. Vis dėlto, dėl nedidelio bendro atvejų skaičiaus kai kuriose šalyse svyravimai neturėtų būti pervertinti.
- 2020 m. gydymą pradėjusių asmenų, kurie nurodė metamfetaminą kaip pagrindinę medžiagą, nuo kurios yra priklausomi, daugiausia buvo Čekijoje, Vokietijoje, Slovakijoje ir Turkijoje, kuriose bendrai sudarė 93 proc. Iš 9 400 tokių metamfetamino vartotojų 4 200 iš jų gydytis pradėjo pirmą kartą.

Metamfetaminas buvo vienuolikta pagal dažnumą medžiaga, apie kurią 2020 m. pranešė tinklo „Euro-DEN Plus“ ligininės, ir kuri sudarė 2 proc. patekimo į liginines dėl ūmaus apsinuodijimo nuo narkotikų atvejų (2019 m. – 2 proc.).

Esama ženklų, kad metamfetamino prieinamumas ir vartojimas didėja, nors pirminis lygis nebuvo didelis

METAMFETAMINAS

Konfiskavimo atvejai

Skaičius

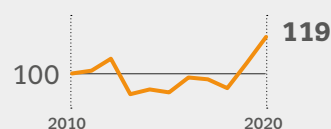
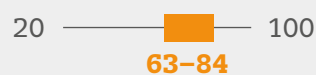
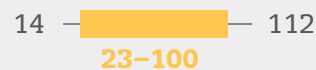
Kiekis

Mažmeninė

kaina
(EUR/g)Grynumas
mažmeninėje
prekyboje

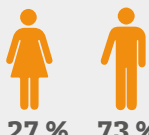
(%)

Indeksuojamos
tendencijosMažmeninis
grynumas

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. Metamfetamino kaina ir grynumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilių. Įtrauktų šalių rodikliai skiriasi.

Gydymą pradėję vartotojai

Ypatybės

27 % 73 %

Vidutinis
amžius pirmą
kartą vartojant
narkotiką

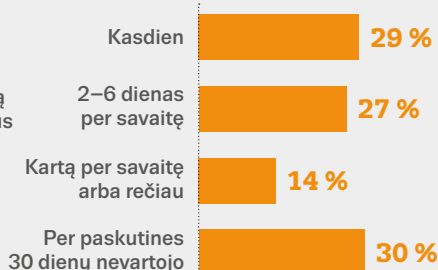
21

Vidutinis
amžius pirmą
kartą pradėjus
gydytis

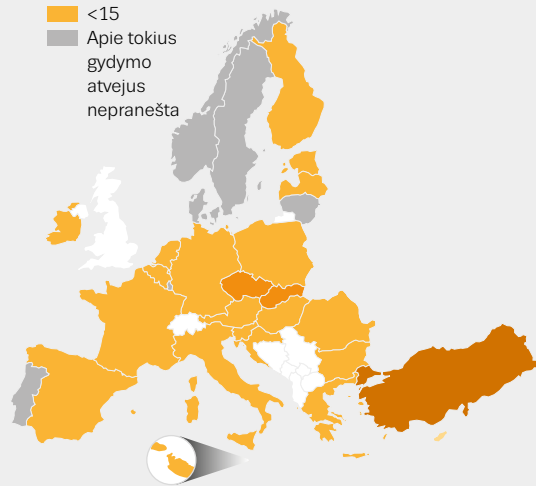
30

Vartojimo dažnumas per
paskutines 30 dienų

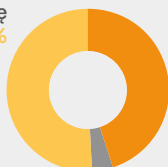
Vidutiniškai vartojo 4,5 dienas per savaitę

Pirmą kartą gydytis pradėjusių asmenų
dalis nuo visų narkotikų gydyme esančių
asmenų (proc.).

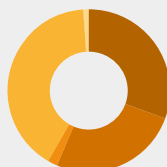
>30
15–30
<15
Apie tokius
gydymo
atvejus
nepranešta

4 200

Pirmą kartą
gydymą
pradėję
asmenys 45 %

4 800

Gydymą
pradėję
anksčiau
gydyti
asmenys 51 %

400

Statusas nežinomas
4 %

Vartojimo būdas

Švirkštimasis, 31 %
Rūkymas arba įkvėpimas, 26 %
Kramtymas arba gėrimas, 2 %
Uostymas, 41 %
Kita, <1 %

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenimis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – metamfetaminas, pagal šalis, kurios pateikė 2020 m. duomenis, išskyrus žemėlapi, kuriame pateikti senesni Ispanijos, Kroatijos, Latvijos ir Nyderlandų duomenys.

MDMA | **Nepaisant pandemijos metu sutrikusio naktinio gyvenimo, stiprieji MDMA produktai vis dar kelia susirūpinimą.**

2020 m. demontuotų MDMA laboratorijų skaičius išliko palyginti stabilus, o konfiskuotų MDMA tablečių kiekis padidėjo, nors miltelių konfiskavimo atvejų sumažėjo perpus. Neaišku, ar šie duomenys rodo, kad MDMA miltelių prieinamumas narkotikų rinkoje sumažėjo. Nuolatinis stipriųjų MDMA tablečių prieinamumas kelia pavojų vartotojų sveikatai. Vis dėlto, esama požymių, kad 2020 m. MDMA vartojimo lygis mažėjo. Greičiausiai tai susiję su dideliais Europos naktinio gyvenimo ekonomikos sutrikimais, kurie tęsėsi ir 2021 m. Atsižvelgiant į tai, kad MDMA likučių kiekis nuotekų mėginiuose yra nereprezentatyvus, remiantis narkotikų tyrimus atliekančių institucijų duomenimis ir tikslinių grupių dalyvių apklausomis matyti, kad 2021 m. MDMA vartojimo lygis išliko mažesnis nei prieš pandemiją. „Euro-DEN Plus“ pateiktais 2020 m. duomenimis, su MDMA susijusių kreipimųsi į skubiosios pagalbos ligonines sumažėjo maždaug perpus. Dar neaišku, ar panaikinus COVID-19 ribojimus visoje Europoje MDMA vartojimas vėl pasieks lygį, buvusį iki pandemijos.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2020 m. ES šalys pranešė apie 13 000 MDMA konfiskavimo atvejų (2019 m. – 25 000). Europos Sąjungoje konfiskuota 1 t MDMA miltelių (2019 m. – 2,2 t), 4,7 mln. MDMA tablečių (2019 m. – 3,9 mln.). Turkija konfiskavo rekordiškai daug 11,1 mln. MDMA tablečių (2019 m. – 8,7 mln.).
- 2020 m. vidutinis MDMA kiekis tabletėse ir miltelių grynumas išliko stabilus: Europoje konfiskuotos MDMA tabletės, kuriose vidutiniškai buvo 125–200 mg MDMA, ir vidutinis konfiskuotų MDMA miltelių grynumas svyravo nuo 43 iki 95 proc.
- 2020 m. 17 Europos miestų narkotikų tyrimo paslaugų centrai nustatė, kad vienoje tabletėje vidutinis MDMA kiekis buvo 180 mg (2019 m. – 179 mg). Vidutinis MDMA miltelių grynumas buvo 79 proc. (2019 m. – 80 proc.).
- 2015–2021 m. 26 ES šalyse atlikti tyrimai rodo, kad per pastaruosius 12 mėnesių MDMA vartojo 1,9 mln. jaunų suaugusiųjų (15–34 m.) (1,9 proc. šios amžiaus grupės asmenų). Vartojimo paplitimo tarp 15–24 metų amžiaus asmenų įvertimai aukštesni – apskaičiuota, kad per pastaruosius 12 mėnesių MDMA vartojo 2,2 proc. šios amžiaus grupės asmenų (1,0 mln.).
- Iš duomenų apie MDMA vartojimą neišryškėja jokios bendros tendencijos. Iš keturiolikos nuo 2019 m. apklausas, kurių duomenys gali būti laikomi patikimais, atliekančių Europos šalių 7 šalys pateikė didesnius įverčius, 6 – stabilius, o 1 – mažesnius, lyginant su ankstesniais panašios apklausos duomenimis.
- Iš 2020 m. ir 2021 m. 58 miestų, kurių nuotekų mėginiuose nustatyta MDMA pėdsakai, 15 miestų nurodė kad šis kiekis didėjo, 5 – nekito, o 38 – medžiagos kiekis sumažėjo. Iš dešimties 2011 m. ir 2021 m. tyrimų duomenis pateikusių miestų, 2021 m. MDMA kiekis devyniuose buvo didesnis nei 2011 m.
- MDMA buvo šeštas pagal dažnumą narkotikas, apie kurį 2020 m. pranešė tinklo „Euro-DEN Plus“ ligoninės, ir kuris sudarė 6 proc. patekimo į ligonines dėl ūmaus apsinuodijimo narkotikais atvejų. 2020 m. patekimo į ligoninę dėl MDMA atvejų sumažėjo iki 376 (2019 m. – 661).

Nuolatinis stipriųjų MDMA tablečių prieinamumas kelia grėsmę vartotojų sveikatai

MDMA

Konfiskavimo atvejai

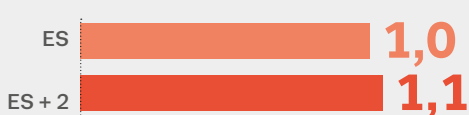
Skaičius

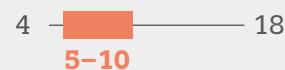
Kiekis

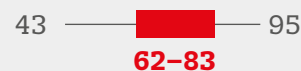
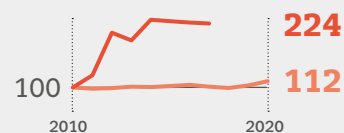
Kiekis

Mažmeninė

kaina
(EUR už tabletę)Mažmeninė kaina
(EUR/g miltelių)

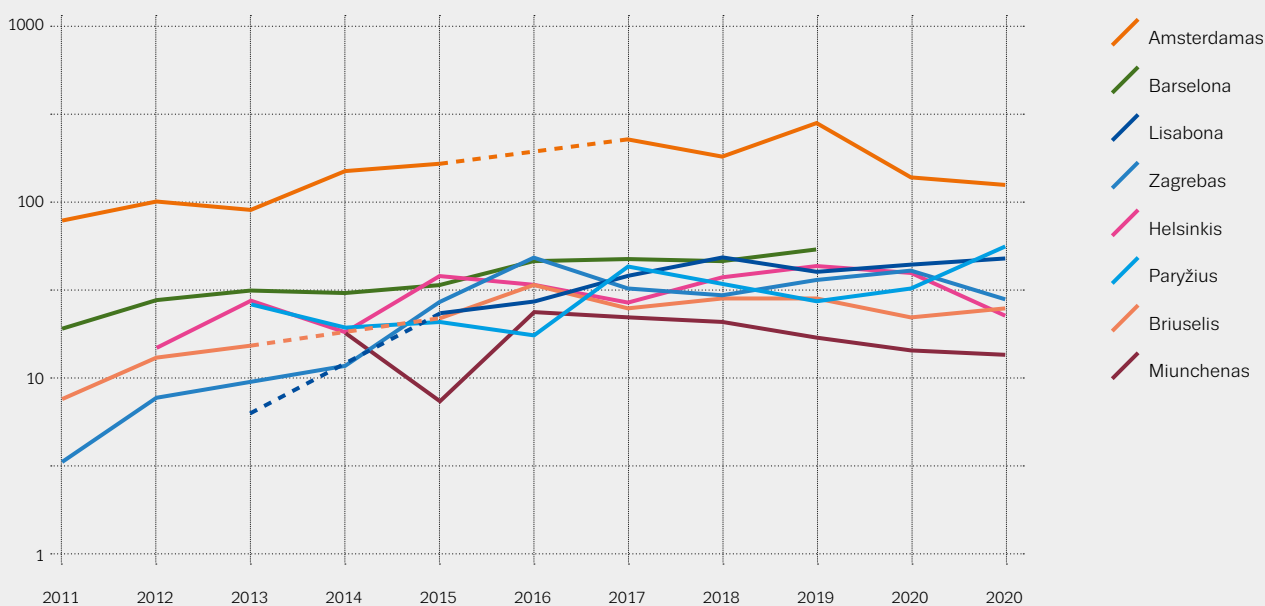
Didmeninė

kaina
(EUR/1 000 tablečių)MDMA kiekis
mažmeninėje
prekyboje
(mg tabletėje)MDMA grynu-
mas mažmeni-
nėje prekyboje
(miltelių proc.)Indeksuojamos
tendencijosKaina ir
MDMA kiekis

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. MDMA produktų kaina ir kiekis arba grynumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilių. Šalių rodikliai skiriasi. Turimi duomenys neleidžia analizuoti MDMA kiekio tendencijų skirtingu laikotarpiu.

Nuotekose rasti MDMA pėdsakai pasirinktuose Europos miestuose

1 000 gyventojų per parą

Vidutinis MDMA kiekis miligramais 1 000 gyventojų per parą. Mėginiai atrinktuose Europos miestuose kasmet 2011–2017 m. buvo imami vieną savaitę. Šaltinis – pagrindinė Europos nuotekų tyrimo grupė (SCORE).

HEROINAS IR KITI OPIOIDAI | **Heroinas tebėra Europoje dažniausiai vartojamas opioidas, nepaisant kontrabandos pokyčių**

Heroino vartojimo rodikliai ir Turkijos bei Bulgarijos 2020 m. konfiskuoto heroino kiekio sumažėjimas, taip pat dideli konfiskuojamo heroino kiekiai, apie kuriuos pranešta kitose tranzito šalyse, leidžia manyti, kad dėl COVID-19 kelionių ribojimų galėjo sutrikti šio narkotiko pervežimą į Europos Sąjungą Balkanų maršrutu. Taip pat, tai gali paaiškinti heroino pasiūlos trūkumą 2020 m., apie kurį pranešė kai kurios šalys. Bet toks kontrabandos pervežimo sutrikimas, panašu, kad buvo trumpalaikis, preliminarūs 2021 m. duomenys rodo, kad konfiskuojamo heroino kiekiai grįžta į prieš pandemiją buvusį lygį. Šalys, kurios pranešė apie heroino pasiūlos trūkumą, taip pat pastebėjo pakaitinių medžiagų vartojimą, įskaitant metadono, stimuliantų ir benzodiazepinų vartojimą.

Nors heroinas tebėra dažniausiai Europoje vartojamas neteisėtas opioidas ir yra siejamas su daugeliu mirčių nuo narkotikų atvejų, Europoje vis didesnę susirūpinimą kelia sintetinių opioidų vartojimas ir neigiamas poveikis vartotojui. Fentanilio dariniai kelia itin didelį susirūpinimą Šiaurės Amerikoje. Europoje taip pat pranešta apie mirtis dėl fentanilio vartojimo; istoriškai tarp opioidų fentanilio dariniai yra dažniausiai vartojami Estijoje, tačiau apie jų vartojimą kartais praneša ir kitos šalys. Iš negausių turimų duomenų matyti, kad 2020 m. sumažėjo mirtinų ir nemirtinų perdozavimo dėl fentanilio vartojimo atvejų. Tačiau apskritai taip pat esama ženklų, kad kai kuriose šalyse kiti sintetiniai opioidai gali būti vis rimtesne su narkotikų vartojimu susijusia problema. Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti tai, kad, taikant dabartines stebėjimo sistemas, gali nepavykti tinkamai užfiksuoti sintetinių opioidų vartojimo tendencijų, todėl šioje srityje stebėseną turi būti tobulinama.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie 18 000 heroino konfiskavimo atvejų, konfiskuotas kiekis siekė 5,1 t (2019 m. – 7,9 t). Dideli kiekiai konfiskuoti Prancūzijoje (1,1 t), Belgijoje (0,7 t), Italijoje (0,5 t) ir Lenkijoje (0,5 t). 2020 m. Turkija konfiskavo daugiau kaip 13,4 t heroino (2019 m. – 20 t).
- 2020 m. vidutinis heroino, kuriuo prekiaujama mažmeniniu mastu, grynumas svyravo nuo 13 iki 55 proc., pusėje iš pranešimus pateikusių šalių vidutinis grynumas svyravo nuo 17 iki 26 proc. Iš indeksuotų tendencijų matyti, kad vidutinis heroino grynumas tarp 2010 m. ir 2020 m. padidėjo 9 proc., o jo kaina sumažėjo 8 proc.
- 2020 m. pranešta apie beveik 10 000 kitų opioidų konfiskavimo atvejų (konfiskuota daugiau kaip 3,5 t, 130 l ir 1,6 mln. tablečių). Tais pačiais metais Europoje konfiskuota 1,5 kg fentanilio darinių, o Nyderlanduose – 1,3 kg fentanilio.
- Turimi rodikliai leidžia manyti, kad heroino vartojimas 2020 m. išliko stabilus lyginant su ankstesniais metais. Apskaičiuota, kad 2020 m. 0,34 proc. ES gyventojų, t. y. maždaug 1 mln. žmonių, vartojo opioidus.
- 2020 m. pranešta apie maždaug 22 000 su heroino vartojimu arba jo laikymu susijusių teisės aktų pažeidimų.
- 2020 m. opioidų vartojimas buvo nurodytas kaip pagrindinė priežastis, dėl kurios 66 000 asmenų, pradėjo specializuotą priklausomybės nuo narkotikų vartojimo gydymą, o tai sudaro 28 proc. visų gydymą nuo narkotikų vartojimo pradėjusių asmenų. 8 500 (77 proc.) iš 11 200 pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų nurodė, kad heroino vartojimas buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios kreipėsi ieškodami gydymo. Dar 2 300 pirmą kartą gydymą pradėjusių opioidų vartotojų pagrindinio vartojamo narkotiko nenurodė.
- Iš 18 ES valstybių pateiktų nacionalinių duomenų matyti, kad 2020 m. pakaitinis gydymas taikytas maždaug 173 000 asmenų (2019 m. – 170 000).
- 2020 m. heroinas išliko trečia pagal dažnumą ūmaus apsinuodijimo narkotikais priežastimi, dėl kurios asmenys pateko į „Euro-DEN Plus“ ligonines (18 proc.).
- Opioidai sudarė maždaug 74 proc. mirtinų perdozavimo atvejų, apie kuriuos pranešta Europos Sąjungoje. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pagal toksikologijos ataskaitas paprastai randama įvairių narkotikų, tiriant įtariamus mirties nuo narkotikų atvejus.

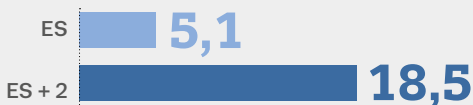
HEROINAS

Konfiskavimo atvejai

Skaičius

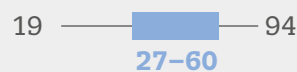

Kiekis

Mažmeninė

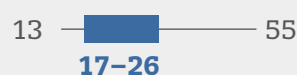
kaina
(EUR/kg)

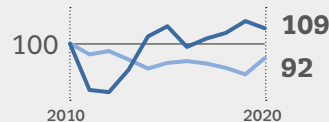
Didmeninė
kaina
(EUR/kg)

Grynumas
mažmeninėje
prekyboje
(%)

Indeksuojamos
tendencijos
Mažmeninė kaina
ir grynumas

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. „Rudojo heroino“ kaina ir grynumas. Nacionaliniai vidurkiai: mažiausios ir didžiausios vertės ir intervalas tarp kvartilių. Įtrauktų šalių rodikliai skiriasi.

Gydymą pradėję vartotojai

Ypatybės

18 % 82 %

Vidutinis amžius pirmą kartą vartojant narkotiką

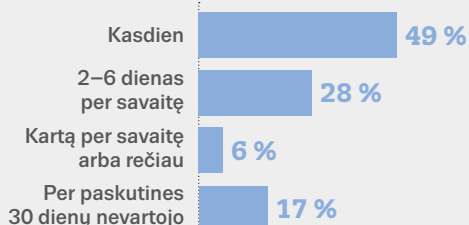
23

Vidutinis amžius pirmą kartą pradėjus gydymą

34

Vartojimo dažnumas per paskutines 30 dienų

Vidutiniškai vartojo 5,6 dienas per savaitę

Vartojimo būdas

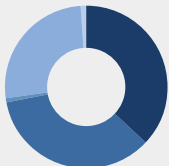
32 000
Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
74 %

2 500

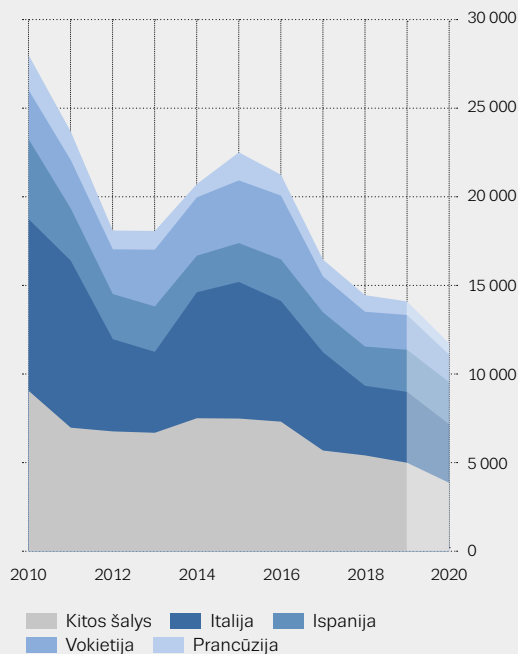
Statusas nežinomas 6 %

8 500
Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys
20 %

Švirkštimasis, 38 %
Rūkymas arba įkvėpimas, 35 %
Kramtymas arba gėrimas, 1 %
Uostymas, 25 %
Kita, 1 %

Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų skaičiaus tendencijos

Duomenys apie visus gydymą pradėjusius asmenis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – heroinas, pagal šalis, kurios pateikė 2020 m. duomenis (be tendencijų). Vokietijos tendencijų duomenys susiję su gydymą pradėjusiais asmenimis, kurių pagrindinis vartojamas narkotikas – opioidai. Pirmą kartą gydymą pradėjusių asmenų tendencijos grindžiamos 22 šalių duomenimis. Į tendencijų diagramą įtrauktos tik tos šalys, kurios pateikė bent devynių iš vienuolikos metų duomenis. Trūkstantys vertės interpoliuotos iš artimiausių metų duomenų. Dėl nacionalinių duomenų srauto pokyčių Italijos duomenų nuo 2014 m. negalima palyginti su ankstesnių metų duomenimis. Dėl COVID-19 sutrikusių paslaugų 2020 m. duomenis reikėtų aiškinti atsargiai.

NAUJOS PSICHOAKTYVIOSIOS MEDŽIAGOS | Pavojingų medžiagų ir toliau daugėja

2020 m. konfiskuotos beveik 7 t naujų psichoaktyviųjų medžiagų. Šios medžiagos parduodamos dėl jų psichoaktyviųjų savybių, bet nėra kontroliuojamos pagal tarptautines konvencijas. Europos naujų psichoaktyviųjų medžiagų rinkai poveikį padarė naujai įvesti šių medžiagų gamybos ir eksporto apribojimai Kinijoje, šalyje kuri yra viena iš pagrindinių naujų psichoaktyviųjų medžiagų gamintojų ir tiekėjų. Panašu, kad 2020 m. sulaikymai rodo rinkos prisitaikymą prie šių pokyčių, nes dominavo mažas sulaikymų skaičius, tačiau dideli sulaikytų sintetinių kationonų kiekiai. Daugelio neteisėtai gabenamų sintetinių kationonų kilmės šalis – Indija, nors nuo 2015 m. Europoje buvo aptiktos mažiausiai 52 laboratorijos, gaminančios šias medžiagas. 2019 m. Kinija taip pat pradėjo taikyti generinės kontrolės principus fentanilio dariniais. Įdomu tai, kad 2020 m. ir 2021 m. Europoje naujų fentanilio darinių nenustatyta. Vis dėlto, 2020–2021 m. Europoje aptikta 15 naujų sintetinių opioidų, kuriems netaikoma kontrolė. Tarp jų yra 9 stiprūs benzimidazolo opioidai. Be to, 2021 m. Europoje buvo aptikti 4 nauji sintetiniai "OXIZID" sintetiniai kanabinoidai, kurie, panašu, kad pakeitė Kinijoje uždraustus sintetinius kanabinoidus.

Susirūpinimą taip pat kelia augantis neteisėtų narkotikų ir naujų psichoaktyviųjų medžiagų rinkų ryšys. Kaip pavyzdžius galima paminėti kanapių produktus, kuriuose yra nedideli THC kiekiai, valgomus produktus su sintetiniais kanabinoidais, suklastotus vaistus, pvz., oksikodono tabletes, kuriose rasta stiprių benzimidazolo opioidų, ir "Xanax" bei diazepam tabletes, kuriose aptikta naujų benzodiazepinų. Dėl šių pokyčių vartotojai, patys to nežinodami, gali būti veikiami stiprių medžiagų, ir rizikuoja perdozuoti ar net mirti nuo perdozavimo.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- 2021 m. pabaigoje EMCDDA vykdė maždaug 880 naujų psichoaktyviųjų medžiagų stebėseną, 52 iš šių medžiagų pirmą kartą Europoje aptiktos 2021 m.
- 2020 m. rinkoje aptikta apie 370 naujų psichoaktyviųjų medžiagų, apie kurias buvo pranešta anksčiau.
- 2020 m. iš 41 100 sulaikymų užregistruota 21 230 naujų psichoaktyviųjų medžiagų konfiskavimo atvejų Europos Sąjungoje, Turkijoje ir Norvegijoje, o tai sudaro 5,1 t iš 6,9 t konfiskuotų narkotikų.
- 2020 m. 65 proc. konfiskuotų medžiagų (3,3 t) sudarė kationono milteliai, iš kurių *N*-etilheksedronas sudarė trečdajį, o 3-MMC ir 3-CMC kiekviena po ketvirtadalį.
- Nuo 2008 m. Europoje iš viso aptikti 224 nauji sintetiniai kanabinoidai, įskaitant 15, apie kuriuos pirmą kartą pranešta 2021 m. ES valstybės narės 2020 m. pranešė apie 6 300 konfiskavimo atvejų, per kuriuos konfiskuota 236 kg sintetinių kanabinoidų.
- 2020 m. trys šalys pranešė apie mirtis, susijusias su sintetiniais kanabinoidais: Vokietija (9), Vengrija (34) ir Turkija (49).
- 2009–2021 m. aptikti 73 nauji sintetiniai opioidai, iš kurių 6 pirmą kartą nustatyti 2021 m. Per 2020 m. ES valstybės narės pranešė apie maždaug 600 naujų opioidų konfiskavimo atvejų (11 kg medžiagos).

Nacionaliniais skaičiavimais, per paskutinius 12 mėnesių naujų psichoaktyviųjų medžiagų (išskyrus ketaminą ir GHB) vartojimo įverčiai tarp jaunų suaugusiųjų (15–34 m.) svyruoja nuo 0,1 proc. Latvijoje iki 5,1 proc. Rumunijoje. Remiantis 2019 m. ESPAD apklausos duomenimis, naujų psichoaktyviųjų medžiagų nors kartą gyvenime vartojo 0,9–6,6 proc., sintetinių kanabinoidų – 1,1–5,2 proc., o sintetinių kationonų – 0,2–2,5 proc. mokinių.

- 2020 m. 38 kreipimosi į 5 „Euro-DEN Plus“ ligonines atvejais 3-MMC buvo nustatytas ūmaus apsinuodijimo narkotikais priežastimi.
- 2020 m. 10 Europos miestų narkotikų tyrimo paslaugų centrai nustatė nedidelius 3-MMC kiekius.
- 1 166 panaudotų švirkštų, kuriuos 2020 m. surinko ESCAPE tinklas septyniuose Europos miestuose, analizė parodė, kad sintetiniai kationonai buvo daugiau nei pusėje visų Budapešte ir Paryžiuje nagrinėtų švirkštų.

NAUJOS PSICHOAKTYVIOSIOS MEDŽIAGOS

52

pirmą kartą pranešta
2021 m.

880

vykdoma stebėseną

372

kiekvienais metais rinkoje

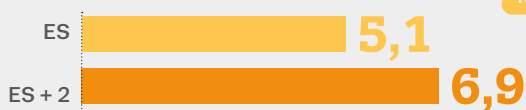

Konfiskavimo atvejai

Skaičius

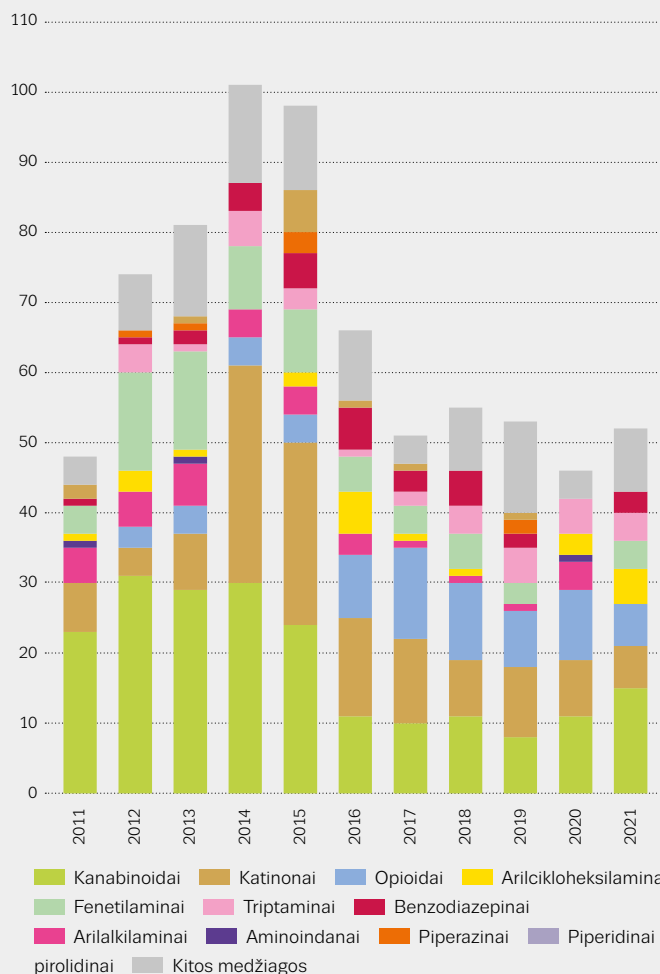

Kiekis (tonomis)

ES + 2 – ES valstybės narės, Turkija ir Norvegija. Visos fizinės formos, matuojamos svorio vienetais, įskaitant augalines medžiagas, miltelius, dervas ir kt.

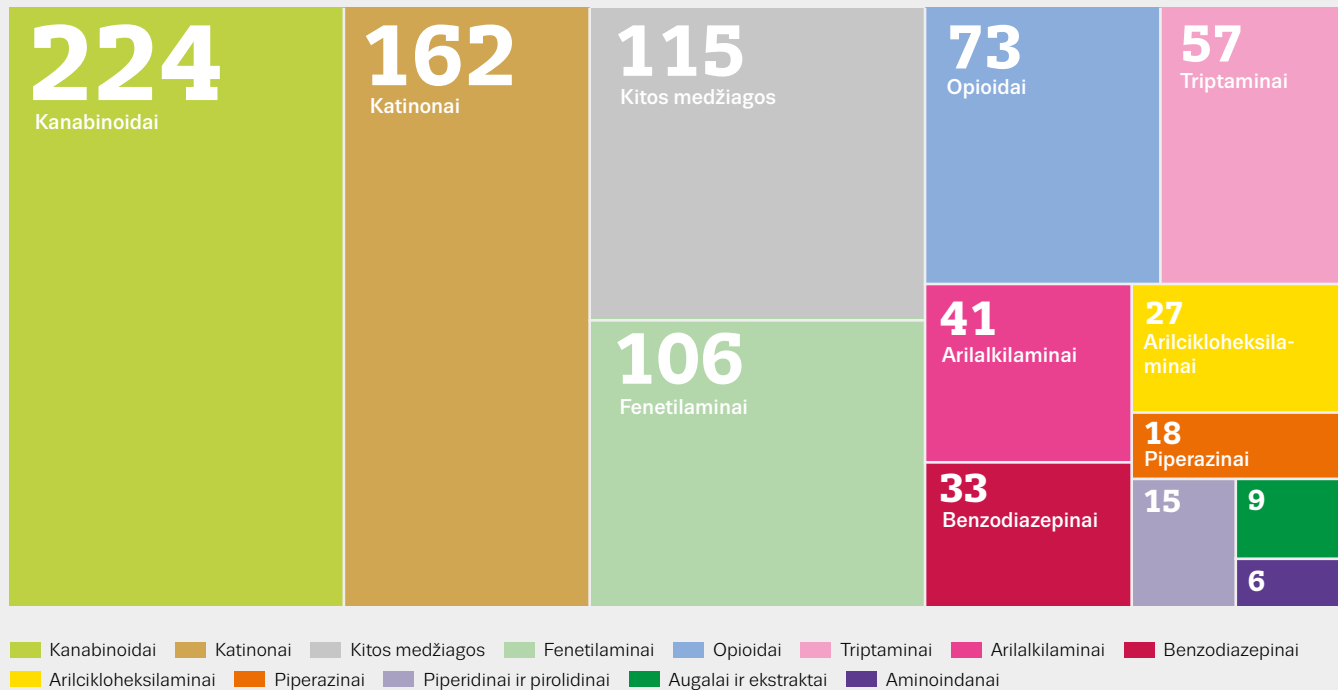
Naujų psichoaktyviųjų medžiagų, apie kurias pirmą kartą pranešta ES ankstyvojo perspėjimo sistemai, skaičius ir kategorijos 2011–2021 m.

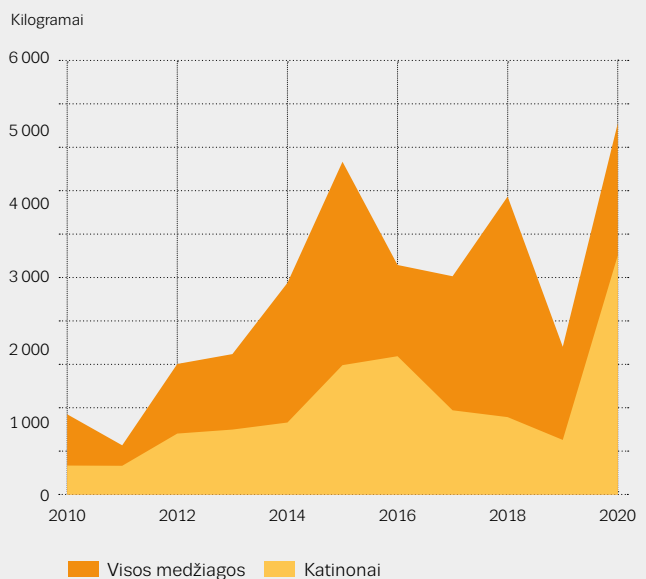
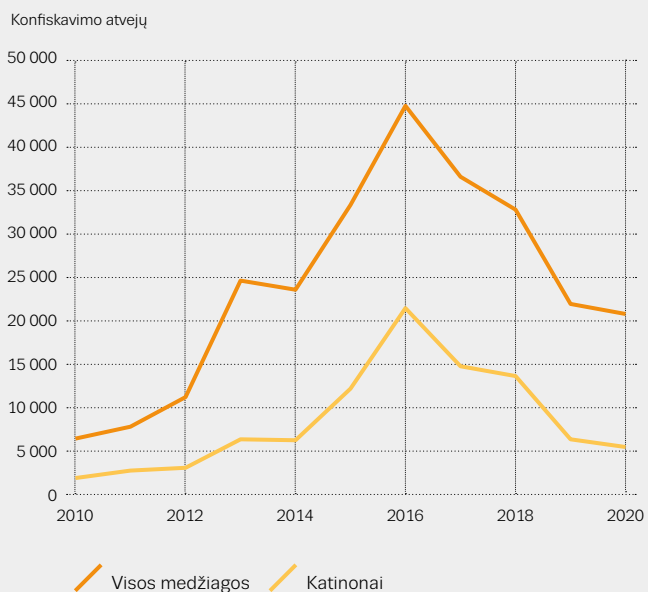
Tęsinys kitame puslapyje →

NAUJOS PSICHOAKTYVIOSIOS MEDŽIAGOS

ES ankstyvojo perspėjimo sistemoje stebimų medžiagų skaičius pagal kategorijas

Naujų psichoaktyviųjų medžiagų konfiskavimo atvejai, apie kuriuos pranešta ES ankstyvojo perspėjimo sistemai. Konfiskavimo atvejų skaičiaus (kairėje) ir konfiskuoto kiekio (dešinėje) tendencijos 2010–2020 m.

KITI NARKOTIKAI | **Nejprastai vartojamų disociatyvių narkotikų žala**

Haliucinogeninių ir disociatyvių narkotikų vartojimo paplitimas Europoje apskritai yra nedidelis. Pavyzdžiui, kai kuriose šalyse išreikštas susirūpinimas dėl padidėjusių su narkotikų, tokių kaip ketamino, GBL ir GHB, vartojimu susijusių problemų, tačiau situacijos nacionaliniais lygiais atrodo labai nevienodos, todėl su šių rūšių medžiagų vartojimu susijusių problemų mastą sunku įvertinti kiekybiškai. Stebėti šios srities tendencijas taip pat sunku, nes tokie narkotikai dažnai intensyviai vartojami nišinėje aplinkoje ir tam tikromis aplinkybėmis. Nepaisant šių problemų, esama ženklų, kad su kai kuriais iš šių narkotikų siejama žala didėja, o galimybių stebėti haliucinogeninių ir disociatyvių narkotikų tendencijas stiprinimas tampa vis svarbesnis. Pavyzdžiui, iš 7 ES valstybių narių gautos informacijos matyti, kad azoto suboksidas gali būti vis dažniau vartojamas tarp jaunų žmonių. Svaiginimuisi vartojamas azoto suboksidas kelia teisinio reguliavimo iššūkių, nes ši medžiaga taip pat teisėtai naudojama komerciniais tikslais keliose pramonės srityse.

PAGRINDINIAI DUOMENYS IR TENDENCIJOS

- Haliucinogeninių ir disociatyvių narkotikų konfiskavimo atvejų stebėseną nėra nuosekli. Įvairiose EMCDDA stebėsenos sistemose pateikiama ribota informacija, kuri yra neišsami ir skirtinga.
- 2020 m. Europoje pranešta apie 1 600 LSD (lizergo rūgšties dietilamido) konfiskavimo atvejų, per kuriuos konfiskuota 71 000 dozių. Devyniolika šalių pranešė apie 1 000 haliucinogeninių grybų konfiskavimo atvejų (158 kg). Trylika ES šalių pranešė apie 200 DMT (dimetiltriptamino) konfiskavimo atvejų (42 kg), daugiausia Portugalijoje (16 kg), Lenkijoje (12 kg) ir Italijoje (11 kg), 4 DMT (daugiausia Rumunijoje) ir 30 600 dozių (daugiausia Ispanijoje).
- Šešiolika ES šalių pranešė apie 1 600 ketamino konfiskavimo atvejų, konfiskuotas kiekis sudarė 240 kg ir 8 l.
- Aštuoniolika Europos šalių pranešė apie 2 000 GHB (gamahidroksibutirato) arba jo pirmtako GBL (gamabutirolaktono) konfiskavimo atvejų (60 kg ir 16 000 litrų). GBL naudojamas ir pramonėje, todėl turimus duomenis sunku interpretuoti.
- Iš naujausių nacionalinių apklausų duomenų matyti, kad LSD ir haliucinogeninių grybų vartojimo per paskutinius 12 mėnesių paplitimas tarp jaunų suaugusiųjų (15–34 m. amžiaus) yra lygus 1 proc. arba mažesnis. Išimtinis haliucinogeninių grybų paplitimas yra Čekijoje (5,3 proc. 2020 m.), Austrijoje (3,8 proc. 2020 m.), Suomijoje (2,0 proc. 2018 m.), Nyderlanduose (1,7 proc. 2020 m.), Estijoje (1,6 proc. 2018 m., 16–34 m. amžiaus) ir Danijoje (1,5 proc. 2021 m.), LSD paplitimas Austrijoje (3,4 proc. 2020 m.), Airijoje (2,4 proc. 2019 m.), Suomijoje (2,0 proc. 2018 m.), Čekijoje (1,8 proc. 2020 m.), Estijoje (1,7 proc. 2018 m., 16–34 m. amžiaus), Latvijoje (1,4 proc. 2020 m.).
- Europos internetinės narkotikų apklausos duomenimis, LSD per pastaruosius 12 mėnesių vartojo 20 proc. narkotikus vartojančių asmenų, o ketaminą – 13 proc.
- Naujausi ketamino vartojimo per paskutinius 12 mėnesių paplitimo tarp jaunų (16–34 metų amžiaus) suaugusiųjų įverčiai svyruoja nuo 0,4 proc. Danijoje (2021 m.) iki 0,8 proc. Rumunijoje (2019 m.). Nyderlandai pranešė, kad ketamino vartojimas tarp jaunimo naktinio pasilinksminimo vietose išaugo.
- GHB buvo penktas pagal dažnumą narkotikas, apie kurį 2020 m. pranešė tinklo „Euro-DEN Plus“ ligininės. GHB sudarė 11 proc. patekimo į liginines dėl ūmaus apsinuodijimo narkotikais atvejų ir 35 proc. patekimo į intensyviosios terapijos skyrių dėl perdozavimo. LSD sudarė 1,7 proc. patekimo į liginines dėl ūmaus apsinuodijimo narkotikais atvejų, o ketaminas – 1,3 proc. atvejų.
- Narkotikų toksiškumo duomenys rodo, kad pastaruoju metu azoto suboksido vartojimas auga. „Euro-DEN Plus“ ligininės dėl apsinuodijimo azoto suboksidu pateikė tokią statistiką: 2020 m. Amsterdame 15 atvejų (2019 m. – 1 atvejis) ir 2019–2020 m. Antverpene 44 atvejai (2017–2018 m. – 6 atvejai). Prancūzijos apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biurai pranešė apie 134 apsinuodijimo azoto suboksidu atvejus 2020 m. (46 atvejus – 2019 m.) ir Nyderlandų apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biurai – apie 144 atvejus 2020 m. (128 atvejus – 2019 m.).

PRIEDAS

Nacionaliniai duomenys, kuriais remiantis apskaičiuojami narkotikų vartojimo paplitimo įverčiai, įskaitant duomenis apie probleminių opioidų vartojimą, pakaitinį gydymą opioidais, bendrą besigydančių asmenų skaičių, gydymą pradėjusių asmenų skaičių, švirkščiamųjų narkotikų vartojimą, mirties nuo narkotikų atvejus, su narkotikais susijusias infekcines ligas, švirkštų išdavimą ir narkotikų konfiskavimo atvejus. Šie duomenys paimti iš EMCDDA 2017 m. statistinio biuletenio, kuriame pateikiamos pastabos ir metaduomenys, ir yra jo dalis. Nurodyti metai, su kuriais šie duomenys yra susiję.

LENTELĖ A1

OPIOIDAI

Šalis	Didelę riziką keliančio opioidų vartojimo paplitimo įvertis		Per metus gydymą pradėję asmenys						Asmenys, kuriems taikomas pakaitinis gydymas opioidais
			Procentinė opioidų vartotojų dalis tarp asmenų, kurie kreipėsi dėl gydymo			Procentinė opioidus besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis			
			Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	
			% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	
Įverčio metai	Atvejų skaičius 1 000 gyventojų							Skaičius	
Belgija	–	–	18,9 (1 898)	6,2 (221)	26,4 (1 583)	13,3 (230)	6,2 (13)	14,2 (204)	15 840
Bulgarija	–	–	72,6 (653)	31 (70)	87,6 (566)	63,9 (408)	62,9 (44)	64,7 (357)	3 031
Čekija (1)	2020	1,6–1,7	37,7 (2 747)	18,7 (470)	36,8 (1 229)	61,7 (1 059)	56,8 (246)	63,5 (704)	5 000
Danija	2016	4,0–9,6	11 (565)	11,5 (503)	7,8 (150)	8,4 (40)	1,4 (2)	12,1 (38)	6 600
Vokietija	2019	1,9–2,3	14,1 (6 081)	6,5 (1 559)	24,2 (4 040)	21,1 (851)	15,6 (161)	22,7 (600)	81 300
Estija	–	–	60,3 (234)	39,5 (47)	68 (155)	78,8 (182)	68,1 (32)	77,9 (120)	1 076
Airija	2014	6,1–7,0	36,5 (3 419)	14,5 (550)	53,2 (2 716)	32,4 (1 080)	17,3 (95)	35,4 (934)	11 185
Graikija	2020	1,5–2,3	53,3 (1 704)	31 (399)	68,3 (1 298)	25,7 (436)	20,4 (81)	27,4 (354)	9 211
Ispanija	2019	1,4–2,7	22,3 (11 170)	11,2 (3 068)	37,3 (7 719)	10,8 (1 177)	5,9 (179)	12,3 (932)	58 540
Prancūzija	2019	4,9–5,2	25,6 (9 562)	13,2 (1 229)	37,4 (5 863)	15,4 (1 282)	9,7 (109)	17,2 (888)	177 100
Kroatija	2015	2,5–4,0	–	23,6 (242)	87,5 (5 148)	–	31,4 (58)	69,4 (3 530)	5 202
Italija	2019	7,2–7,9	42,5 (15 889)	25,4 (3 611)	53 (12 278)	47,5 (6 703)	31,6 (929)	51,7 (5 774)	75 711
Kipras	2020	1,2–2,3	16,8 (154)	10,6 (48)	23 (105)	47,7 (73)	43,8 (21)	50 (52)	208
Latvija	2017	4,6–7,0	49,4 (399)	28,7 (123)	72,8 (276)	82,8 (323)	73,8 (90)	86,9 (233)	721
Lietuva	2016	2,7–6,5	82,2 (470)	46,2 (42)	89,8 (424)	78,8 (369)	78,6 (33)	78,7 (332)	1 044
Liuksemburgas	2019	3,3	48,8 (98)	29,3 (17)	56,6 (81)	43 (40)	29,4 (5)	46,1 (35)	1 176
Vengrija	2010–11	0,4–0,5	3,2 (138)	1,3 (37)	10,1 (90)	28,7 (37)	17,1 (6)	33,7 (29)	508
Malta	2020	2,4–3,0	55,3 (1 098)	20,3 (101)	67 (997)	41,5 (456)	6,9 (7)	45 (449)	855
Nyderlandai (2)	2012	1,1–1,5	11,5 (1 262)	6,2 (402)	19,3 (860)	6,1 (39)	7,6 (13)	5,6 (26)	5 241
Austrija	2019	5,2–5,5	48,3 (1 895)	29,1 (458)	61,2 (1 437)	28,1 (423)	13,7 (49)	32,6 (374)	19 233
Lenkija	2014	0,4–0,7	13,6 (596)	6,5 (142)	21,3 (451)	40,9 (239)	30,1 (41)	44,1 (197)	3 423
Portugalija	2018	3,0–7,0	39,4 (1 037)	20,8 (283)	59,3 (754)	10,8 (106)	7 (19)	12,2 (87)	17 614
Rumunija	2020	1,0–1,7	24,4 (838)	11 (258)	52,9 (580)	80,8 (677)	76 (196)	81,3 (562)	1 879
Slovėnija	2020	3,1–3,6	75,8 (97)	51,4 (19)	85,7 (78)	38,1 (37)	21,1 (4)	42,3 (33)	3 101
Slovakija	2020	1,2–1,7	13,7 (334)	7,2 (80)	19,7 (247)	68,7 (224)	74,7 (59)	66,4 (160)	572
Suomija	2017	6,9–8,6	43,4 (206)	38,2 (68)	46,5 (138)	68,4 (141)	60,3 (41)	72,5 (100)	4 729
Švedija (3)	–	–	24,1 (9 967)	15,5 (1 994)	28,6 (7 675)	69,4 (109)	–	–	4 224

Šalis	Didelę riziką keliančio opioidų vartojimo paplitimo įvertis		Per metus gydymą pradėję asmenys						Asmenys, kuriems taikomas pakaitinis gydymas opioidais
			Procentinė opioidų vartotojų dalis tarp asmenų, kurie kreipėsi dėl gydymo			Procentinė opioidus besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis			
			Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	
			Įverčio metai	Atvejų skaičius 1 000 gyventojų	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	
Turkija	2011	0,2–0,5	60,2 (5 064)	43,9 (1 351)	69,5 (3 713)	19,8 (1 005)	10 (135)	23,4 (870)	5 064
Norvegija (*)	2013	2,0–4,2	19,7 (1 125)	13,3 (318)	25,5 (807)	–	–	–	8 099
Europos Sąjunga	–	–	25,7 (72 449)	12,8 (15 688)	39,3 (57 128)	30,8 (16 702)	21,5 (2 520)	38,3 (17 078)	514 324
ES, Turkija ir Norvegija	–	–	26,5 (78 638)	13,6 (17 357)	40,1 (61 648)	29,9 (17 707)	20,3 (2 655)	37,2 (17 948)	527 487

Probleminio opioidų vartojimo įverčiai yra susiję su 15-64 metų amžiaus gyventojais.

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenis susiję su 2020 m. arba paskutiniaisiais metais, kurių duomenys pateikti: Ispanija, Kroatija, 2019 m.; Latvija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

Duomenys apie asmenis, kuriems taikomas pakaitinis gydymas opioidais, susiję su 2020 m. arba paskutiniaisiais metais, kurių duomenys turimi: Čekija, Ispanija, Kroatija, Suomija, 2019 m.; Prancūzija, Italija, 2018 m.; Danija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

(*) Opioidų vartotojų, kuriems taikomas pakaitinis gydymas opioidais skaičius nustatomas remiantis gydymo poreikio registru ir bendrosios praktikos gydytojų taikomu pakaitiniu gydymu opioidais.

(?) Duomenys apie asmenis, kuriems taikomas pakaitinis gydymas opioidais, nėra išsamūs.

(‡) Gydytis pradėjusių asmenų duomenys susiję su priežiūra ligoninėse, specializuotos ambulatorinės priežiūros įstaigose, kalėjimuose ir privalomąja priežiūra. Pateikti duomenys ne visiškai atspindi realią situaciją šalyje.

(§) Nurodyta mažiausia procentinė dėl su opioidais susijusių problemų besigydančių asmenų dalis, neįtraukiant opioidų vartotojų, kurie užregistruoti kaip kelių narkotikų vartotojai.

LENTELĖ A2

KOKAINAS

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys					
	Bendroji populiacija			Mokiniai	Kokaino vartotojų dalis tarp gydytis pradėdančių asmenų			Procentinė kokainą besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji	Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
		%	%	%	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)
Belgija	2018	–	2,9	1	27,5 (2 768)	27,3 (976)	26,9 (1 608)	3,7 (87)	1,2 (10)	5,1 (69)
Bulgarija	2020	2,0	1,3	3	4,3 (39)	10,2 (23)	2,3 (15)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Čekija	2020	2,7	1,8	2	0,9 (62)	1,1 (28)	1 (32)	5 (3)	3,7 (1)	6,5 (2)
Danija	2021	8,1	2,9	2	18,7 (818)	20,1 (384)	17,6 (411)	1 (8)	0,3 (1)	1,8 (7)
Vokietija	2018	4,1	2,4	1	7,9 (3 406)	7,5 (1 793)	8,2 (1 376)	2 (44)	0,9 (11)	3,3 (30)
Estija	2018	5,0	2,8	2	4,1 (16)	8,4 (10)	2,6 (6)	6,7 (1)	11,1 (1)	–
Airija	2019	8,3	4,8	3	27,2 (2 548)	35,8 (1 359)	20,7 (1 055)	0,5 (13)	–	1,1 (12)
Graikija	2015	1,3	0,6	1	14,5 (465)	19,4 (250)	11,3 (214)	8 (37)	0,8 (2)	16,4 (35)
Ispanija	2020	11,2	3,2	2	44,7 (22 345)	45,4 (12 491)	43,4 (8 989)	0,6 (129)	0,3 (35)	1 (88)
Prancūzija	2017	5,6	3,2	3	11,8 (4 424)	10,9 (1 014)	13,5 (2 114)	6,9 (276)	2,8 (26)	10,1 (196)
Kroatija	2019	4,8	3,9	2	–	6,3 (65)	1,7 (100)	–	6,2 (4)	6,1 (6)
Italija	2017	6,9	1,7	2	34,7 (12 968)	41,4 (5 890)	30,5 (7 078)	2,5 (294)	1,3 (68)	3,5 (226)
Kipras	2019	1,8	0,9	4	27 (248)	22,2 (101)	31,7 (145)	3,2 (8)	0 (0)	5,5 (8)
Latvija	2020	2,7	2,2	2	0,5 (4)	0,7 (3)	0,3 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Lietuva	2016	0,7	0,3	2	2,1 (12)	9,9 (9)	0,4 (2)	9,1 (1)	–	50 (1)
Liuksemburgas	2019	2,9	0,9	2	26,4 (53)	19 (11)	29,4 (42)	39,6 (21)	27,3 (3)	42,9 (18)
Vengrija	2019	1,7	0,6	3	4,6 (195)	4,7 (136)	3,5 (31)	1,6 (3)	0,8 (1)	3,3 (1)
Malta	2013	0,5		2	30,3 (601)	51,5 (256)	23,2 (345)	1,2 (7)	2 (5)	0,6 (2)
Nyderlandai	2020	6,6	3,5	2	24,3 (2 675)	20,8 (1 357)	29,6 (1 318)	0,4 (5)	0,1 (1)	0,6 (4)
Austrija	2020	6,5	5,6	2	12,6 (493)	14,4 (227)	11,3 (266)	7 (32)	3,9 (8)	9,7 (24)
Lenkija	2018	0,7	0,5	2	2,6 (113)	2,4 (53)	2,6 (56)	1,8 (2)	0 (0)	3,6 (2)
Portugalija	2016	1,2	0,3	2	23 (604)	26,3 (357)	19,4 (247)	2,2 (13)	1,7 (6)	3 (7)
Rumunija	2019	1,6	0,7	2	2,8 (95)	3,4 (80)	1,4 (15)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys					
	Bendroji populiacija			Mokiniai	Kokaino vartotojų dalis tarp gydytis pradedančių asmenų			Procentinė kokainą besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji		Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys
		%	%	%						
Slovėnija	2018	2,7	1,8	3	7 (9)	13,5 (5)	4,4 (4)	22,2 (2)	0 (0)	50 (2)
Slovakija	2019	0,9	0,2	1	2 (49)	2,6 (29)	1,5 (19)	2,2 (1)	3,6 (1)	–
Suomija	2018	3,2	1,5	1	0,2 (1)	0,6 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Švedija (†)	2017	–	2,5	2	1,9 (769)	3,2 (410)	0,9 (249)	10 (1)	–	–
Turkija	2017	0,2	0,1	–	2,4 (206)	3,1 (95)	2,1 (111)	0,5 (1)	0 (0)	0,9 (1)
Norvegija	2020	4,6	1,9	2	2,8 (160)	4 (96)	2,1 (65)	–	–	–
Europos Sąjunga	–	5,0	2,2	–	19,8 (55 780)	22,4 (27 318)	17,7 (25 738)	2,0 (983)	0,8 (184)	3,3 (736)
ES, Turkija ir Norvegija	–	–	–	–	19,0 (56 146)	21,6 (27 509)	16,9 (25 914)	2,0 (984)	0,8 (184)	3,3 (737)

Paplitimo bendrojoje populiacijoje įverčiai: Prancūzijos, Vokietijos, Graikijos ir Vengrijos – 18–64 ir 18–34 metų amžiaus grupėse; Danijos, Estijos ir Norvegijos – 16–64 ir 16–34 metų; Maltos – 18–65 metų; Švedijos – 17–34 metų amžiaus grupėse.

Paplitimo tarp mokinių įverčiai paimti iš 2019 m. ESPAD tyrimo, išskyrus Belgijos (2019 m.; tik Flandrijos duomenys) ir Liuksemburgo (2014 m.) duomenis.

Vokietijos ESPAD duomenys susiję tik su Bavarija.

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenis, susiję su 2020 m. arba paskutiniais metais, kurių duomenys pateikti: Ispanija, Kroatija, 2019 m.; Latvija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

(†) Gydymą pradėjusių asmenų duomenys, susiję su priežiūra ligoninėse, specializuotos ambulatorinės priežiūros įstaigose, kalėjimuose ir privalomąja priežiūra. Pateikti duomenys ne visiškai atspindi realią situaciją šalyje.

LENTELĖ A3

AMFETAMINAI

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys					
	Bendroji populiacija			Mokiniai	Procentinė amfetaminų vartotojų dalis tarp gydymą pradėjusių asmenų			Procentinė amfetaminus besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji	Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėjusių asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
		%	%	%	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)
Belgija	2018	–	0,8	1	10,5 (1 057)	7,9 (281)	12,5 (748)	11,6 (100)	7,2 (16)	13 (81)
Bulgarija	2020	2,1	1,4	3	12,6 (113)	27 (61)	6,8 (44)	4,6 (5)	5 (3)	4,9 (2)
Čekija	2020	3,4	2,0	1	41,5 (3 026)	51,6 (1 299)	43 (1 435)	65,2 (1 827)	62,5 (779)	67 (933)
Danija	2021	7,9	1,4	1	6,6 (290)	6,7 (128)	6,9 (161)	0,7 (2)	0,8 (1)	0,6 (1)
Vokietija	2018	4,1	2,9	2	16,6 (7 141)	13,7 (3 297)	21,5 (3 580)	1,8 (73)	1,6 (32)	1,9 (37)
Estija	2018	6,1	2,1	3	22,4 (87)	32,8 (39)	18,4 (42)	73,3 (63)	71,1 (27)	73,8 (31)
Airija	2019	4,8	2,3	2	0,6 (52)	0,7 (28)	0,4 (21)	13,5 (7)	–	–
Graikija	–	–	–	1	1,2 (37)	1,4 (18)	1 (19)	13,9 (5)	0 (0)	26,3 (5)
Ispanija	2020	4,3	1,1	1	1,7 (839)	1,8 (504)	1,5 (305)	1,7 (14)	2 (10)	1,3 (4)
Prancūzija	2017	2,2	0,6	1	0,5 (201)	0,4 (37)	0,5 (86)	19,3 (32)	6,7 (2)	23,6 (17)
Kroatija	2019	4,6	3,5	2	–	5,6 (58)	1,1 (67)	–	1,8 (1)	0 (0)
Italija	2017	2,4	0,3	1	0,2 (85)	0,4 (50)	0,2 (35)	1,3 (1)	2,2 (1)	–
Kipras	2019	0,4	0,2	2	11,6 (106)	8,4 (38)	14,7 (67)	2,9 (3)	–	4,5 (3)
Latvija	2020	1,8	1,2	2	17,5 (141)	22,9 (98)	11,3 (43)	64,1 (84)	54,9 (50)	85 (34)
Lietuva	2016	1,2	0,5	1	3,1 (18)	9,9 (9)	1,7 (8)	13,3 (2)	12,5 (1)	16,7 (1)
Liuksemburgas	2019	1,3	0,3	1	1 (2)	1,7 (1)	0,7 (1)	–	–	–
Vengrija	2019	1,5	0,8	3	11,7 (501)	11,7 (337)	11,8 (105)	3 (15)	1,2 (4)	10,7 (11)
Malta	2013	0,3	–	1	0,2 (3)	0,2 (1)	0,1 (2)	–	–	–
Nyderlandai	2020	5,3	2,7	1	7,4 (817)	7,5 (487)	7,4 (330)	1,3 (4)	1 (2)	1,9 (2)
Austrija	2020	5,1	4,2	2	4,9 (191)	6,5 (103)	3,7 (88)	1,8 (3)	2,2 (2)	1,3 (1)
Lenkija	2018	2,4	1,4	3	37,7 (1 651)	38,6 (843)	36,7 (778)	1,7 (28)	1,1 (9)	2,5 (19)
Portugalija	2016	0,4	0,0	2	0,1 (3)	0,2 (3)	–	33,3 (1)	33,3 (1)	–
Rumunija	2019	0,2	0,1	1	1 (34)	1 (23)	1 (11)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Slovenija	2018	2,3	1,1	1	0,8 (1)	2,7 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Slovakija	2019	0,9	0,2	1	46,7 (1 138)	50,5 (562)	43,3 (543)	28,1 (311)	26,6 (147)	28,7 (150)
Suomija	2018	4,7	3,0	2	26,3 (125)	19,7 (35)	30,3 (90)	79,3 (96)	65,7 (23)	84,9 (73)
Švedija (*)	2017	–	1,2	2	8,6 (3 550)	10,8 (1 393)	6,2 (1 658)	67,4 (93)	–	–

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys					
	Bendroji populiacija			Mokiniai	Procentinė amfetaminų vartotojų dalis tarp gydymą pradėjusių asmenų			Procentinė amfetaminus besišvirkščiančių (pagrindinis vartojimo būdas) vartotojų dalis		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji	Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėjusių asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
		%	%	%	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)
Turkija	2017	0,0		–	15,1 (1 275)	22,7 (698)	10,8 (577)	1,5 (19)	1,1 (8)	1,9 (11)
Norvegija	2020	3,7	1,3	2	14,5 (829)	11,6 (277)	17,5 (552)	–	–	–
Europos Sąjunga	–	3,1	1,4	–	7,5 (21 209)	8,0 (9 734)	7,1 (10 267)	20,6 (2 765)	17,4 (1 113)	22,1 (1 406)
ES, Turkija ir Norvegija	–	–	–	–	7,9 (23 313)	8,4 (10 709)	7,4 (11 396)	19 (2 784)	15,8 (1 121)	20,4 (1 417)

Paplitimo bendrojoje populiacijoje įverčiai: Prancūzijos, Vokietijos ir Vengrijos – 18–64 ir 18–34 metų amžiaus grupėse; Danijos, Estijos ir Norvegijos – 16–64 ir 16–34 metų; Maltos – 18–65 metų; Švedijos – 17–34 metų amžiaus grupėse.

Paplitimo tarp mokinių įverčiai paimti iš 2019 m. ESPAD tyrimo, išskyrus Belgijos (2019 m.; tik Flandrijos duomenys) ir Liuksemburgo (2014 m.) duomenis.

Vokietijos ESPAD duomenys susiję tik su Bavarija.

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenis, susiję su 2020 m. arba paskutiniaisiais metais, kurių duomenys pateikti: Ispanija, Kroatija, 2019 m.; Latvija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

Švedijos ir Norvegijos duomenys apie pradėjusius gydymą asmenis yra susiję su „stimuliantais, išskyrus kokainą“.

(¹) Gydymą pradėjusių asmenų duomenys, susiję su priežiūra ligoninėse, specializuotos ambulatorinės priežiūros įstaigose, kalėjimuose ir privalomąja priežiūra. Pateikti duomenys ne visiškai atspindi realią situaciją šalyje.

LENTELĖ A4

MDMA

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys		
	Bendroji populiacija			Mokiniai	MDMA vartotojų dalis tarp gydymą pradėjusių asmenų		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji	Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
		%	%	%			
Belgija	2018	–	2,5	2	0,3 (33)	0,5 (18)	0,2 (12)
Bulgarija	2020	1,3	0,7	3	0,6 (5)	2,2 (5)	0 (0)
Čekija	2020	9,1	4,7	4	0,5 (33)	0,7 (18)	0,3 (9)
Danija	2021	4,0	1,2	2	0,4 (18)	0,4 (7)	0,4 (10)
Vokietija	2018	3,9	2,8	2	0,6 (258)	0,8 (186)	0,4 (63)
Estija	2018	5,4	2,5	5	0,5 (2)	0,8 (1)	0,4 (1)
Airija	2019	10,3	6,5	3	0,3 (29)	0,6 (21)	0,1 (6)
Graikija	2015	0,6	0,4	1	0,3 (10)	0,3 (4)	0,3 (6)
Ispanija	2020	5,0	1,6	1	0,2 (96)	0,3 (73)	0,1 (22)
Prancūzija	2017	3,9	1,3	2	0,5 (169)	0,7 (62)	0,3 (54)
Kroatija	2019	4,2	2,6	2	–	0,7 (7)	0,2 (13)
Italija	2017	2,7	0,8	1	0,1 (49)	0,1 (15)	0,1 (34)
Kipras	2019	1,2	0,4	3	0,2 (2)	0,2 (1)	0,2 (1)
Latvija	2020	1,9	1,6	5	0,4 (3)	0,2 (1)	0,5 (2)
Lietuva	2016	1,7	1,0	3	0,5 (3)	2,2 (2)	0,2 (1)
Liuksemburgas	2019	2,0	0,9	1	–	–	–
Vengrija	2019	2,5	1,1	3	2,4 (104)	2,7 (77)	1,6 (14)
Malta	2013	0,7	–	1	0,3 (6)	0,4 (2)	0,3 (4)
Nyderlandai	2020	11,9	7,7	3	0,7 (80)	1 (67)	0,3 (13)
Austrija	2020	4,9	3,4	3	1,2 (46)	1,7 (27)	0,8 (19)
Lenkija	2018	1,0	0,5	3	0,6 (28)	0,8 (17)	0,5 (11)
Portugalija	2016	0,7	0,2	3	0,4 (10)	0,7 (9)	0,1 (1)
Rumunija	2019	1,0	0,8	1	2,3 (78)	2,9 (68)	0,9 (10)
Slovėnija	2018	2,9	1,3	3	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Slovakija	2019	3,1	1,0	3	0,5 (13)	0,5 (6)	0,6 (7)
Suomija	2018	5,0	2,6	1	0,2 (1)	0,6 (1)	0 (0)
Švedija	2017	–	2,0	2	–	–	–
Turkija	2017	0,4	0,2	–	1,9 (163)	2,3 (70)	1,7 (93)
Norvegija	2020	3,1	2,4	2	–	–	–
Europos Sąjunga	–	3,7	1,9	–	0,4 (1 076)	0,6 (695)	0,2 (313)
ES, Turkija ir Norvegija	–	–	–	–	0,4 (1 239)	0,6 (765)	0,3 (406)

Paplitimo bendrojoje populiacijoje įverčiai: Prancūzijos, Vokietijos, Graikijos ir Vengrijos – 18–64 ir 18–34 metų amžiaus grupėse; Danijos, Estijos ir Norvegijos – 16–64 ir 16–34 metų; Maltos – 18–65 metų; Švedijos – 17–34 metų amžiaus grupėse.

Paplitimo tarp mokinių įverčiai paimti iš 2019 m. ESPAD tyrimo, išskyrus Belgijos (2019 m.; tik Flandrijos duomenys) ir Liuksemburgo (2014 m.) duomenis.

Vokietijos ESPAD duomenys susiję tik su Bavarija.

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenis, susiję su 2020 m. arba paskutiniais metais, kurių duomenys pateikti: Ispanija, Kroatija, 2019 m.; Latvija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

LENTELĖ A5

KANAPĖS

Šalis	Paplitimo įverčiai				Per metus gydymą pradėję asmenys		
	Bendroji populiacija			Mokiniai	Procentinė kanapių vartotojų dalis tarp gydymą pradėjusių asmenų		
	Tyrimo metai	Nors kartą gyvenime, (15-64 metų amžiaus) suaugusieji	Per pastaruosius 12 mėnesių, jauni (15-34 metų amžiaus) suaugusieji	Nors kartą gyvenime, mokiniai (15-16)	Visi gydymą pradėję asmenys	Pirmą kartą gydymą pradėję asmenys	Gydymą pradėję anksčiau gydyti asmenys
		%	%	%	% (skaičius)	% (skaičius)	% (skaičius)
Belgija	2018	22,6	13,6	17	31,2 (3 133)	46,2 (1 654)	22,3 (1 336)
Bulgarija	2020	8,7	5,9	17	6 (54)	16,8 (38)	2,3 (15)
Čekija	2020	29,9	22,9	28	14,7 (172)	21,4 (539)	14,1 (469)
Danija	2021	37,9	12,0	17	58,1 (2 541)	60,8 (1 164)	55,6 (1 295)
Vokietija	2018	28,2	16,9	22	58,4 (25 187)	69,1 (16 594)	43,1 (7 198)
Estija	2018	24,5	16,6	20	8,2 (32)	13,4 (16)	6,1 (14)
Airija	2019	24,4	13,8	19	21,7 (2 037)	35,2 (1 337)	11,9 (609)
Graikija	2015	11,0	4,5	8	26,7 (854)	45,3 (583)	14,3 (271)
Ispanija	2020	37,5	19,1	23	28,4 (14 202)	37,7 (10 372)	16 (3 306)
Prancūzija	2017	44,8	21,8	23	56,6 (21 186)	69,7 (6 504)	43,7 (6 851)
Kroatija	2019	22,9	20,3	21	–	57,1 (586)	7,7 (453)
Italija	2017	32,7	20,9	27	20,6 (7 693)	29,9 (4 257)	14,8 (3 436)
Kipras	2019	14,1	8,1	8	43,9 (403)	58,1 (264)	30 (137)
Latvija	2020	15,0	8,2	26	24 (194)	36 (154)	10,6 (40)
Lietuva	2016	10,8	6,0	18	5,1 (29)	16,5 (15)	3 (14)
Liuksemburgas	2019	23,3	12,0	19	23,9 (48)	50 (29)	13,3 (19)
Vengrija	2019	6,1	3,4	13	67,2 (2 876)	71,6 (2 056)	53,2 (473)
Malta	2013	4,3	–	12	13,6 (269)	27,2 (135)	9 (134)
Nyderlandai	2020	27,8	17,4	22	47,3 (5 202)	55,5 (3 625)	35,4 (1 577)
Austrija	2020	22,7	11,1	21	30,6 (1 198)	46,2 (726)	20,1 (472)
Lenkija	2018	12,1	7,8	21	30,4 (1 332)	37,1 (810)	23,6 (499)
Portugalija	2016	11,0	8,0	13	33,9 (890)	47,6 (647)	19,1 (243)
Rumunija	2019	6,1	6,0	9	56 (1 927)	70,5 (1 653)	25 (274)
Slovėnija	2018	20,7	12,3	23	10,9 (14)	24,3 (9)	5,5 (5)
Slovakija	2019	17,0	7,7	24	22 (535)	29,6 (329)	15 (188)
Suomija	2018	25,6	15,5	11	15,6 (74)	24,2 (43)	10,4 (31)
Švedija (*)	2020	17,4	7,6	8	9,2 (3 822)	13 (1 676)	6 (1 602)
Turkija	2017	2,7	1,8	–	16,3 (1 369)	22,7 (697)	12,6 (672)
Norvegija	2020	25,0	10,1	9	23,9 (1 370)	32,4 (773)	25,5 (805)
Europos Sąjunga	–	27,3	15,5	–	34,3 (96 804)	45,7 (55 815)	21,3 (30 961)
ES, Turkija ir Norvegija	–	–	–	–	33,6 (99 543)	44,9 (57 285)	21,1 (32 438)

Paplitimo bendrojoje populiacijoje įverčiai: Prancūzijoje, Vokietijoje, Graikijoje ir Vengrijoje – 18–64 ir 18–34 metų amžiaus grupėse, Danijoje, Estijoje, Švedijoje ir Norvegijoje – 16–64 ir 16–34 metų amžiaus grupėse, Maltoje – 18–65 metų amžiaus grupėse.

Paplitimo tarp mokinių įverčiai paimti iš 2019 m. ESPAD tyrimo, išskyrus Belgijos (2019 m.; tik Flandrijos duomenys) ir Liuksemburgo (2018 m.) duomenis.

Vokietijos ESPAD duomenys susiję tik su Bavarija. Dėl galimo pervertinimo Liuksemburgo kanapių vartojimo nors kartą gyvenime paplitimo duomenys gali būti šiek tiek pervertinti.

Duomenys apie gydymą pradėjusius asmenis, susiję su 2020 m. arba paskutiniaisiais metais, kurių duomenys pateikti: Ispanija, Kroatija, 2019 m.; Latvija, 2017 m.; Nyderlandai, 2015 m.

(*) Gydymą pradėjusių asmenų duomenys, susiję su priežiūra ligoninėse, specializuotos ambulatorinės priežiūros įstaigose, kalėjimuose ir privalomąja priežiūra. Pateikti duomenys ne visiškai atspindi realią situaciją šalyje.

LENTELĖ A6

KITI RODIKLIAI

Šalis	Mirties nuo narkotikų atvejai			Su švirškščių narkotikų vartojimu siejami ŽIV infekcijos atvejai (ECDC)	Švirškščių narkotikų vartojimo įvertis		Pagal specializuotas programas išdalyti švirškštai
	Metai	Visos amžiaus grupės	15–64 m.		Įverčio metai	Atvejų skaičius 1 000 gyventojų	
		Skaičius	Atvejai milijonui gyventojų (skaičius)	Atvejai milijonui gyventojų (skaičius)			Skaičius
Belgija	2017	148	19 (139)	0,5 (6)	2019	0,5–1,0	1 243 152
Bulgarija	2020	24	5 (23)	2 (14)	–	–	56 457
Čekija	2020	58	8 (54)	1,3 (14)	2020	6,1–6,3	8 892 977
Danija	2019	202	44 (162)	0,2 (1)	–	–	–
Vokietija	2020	1 581	–	2 (167)	–	–	4 197 853
Estija	2020	33	38 (32)	7,5 (10)	2019	9,0–11,3	1 529 814
Airija	2017	235	73 (227)	1,4 (7)	–	–	473 191
Graikija	2018	274	38 (263)	7,6 (81)	2020	0,3–0,5	386 745
Ispanija	2019	546	18 (545)	1 (47)	2019	0,2–0,4	1 821 923
Prancūzija	2016	465	9 (391)	0,7 (50)	2019	3,1–3,3	12 572 530
Kroatija	2020	99	37 (98)	0,7 (3)	2015	1,8–2,9	376 537
Italija	2020	308	8 (305)	0,7 (44)	–	–	515 445
Kipras	2020	6	10 (6)	3,4 (3)	2020	0,8–1,8	7 920
Latvija	2020	21	17 (21)	21,5 (41)	2016	5,3–6,8	1 118 439
Lietuva	2020	47	26 (47)	0 (0)	2016	4,4–4,9	245 592
Liuksemburgas	2020	6	14 (6)	3,2 (2)	2019	1,9	394 690
Vengrija	2020	48	7 (48)	0,1 (1)	2015	1,0	43 244
Malta	2018	3	9 (3)	0 (0)	–	–	103 108
Nyderlandai	2020	295	23 (261)	0 (0)	2015	0,07–0,09	–
Austrija	2020	191	32 (190)	0,9 (8)	–	–	6 427 076
Lenkija	2019	212	7 (168)	0,2 (9)	–	–	109 642
Portugalija	2019	72	10 (68)	0 (0)	2015	1,0–4,5	1 155 728
Rumunija	2020	33	3 (33)	1,9 (37)	–	–	1 160 708
Slovenija	2020	70	46 (62)	0,5 (1)	–	–	480 547
Slovakija	2020	37	9 (34)	0 (0)	–	–	528 153
Suomija	2020	258	72 (248)	0,7 (4)	2017	7,4	6 595 051
Švedija	2020	524	73 (470)	1,3 (13)	–	–	1 522 191
Turkija	2020	314	5 (309)	0,2 (14)	–	–	–
Norvegija	2020	324	85 (297)	1,5 (8)	2019	2,0–2,8	3 400 000
Europos Sąjunga	–	5 796	16,7 (3 904)	1,3 (563)	–	–	–
ES, Turkija ir Norvegija	–	6 434	15,4 (4 510)	1,1 (585)	–	–	–

Duomenys apie perdozavimą turi būti aiškinami atsargiai. Lyginant šalis reikia atsižvelgti į metodologinius skirtumus. Kai kuriais atvejais amžiaus grupė konkrečiai nenurodyta ir tokie atvejai neįtraukti apskaičiuojant 15–64 metų amžiaus gyventojų mirtingumo lygį: Vokietijoje (1 581) ir Turkijoje (4).

Duomenys apie su švirškščių narkotikų vartojimu susijusias ŽIV infekcijas yra 2020 m. Švirškščių narkotikų vartojimo įverčiai yra susiję su 15–64 metų amžiaus gyventojais.

Pagal specializuotas programas išdalyti švirškštų skaičius yra 2020 m., išskyrus Slovakiją ir Ispaniją (2019 m.), Prancūziją (2018 m.) ir Italiją (2017 m.; maždaug pusės visų vietų duomenys).

LENTELĖ A7

KONFISKAVIMO ATVEJAI

Šalis	Heroinas		Kokainas		Amfetaminai		MDMA, MDA, MDEA		
	Konfis- kuotas kiekis	Konfis- kavimo atvejų	Konfis- kuotas kiekis	Konfis- kavimo atvejų	Konfis- kuotas kiekis	Konfis- kavimo atvejų	Konfiskuotas kiekis		Konfis- kavimo atvejų
	kg	skaičius	kg	skaičius	kg	skaičius	tabletės	kg	skaičius
Belgija	684	1 833	70 254	5 354	173	2 703	244 203	351	1 376
Bulgarija	269	31	963	27	297	75	7 951	76	40
Čekija	<1	94	3	138	31	1 917	88 794	21	259
Danija	8	506	375	3 841	552	2 651	33 986	25	880
Vokietija	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Estija	<1	2	413	139	140	487	–	71	228
Airija	–	1 017	–	1 994	–	218	–	–	632
Graikija	300	2 835	1 787	819	13	477	519 304	2	92
Ispanija	173	6 769	36 888	35 240	723	3 228	1 535 844	222	2 207
Prancūzija	1 132	–	13 145	–	–	–	1 227 876	–	–
Kroatija	13	130	60	347	46	973	–	4	229
Italija	512	1 988	13 426	7 858	14 257	365	11 374	11	280
Kipras	<1	17	5	125	<1	141	67	–	12
Latvija	<1	9	68	120	13	486	316 919	12	472
Lietuva	1	70	43	133	203	399	–	50	163
Liuksemburgas	2	150	11	191	<1	7	28 970	–	17
Vengrija	41	30	12	301	83	1 186	50 368	4	552
Malta	2	31	525	83	–	–	15	–	5
Nyderlandai (*)	1 326	–	48 891	–	–	–	–	–	–
Austrija	104	1 309	63	2 000	46	1 818	89 148	15	1 110
Lenkija	427	–	3 887	6	2 224	64	164 528	139	7
Portugalija	23	209	10 066	402	<1	27	363	1	85
Rumunija	64	228	43	449	1 554	236	30 261	2	652
Slovenija	5	231	9	268	108	181	13 029	–	39
Slovakija	–	42	1	33	1 518	765	2 898	–	70
Suomija	<1	28	52	334	262	2 316	137 828	15	591
Švedija	38	940	584	4 204	1 141	9 991	216 396	5	2 618
Turkija	13 376	15 049	1 961	2 573	4 899	36 015	11 096 244	–	5 259
Norvegija	24	789	49	1 452	447	5 611	75 426	21	1 479
Europos Sąjunga	5 125	18 499	212 574	64 406	23 387	30 711	4 720 121	1 025	12 616
ES, Turkija ir Norvegija	18 525	34 337	214 584	68 431	28 733	72 337	15 891 791	1 046	19 354

Visi duomenys susiję su 2020 m. arba paskutiniaisiais metais. Skaičiai suapvalinti iki artimiausio sveikojo skaičiaus. Prie amfetaminų priskiriami amfetaminas ir metamfetaminas.

(*) Duomenys apie konfiskuotą kiekį ir konfiskavimo atvejus apima ne visų teisėsaugos padalinių informaciją, todėl juos reikėtų laikyti daliniais ir minimaliais. Kokaino konfiskavimo šaltinis: 2020 m. Nyderlandų muitinės ataskaita.

KONFISKAVIMO ATVEJAI (TĘSINYS)

Šalis	Kanapių derva		Džiovintos kanapės		Kanapių augalai		
	Konfiskuotas kiekis	Konfiskavimo atvejų	Konfiskuotas kiekis	Konfiskavimo atvejų	Konfiskuotas kiekis		Konfiskavimo atvejų
	kg	skaičius	kg	skaičius	augalai	kg	skaičius
Belgija	13 924	6 023	1 135	33 570	–	–	856
Bulgarija	<1	8	3 121	82	13 584	49 027	172
Čekija	1	89	655	4 297	15 990	–	502
Danija	5 469	17 464	439	3 174	30 039	255	556
Vokietija	–	–	–	–	–	–	–
Estija	2	39	60	727	–	36	40
Airija	–	263	–	3 166	–	–	277
Graikija	2 114	285	7 790	8 168	51 149	–	708
Ispanija	461 020	41 970	59 888	132 796	1 433 213	–	4 303
Prancūzija	50 248	–	46 277	–	115 365	–	–
Kroatija	3	182	1 683	5 399	6 199	–	261
Italija	9 732	6 635	19 869	9 698	414 396	–	1 681
Kipras	<1	20	212	666	70	–	24
Latvija	282	69	138	1 016	–	235	58
Lietuva	4	49	71	1 107	–	–	–
Liuksemburgas	12	320	90	678	7	–	3
Vengrija	43	117	632	3 184	3 649	–	189
Malta	<1	14	151	113	4	–	3
Nyderlandai (¹)	–	–	–	–	464 169	–	–
Austrija	22	574	2 032	12 906	17 881	–	564
Lenkija	1 994	17	5 316	233	118 600	–	7
Portugalija	33 552	724	821	461	28 692	–	234
Rumunija	1 385	140	929	3 100	–	628	128
Slovenija	1	62	1 413	3 359	23 344	–	182
Slovakija	<1	16	51	910	633	–	29
Suomija	12	79	458	996	19 300	–	1 135
Švedija	4 499	11 324	2 127	10 291	–	–	–
Turkija	37 489	8 278	56 244	46 854	114 965 801	–	4 568
Norvegija	1 785	6 752	819	3 734	–	–	–
Europos Sąjunga	584 319	86 483	155 359	240 097	2 756 284	50 181	11 912
ES, Turkija ir Norvegija	623 593	101 513	212 422	290 685	117 722 085	50 181	16 480

Visi duomenys susiję su 2020 m. arba paskutiniais metais. Skaičiai suapvalinti iki artimiausio sveiką skaičiaus.

(¹) Duomenys apie konfiskuotą kiekį ir konfiskavimo atvejus apima ne visų teisėsaugos padalinių informaciją, todėl juos reikėtų laikyti daliniais ir minimaliais.

EMCDDA IŠTEKLIAI

Išsamesnės informacijos apie neteisėtus narkotikus ieškokite EMCDDA leidiniuose ir internetiniuose šaltiniuose.

Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita. Tendencijos ir pokyčiai

Tendencijų ir pokyčių ataskaitoje pateikiama narkotikų vartojimo ir platinimo sukeltų problemų Europoje aukščiausio lygio apžvalga, daugiausia dėmesio skiriant neteisėtam narkotikų vartojimui, sveikatos sutrikdymams ir narkotikų pasiūlai. Su ataskaita susijusius išteklius galima rasti toliau nurodytame tinklalapyje.

emcdda.europa.eu/edr2022

EMCDDA leidiniai

Be metinės Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitos, EMCDDA skelbia [Sveikatos ir socialinių reagavimo į narkotikų vartojimą priemonių Europos vadovą](#) ir kartu su Europolu [ES narkotikų rinkas](#), taip pat įvairias išsamias ataskaitas įvairiomis temomis, susijusiomis su narkotikais.

emcdda.europa.eu/publications

Geriausios praktikos portalas

Geriausios praktikos portale pateikiama praktinė ir patikima informacija apie tai, kokios priemonės prevencijos, gydymo, žalos sumažinimo ir socialinės reintegracijos srityse yra veiksmingos (ir kokios ne). Ši informacija naudinga norint greitai nustatyti išbandytas ir patikrintas intervencines priemones, skirti išteklių veiksmingoms priemonėms ir patobulinti su intervencinėmis priemonėmis susijusius įrankius, standartus ir gaires.

emcdda.europa.eu/best-practice

Statistikos biuletenis

Metiniame statistikos biuletenyje pateikiami naujausi turimi narkotikų vartojimo situacijos Europoje duomenys, kuriuos pateikė valstybės narės. Šiais duomenų rinkiniais grindžiama Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje pateikta analizė. Visus duomenis galima peržiūrėti tinklalapyje ir parsisiųsti „Excel“ formatu.

emcdda.europa.eu/data/

Temos

Teminiai puslapiai ir A-Z indeksas padeda rasti EMCDDA turinį pagal temą.

emcdda.europa.eu/topics

Dokumentų biblioteka

EMCDDA dokumentų bibliotekoje galima susipažinti su dokumentais, susijusiais su agentūra, arba duomenimis, kuriuos agentūra surinko vykdydama savo veiklą. Čia galite susipažinti su tarptautinių ir nacionalinių organizacijų leidiniais, EMCDDA darbuotojų moksliniais straipsniais, kitų Europos Sąjungos institucijų paskelbta medžiaga bei kita agentūros gauta medžiaga.

emcdda.europa.eu/document-library

KAIP SUSISIEKTI SU ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
- elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

KAIP RASTI INFORMACIJOS APIE ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://op.europa.eu/lt/publications>. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (<http://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

Apie šią ataskaitą

Tendencijų ir pokyčių ataskaitoje pateikiama naujausia EMCDDA narkotikų vartojimo Europoje analizė. Ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama neteisėtam narkotikų vartojimui, sveikatai keliamai žalai ir narkotikų pasiūlai, pateikiami išsamūs nacionaliniai duomenys pagal šias temas ir pagrindinės žalos mažinimo intervencinės priemonės.

Apie EMCDDA

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA) yra centrinė ir pripažinta institucija su narkotikais susijusiems klausimams Europoje nagrinėti. Jau daugiau kaip 25 metus jis renka, analizuoja ir platina mokliškai patikimą informaciją apie narkotikus, narkomaniją ir jų padarinius. EMCDDA teikia faktiniais duomenimis pagrįstą informaciją apie su narkotikais susijusią situaciją Europoje.

EMCDDA leidiniai yra vienas pagrindinių informacijos šaltinių labai įvairiais narkotikų klausimais suinteresuotiems asmenims, įskaitant politikos formuotojus ir jų patarėjus, narkotikų srityje dirbančius specialistus ir tyrėjus, taip pat žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę. Lisabonoje įsikūręs EMCDDA yra viena iš decentralizuotų Europos Sąjungos agentūrų.

